

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ
وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

زانستی ته جوید

منتدی اقرأ الثقافی
www.iqra.ahlamontada.com

2500

ناماده کردنی : م. سیروان حامد

۱۴۳۰ک - ۲۰۰۹ز

چاپی یه کهم

بۆدایەزاندنی چۆرەها کتیب: سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

لتعميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

پدای دانلود کتایه‌های مختلف مراجعه: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردی ، عربي ، فارسي)

زانستی (تجوید)

ناماده‌کردنی : م سیروان حامد

چاپی یه‌که‌م

۲۰۰۹ - ۱۴۲۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

{ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَئِكَ
يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ }
البقرة (١٢١)

نزاه و پارانہ و ہوی خہم و پہ زارہ

بینہ مہری خواہی دہ فرمویت :

(مَا أَصَابَ أَحَدًا قَطُّ هَمٌّ وَلَا حَزَنٌ فَقَالَ:

(اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ ، وَابْنُ عَبْدِكَ ، وَابْنُ أَمَتِكَ ، نَاصِيَتِي بِيَدِكَ ،
مَاضٍ فِي حُكْمِكَ ، عَدْلٌ فِي قَضَاؤِكَ ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ
سَمِيَتْ بِهِ نَفْسِكَ ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ
، أَوْ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ
قَلْبِي ، وَتُورَ صَدْرِي ، وَجِلَاءَ حُزْنِي ، وَذَهَابَ هَمِّي)
إِلَّا أَذْهَبَ اللَّهُ هَمَّهُ وَحُزْنَتهُ وَأَبْدَلَهُ مَكَانَهُ فَرَجًا .

قَالَ : فَقِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَلَا تَتَعَلَّمُهَا ؟ فَقَالَ : بَلَى ، يَنْبَغِي لِمَنْ
سَمِعَهَا أَنْ يَتَعَلَّمَهَا)^۱

(واته: هیج کہ سیک نی یه کہ خہم و پہ زارہ کی تووش بیئت و
بلیت:

(خوایه من بہ نندہی توّم و کورپی بہ نندہی توّم و کورپی
کہ نیزہ کی توّم، ناوچہ وانم بہ دہست توّیہ و بریارت بہ سہرمدہ

^۱ رواہ احمد عن ابن مسعود (ج ۱ ص ۳۹۱ برقم : ۳۷۱۲) وصحہ الالبانی فی السلسلۃ
الصحیحة (۱۹۹) .

رابطووردووه، فەرمانت بەسەرمدادادپەرورانهیە، داوات لێ
دەکەم بەهەموو ناویک کەهی تۆیەو خۆت پێ ناو ناوه، یا
لەکتیبه کەتدا نارووتەتە خوارووه، یا فیری یەکیک لەدروست
کراوه کانت کردووه، یا ئە عیلمی غەیبدا لای خۆت هەلت
گرتووه، قورئان بکەیتە بەهاری دلم و نوری سنگم و لابەری
خەم و پەژارەم)

ئیللا خوای گەورد خەم و پەژارەکەهی لاددبات و بۆی دەگۆرێ
بە خۆشی و شادی.

دەلێ:

وترا: ئەی پێغەمبەری خوا ئایا لەبەری نەکەین ؟

فەرمووی: بەلێ پێویستە هەرکەسێک کە دەبیستیت لەبەری
بکات.

پیشہ کی

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره ونعوذ بالله من شرور أنفسنا
وسيئات أعمالنا إنه من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له
وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمداً عبده
ورسوله.

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ)
(آل عمران: ۱۰۲)

(يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا
زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ
وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا) (النساء: ۱)

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا)
(الأحزاب: ۷۰-۷۱)

أما بعد ؛ فإن أصدق الحديث كتاب الله تعالى، وخير الهدي هدي
محمد ﷺ، وشر الأمور محدثاتها، وكل محدثة بدعة، وكل بدعة ضلالة،
وكل ضلالة في النار.

خوینہری بہرین:

بیگو مان یہ کیٹک لہ کردوہ پیروزو ہرہ چاکہ کان خویندنی قورثانی
پیروزہ، خوی گہورہ دہ فہرموی: { إنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا
الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّنْ تَبُورَ } [فطر: ۲۹]

واته: بهراستی نهوانه‌ی که په‌پاره‌که‌ی خوا نه‌خویننه‌وه و، نوپژى رينک و پينک نه‌که‌ن و، له‌و پړوژييه‌ی پيمان داون به‌نهينى و به‌ناشکرا ده‌به‌خشن، به‌ئومپدى بازگاننپه‌کن که‌هه‌رگيز له‌بره‌و ناکه‌وى، تاخوای گه‌وره له‌به‌رامبه‌ر هه‌وله‌کانيان به‌چاکى پاداشتيان بداته‌وه و له‌به‌هره‌ی خو‌ی زيده‌شيان بداتى، چونکه به‌راستی نه‌و لي‌بوورده‌و پي‌زان و پاداشت ده‌روه‌يه .

پينغه‌مبه‌رى پيشه‌وايشمان ﷺ ده‌فرموى: (اقرأوا القرآن فانه ياتي يوم القيامة شفيعا لأصحابه)

واته: قورئان بخوینن چونکه له‌پړوژى دوايى دا تکا کاره بو‌خاوه‌نه‌کانى خویندنه‌وه‌ی قورئانپش جياوازه له‌هه‌موو کتیبکى تر، چونکه بنه‌ماو ياساى تايبه‌تى خو‌ی هه‌يه، که‌پيويسته له‌سه‌ر هه‌موو موسلمانیک جى به‌جنيان کات له‌کاتى خویندنيدا.

منيش له‌سونگه‌ی نايه‌تى: {وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى} [المائدة: ۲] خوای گه‌وره سه‌رکه‌وتوى کردم که نه‌م کتیبه به‌ناونيشانى (زانستى ته‌جوید) بخمه به‌رده‌ست خویننه‌رى به‌ريزه‌وه به‌هيوای سوود لى وه‌رگرتنى .

جانه‌گه‌ر له‌ناماده‌کردن و وه‌رگيرانى بابه‌ته‌که‌دا پينکايتم نه‌وا فه‌زل و به‌خششى په‌روه‌رديگاره، نه‌گه‌ر که‌م و کوپى تيدابوو نه‌وا داواى لي‌بووردن ده‌که‌م و، داواکارم له‌خوای به‌به‌زه‌يى بيخاته ته‌رازوى چاکه‌کانم.

ده‌ست خو‌شى له‌هه‌ر خوشک و برايه‌ک ده‌که‌م که‌له‌هه‌ر که‌م و کوپى و هه‌له‌و بيرچوونیک - که‌هپچ که‌س لي‌يان به‌دوور نايبت - ناگادارم بکاته‌وه.

سبحانك اللهم وبحمدك أشهد أن لا إله إلا أنت، أستغفرك وأتوبُ عليك .

هه‌له‌بجه‌ی تازه

٢٢ جمادى الثاني ١٤٣٠

٢٠٠٩ / ٦ / ١٥

بەشى يەكەم زانستى (تجويد)

وشەي (تجويد) لەزمانەوانیدا واتە: جوانکاری و شارەزابوون.
لەزاراوەشدا: زانستیکە ئەو بنەماو یاسایانە ڕووندەکاتەرە کە پێیویستە
رەچاو بکریڤ لەکاتی قورئان خویندندا، بەو شیۆهیهی کە هاوێلان
خوایان لى پازى بىت لەپىڤه مبهرى خواوه (ﷺ) وەریانگرتووه.

گرنگى ته جويد:

بەپراستى ته جويد ھۆکارىکە بۆ گەيشتن بە مەبەستىک، ئەو مەبەستەش
لەم چەند سوودەى خواوەردا خۆى دەبينىتەرە:

۱- پەرستەن و جىھىنانى فەرمانى خوا، شوينکە وتنى پىڤه مبهره (ﷺ)
لە چۆنیهى خویندنى قورئاندا.

۲- دەرکەوتنى ئىعجازى قورئان.

۳- ڕوونبوونەوى جىوازى نىوان خویندەنەوى قورئان و خویندەنەوى
کتىبى ناساى.

۴- جوانکردنى خویندەنەوى پازاندەنەوى.

۵- لەسەر خۆى و ھىواشى کەھەل دەرەخسىنى بۆ:

ا- تىرپامان و ووربوونەوى و تىڤگەشتن لە قورئانى پىرۆز.

ب- ملکە چبوون بۆ خوا.

ج- دەربرين بە شیۆهیهى کى راست و ڕەوان.

۶- بەدیلیكى شەرى جواڤه بۆ مۇسقاو ... ھتد.

۷- فېرپوونى شیوازى (عثمانى) کە قورئانى پى نووسراوه.

۸- فېرى قسەو دەربرينمان دەکات بە شیوازىکى ھىمن و جواڤه.

چۆنئیتی وهرگرتنی ئەم زانسته

۱- گوی گرتنی فیرخواز بو خویندنی مامۆستا، ئەمه شیوازی پیشینانه.

۲- گوی گرتنی مامۆستا بو خویندنی فیرخوازو راستکردنهوهی ههلهکانی .

واباشتره سوود له ههر دوو رشیوازهکه وهربگیریت .

حوکمی فیربوونی ته جوید

سه بارهت به حوکمی فیربوونی ته جوید و جیبه جیکردنی یاساکانی زانایان دوو رایان ههیه:

یهکه م: فیربوون و شاره زابوونی ئەم زانسته به شیوهی تیوری (نظری) فەرزى کیفایهیه، به لām جیبه جیکردنی له کاتی خویندنهوهی قورئانی پیروژدا، واته به شیوهی کرداری (عملي) فەرزى عهینهو پیویسته له سه ره موو موسلمانیک ژن بئیت یان پیاو له کاتی قورئان خویندندا پهیرهوی بکا، ئەمه رای زۆربهی هه ره زۆری زانایانه.

دووه م: ره چاوگرتن و جیبه جیکردنی بنه ماو یاساکانی ئەم زانسته سوننه ته و پابه ندبوون پیوهی له کاتی قورئان خویندندا شتیکی باشه، ئەمه رای شه رعزانان (فقهاء) ه، به لām رای یه که م به هیژتره.^۲

^۲ محمد بن صالح العثيمين رحمه تي خواي ليبييت له كتیبي (شرح رياض الصالحين ل ۱۱۴) : ۱۱۵۴) دا رای دووه م به په سه ند ده زانیت.

گهوره‌یی و پاداشتی فیربوونی قورنان و فییرکردنی

۱- خوی گهوره ده‌فهرمویت: ﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّيْ هِيَ أَقْسَمُ وَيُشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا﴾^۲
واته: بی گومان نه‌م قورنانه ریگاو به‌رنامه‌یه کی و انیشانی خه‌لکی د‌دا، که‌راستترین ریگایه و مژده‌یش د‌دا به‌و بیروا دارانه‌ی که‌ کارو کرده‌وی چاک نه‌نجام د‌ده‌ن که‌ به‌راستی پاداشتیکی زور گه‌وره‌یان بی‌ه‌یه له‌به‌ه‌شتدا.

۲- عن عقبه بن عامر رضی الله عنه قال: خرج رسول الله صلى الله عليه وسلم ونحن في الصفة فقال: ((أيكم يحب أن يغدو كل يوم إلى بطحان أو إلى العقيق فيأتي منه بناقتين كوماوين في غير إثم ولا قطع رحم))؟ فقلنا: يا رسول الله نحب ذلك، قال: ((أفلا يغدو أحدكم إلى المسجد فيعلم أو يقرأ آيتين من كتاب الله عز وجل خير له من ناقتين وثلاث خير له من ثلاث، وأربع خير له من أربع ومن أعدادهن من الإبل؟))^۴

واته: (عقبه ی کوپی (عامر) ده‌لئیت: له‌کاتیکدا نیمه له (الصفة) ° دا دانیشتبوین پیغه‌مبه‌ری خوا صلی الله علیه و آله هات و فه‌رموی:

^۲ {الإسراء، ۹}

^۴ أخرجه مسلم (۷۰۳)

° جیگایه‌کی سه‌رگیروا بووه له‌به‌شی د‌واوه‌ی مزگه‌وته‌وه د‌روست کراوه بی‌ ناوارمو هه‌نبدیک له‌کؤچهران.

كام له ئىيۈە ھەز دەكات كە ھەموو رۆژىك سەر لەبەيانى بچىت بۆ
(بطحان) يان (العقيق) و دوو وشترى كۆپارە گەرەى قەلەو لەوى
بىئىتەوہ بى ئەوہى گوناھبار ببىت يا دللى ھىچ خزمىكى لى بئىشىت؟

وتمان: ئەى پىغەمبەرى خوا ﷺ ھەموومان ھەز بەوہ دەكەين.

فەرمووى: ئەى ئاكرىت ھەر يەكى لەئىوہ سەر لەبەيانى بپرات بۆ
مزگەوت و دوو ئايەت لە قورئان فېر ببىت يان بخوئىت كە باشترە بۆى
لەدوو وشترى مى، سىيانىش باشترە بۆى لە سىيان و چوارىش باشترە بۆى
لەچوار، و بە ئەندازەى ژمارەى ئايەتەكان باشترە بۆى لە وشتر.

۳- عن عثمان بن عفان رضي قال: قال رسول الله ﷺ: « خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ
الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ »^۱

واتە: باشترىنتان ئەو كەسەيە قورئان فېر ببىت و كەسانى تىرىش فېركات.

۴- عن أبي هريرة رضي قال: قال رسول الله ﷺ: (... ما اجتمع قوم في بيت من
بيوت الله يتلون كتاب الله، ويتدارسونه بينهم؛ إلا نزلت عليهم السكينة،
وغشيتهم الرحمة، وحفتهم الملائكة، وذكرهم الله فيمن عنده).^۲

واتە: ھەر كۆمەلىك كۆبىنەوہ لەمالىك لەمالەكانى خواو قورئان
بخوئىنەوہو بەيەكترى بلئىنەوہ، ئەوا بىگومان ئارامى دادەبەزىت
بەسەريانداو، بەزەيى دايان دەپۆشىت و، فرىشتەكان چواردەورىيان
دەدەن و، خواى گەرەش باسىيان دەكات لای ئەوانەى كەلای ئەون.

۵- عن أنس بن مالك رضي قال: قال رسول الله ﷺ: إن لله أهلين من الناس.
قالوا يا رسول الله: من هم؟ قال: هم أهل القرآن أهل الله وخاصته.^۳

^۱ رزاد البخاري (۵۰۲۷)

^۲ رواه مسلم (۲۶۹۹)

واته: به‌پرستی خوا له‌ناو خه‌لکیدا دۆستی هه‌یه . وتیان : کین ئه‌وانه
ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ؟

فه‌رمووی: ئه‌وانه قورئان خوینه‌کانن، دۆست و هه‌لبژێراوی خوان.

٦- عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه أن النبي ﷺ قال : « إن الله يرفع بهذا الكتاب
أقواماً ويضع به آخرين »^١

واته : به‌پرستی خوا به‌هۆی ئه‌م قورئانه‌وه چه‌ند گه‌ل و هۆزیک سه‌ره‌به‌رز
ده‌کات و چه‌ندانی تریش نزم و نه‌وی ده‌کات.

٧- عن أبي مسعود رضي الله عنه أن النبي ﷺ قال: (يَوْمَ الْقَوْمِ أَقْرَأَهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ وَأَقْدَمَهُمْ
قِرَاءَةً)^١

واته: ئه‌وه‌ی پێشنوێژی ده‌کات بو‌خه‌لك باشاره‌زاترینیان بێت
له‌خویندنی قورئاندا.

٨- عن أبي أمامة قال سمعت رسول الله ﷺ يقول : (اقرءوا القرآن فإنه يأتي يوم
القيامة شفيعا لأصحابه)^١

واته: قورئان بخوینن چونکه له‌پۆژی دوا‌یی دا تکا کاره بو‌خاوه‌نه‌کانی.

^١ رواه أحمد في مسنده : وابن ماجة في سننه وصححه الألباني (٤٢/١ برقم ٢١٥)

^٢ رواه مسلم (٨١٧)

^٣ رواه مسلم (٦٧٣)

^٤ رواه مسلم (٨٠٤)

٩- عن عائشة رضي الله عنها قالت : قال رسول الله (ﷺ): « الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَهُوَ مَاهِرٌ بِهِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَّةِ ، وَالَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَتَتَعُّعُ فِيهِ وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ لَهُ أَجْرَانِ »^{١٢}

واته : نهو كهسهى قورشان بهر هوانى دهخوينيتهوه له گهل فريشته بهريزو پاكه كاندايه، نهو كهسهشى قورشان دهخوينيت و زمانى تهتهله دهكات تيايداو لهسه زارى قورسه دوو پاداشتى ههيه .

١٠- عن أبي موسى الأشعري (رضي الله عنه) قال : قال رسول الله (ﷺ): « مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ مَثَلُ الْأَثْرَجَةِ : رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا حُلْوٌ ، وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الثَّمَرَةِ : لَا رِيحَ لَهَا وَطَعْمُهَا حُلْوٌ ، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الرِّيحَانَةِ : رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ ، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْخُنْظَلَةِ : لَيْسَ لَهَا رِيحٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ »^{١٣}

واته: نموونهى بپروادارى قورشان خوین وهك نموونهى نارنجه، بوئى خوْشهو تاميشى خوْشه، بپروادارى قورشان نهخوينيش وهك خورما وايه، بوئى نبيهو تامى شيرينه، نموونهى دوو پووى قورشان خوینيش وهك ريحانه وايه بوئى خوْشهو تامى تاله، نموونهى دوو پووى قورشان نهخوينيش وهك كوزالكه وايه، بوئى نبيهو تاميشى تاله.

١١- عن ابن عمر رضي الله عنهما عن النبي (ﷺ) قال: « لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ ، فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا ، فَهُوَ يُنْفِقُهُ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ »^{١٤}

^{١٢} متفق عليه ، صحيح البخاري (٤٦٥٣)، صحيح مسلم (٧٩٨).

^{١٣} متفق عليه ، أخرجه البخاري (٥٤٢٧) ، ومسلم (٧٩٧).

^{١٤} متفق عليه ، أخرجه البخاري في التوحيد (٧٥٢٩) ، ومسلم في صلاة المسافرين (٨١٥).

واته: ئیرهیی بردن دروست نییه له دوو شتدا نه بیئت : پیاویک خوا قورئانی پی خهلات کردیی بهردهوام ههستی به خویندنی به پوژوو به شهو، پیاویکیش خوا سامانی پیبه خشیبیئت بهردهوام له پیتی خوادا خهریکی به خشینی بیئت به شهو به پوژ.

۱۲- عن البراء بن عازب رضی اللہ عنہ قال : كَانَ رَجُلٌ يَقْرَأُ سُورَةَ الْكَهْفِ، وَعِنْدَهُ فَرَسٌ مَرْبُوطٌ بِشَطْرَيْنِ فَنَعَثْتَهُ سَخَابَةً فَجَعَلَتْ تَدْنُو، وَجَعَلَ فَرَسُهُ يَنْفِرُ مِنْهَا. فَلَمَّا أَصْبَحَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ. فَذَكَرَ لَهُ ذَلِكَ فَقَالَ: « تِلْكَ السَّكِينَةُ تَنْزَلُ لِلْقُرْآنِ »^{۱۵}

واته: (البراء) ده لیت : پیاویک سورتهی (الکھف) ی ده خویند، نه سپییکی له لایوو به دوو گوریسی دریت به سترابوویه وه، په له هه وریک دایگرته وه وه به سه ریوه سووری ده خوارده وه لی ی نزیک دبوویه وه، نه سپه که شی هه ر لی ی نه سه له میه وه، که پوژ بوویه وه هاته خزمه تی پیغه مبهرو ﷺ بوی باس کرد، نه ویش فه رموی: (نه وه ئارامی بووه له بهر قورئان دابه زیوه).

۱۳- عن ابن مسعود رضی اللہ عنہ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ حَسَنَةٌ ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا لَا أَقُولُ : أَلِفٌ حَرْفٌ ، وَلَكِنْ : أَلِفٌ حَرْفٌ ، وَلامٌ حَرْفٌ ، وَمِيمٌ حَرْفٌ »^{۱۶}

واته: هه رکه سیک پیتی که له په راوی خوا (قورئان) بخوینیت چاکه یه کی بو ده نوسریت، چاکه کردنیش به ده نه وه نده ی خویه تی، من نالیم (الم) پیتی که، به لکو (الف) پیتی که و (لام) یش پیتی که و (میم) یش پیتی که .

۱۵ مفق علیه ، أخرجه البخاري في فضائل القرآن (٥٠١١) ، ومسلم في صلاة المسافرين (٧٩٥) .

۱۶ رواه الترمذي ، برواه : السلسلة الصحيحة (٣٣٢٧) .

دهنگ خوش کردن له کاتی قورئان خویندندا

۱- عن البراء رضی اللہ عنہ قال : سمعت النبی ﷺ یقرأ { والتین والزیتون } فی العشاء، وما سمعتُ أحداً أحسن صوتاً منه أو قراءة. ۱۷

واته: گویم له پیغه مبهر ﷺ بوو که له نویژی خه وتنان سورتهی { والتین والزیتون } ده خوینده وه، گویم له که س نه بووه که وه که نه وه دهنگی خوش بیئت یان جواتر بیخوینتیه وه.

۲- عن أبي هريرة رضی اللہ عنہ قال: قال رسول الله: « ما أذن الله لشيء ما أذن لني حسن الصوت يتغنى بالقرآن يجهر به » ۱۸

واته: خوای گه وره گوئی له هیچ شتیک نه گرتووه نه وهنده ی گوئی له پیغه مبهریکی دهنگ خوش گرتووه به ناوازیکی خوش و به ناشکرا قورئان بخوینت.

۳- عن البراء بن عازب رضی اللہ عنہ أن رسول الله ﷺ قال: (زینوا القرآن بأصواتکم؛ فإنَّ الصوت الحسن یزید القرآن حسناً) ۱۹

واته: قورئان پرازیئنه وه به دهنگه کانتان، بینگومان دهنگی خوش جوانی زیاتر ده به خشیت به قورئان.

۴- عن سعد بن أبي وقاص رضی اللہ عنہ قال : قال رسول الله ﷺ : « ليس منا من لم يتغن بالقرآن » ۲۰

واته: له نیمه نییه نه وه که سه ی به دهنگه وه قورئان نه خوینت.

۱۷ رواه البخاري (۷۳۵) ومسلم (۴۶۴) .

۱۸ أخرجه البخاري: فضائل القرآن (۵۰۲۳) . ومسلم: صلاة المسافرين (۷۹۲) .

۱۹ رواه أحمد وأبو داود وابن ماجه والحاكم وصححه الألباني في صحيح الجامع (۳۵۸۰) .

۲۰ أخرجه البخاري برقم (۷۵۲۷)

۵- عن أبي موسى رضي الله عنه أن النبي صلى الله عليه وآله قال له: (يا أبا موسى لقد أوتيت مزمراً من مزامير آل داود)^{۲۱}

واته: نئی (ابو موسی) بهراستی تو دهنگیکی خوشت له دهنگه خوشه کانی بنه ماله‌ی داودت پیدراوه .

گه‌وره‌یی و پاداشتی قورئان له بهر کردن

۱- عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه وآله (يقال لصاحب القرآن إذا دخل الجنة اقرأ واصعد، فيقرأ ويصعد بكل آية درجة حتى يقرأ آخر شيء معه)^{۲۲}
واته: به قورئان خوین ده‌تریت کاتیک ده‌چیته به‌هسته‌وه : بخوینه‌و سه‌رکه‌وه، نه‌ویش ده‌خوینئ و به‌خویندنی هه‌موو نایه‌تیک له‌به‌هسته‌دایله‌یه‌ک سه‌رده‌که‌وئت، تا کو‌تا نایه‌ت که‌له‌به‌ری کردوه.

۲- عن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وآله قال: إن من إجلال الله إكram ذي الشیبة المسلم، وحامل القرآن غیر الغالی فيه ولا الجافی عنه، وإکرام ذي السلطان المقسط.^{۲۳}

واته: بهراستی ریژگرتن له: پیرو به‌سالأچووی موسلمان و قورئان له‌به‌ریک که‌توند ره‌وی و شلگیری تیدا نه‌کردبیت و فه‌رمان‌ره‌وایه‌کی دادپه‌روه‌ر، ریژگرتنه له‌خوای گه‌وره.

^{۲۱} رواه البخاري: فضائل القرآن (۵۰۴۸). ومسلم: صلاة المسافرين (۷۹۳).

^{۲۲} رواه أبو داود: برواه: (السلسلة الصحيحة للألباني) رقم (۲۲۴۰)

^{۲۳} رواه أبو داود في سننه، وابن أبي شيبه في المصنف، والبيهقي في الشعب وحسنه ابن حجر في

التلخيص الخبير (۱۸۱/۲) والألباني في صحيح أبي داود رقم (۴۰۵۳)

٣- عن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه عن النبي (ﷺ) قال: « تعاهدوا القرآن فوالذي نفسي بيده هو أشد تفصيلاً من الإبل في عقلها »^{٢٤}

واته: بهردهوام بن له پياچوونه وهی قورئان، سویند بهو كهسهی گیانی منی بهدهسته خیراتر لهدهست دهرئه چیئت لهو وشترهی كه جلهوی لهدهست نهدری و ناگیریته وه .

٤- وعن ابن عباس رضي الله عنهما قال: قال رسول الله (ﷺ): « إن الذي ليس في جوفه شيء من القرآن كالبيت الحرب »^{٢٥}

واته : نهو كهسهی هيچ له قورئانی لهسنگدا نییه (هیچی لی له بهر نه کردییت) وهك خانووی ویران وایه .

٥- عن عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ: لَوْ جُعِلَ الْقُرْآنُ فِي إِهَابٍ ثُمَّ أُلْقِيَ فِي النَّارِ مَا اخْتَرَقَ.^{٢٦}

واته: نهگه قورئان بخرئته ناو پیستیک و فریبدریته ناو دوزه خه وه ناسوتییت، (هه ر نیمانداریک قورئانی له بهر بیت ناگری دوزه خ نایسوتینی، لهشی قورئان له بهر ده بیته پیستیک بو قورئانه كه)

^{٢٤} متفق عليه، البخاري (٤٦٤٧)، ومسلم (٧٩١)

^{٢٥} رواه أحمد (١٩٤٧)، والترمذي (٢٩١٣)، وضعفه الألباني في ضعيف الجامع برقم (١٥٢٤) وأبو إسحاق الحويني في فتاواه الحديثية: (١/٦٤)، والأرنؤوط في تحفيقه لمسند أحمد (١/٤٢٣)، برقم (٤٠٢٠).

^{٢٦} رواه أحمد في "المسند": ٤ / ١٥١، ١٥٥، والدَّارِمِيُّ في "السنن": ٢ / ٤٣٠، وأبو يعلى في "المسند": ٢ / ٣٠٧، رقم (١٧٣٩)، وحسنه الألباني في (السلسلة الصحيحة: ٣٥٦٢)، وضعفه بعض المحققين منهم الأرنؤوط، لسوء حفظ ابن لهيعة.

جۆرهكانى خويندنه وهى قورئان

- ۱- التحقيق: خويندنه وهى قورئان به هيواشى و له سه رخويى، له گه ل تيرامان و ووردبوونه وه له واتاكانى و، به ره چا و گرتنى گشت ياساكانى (تجويد). ئه م جۆره خويندنه وه ش مه زه به بى (حمزة) و (ورش) ه.
- ۲- الحَدْر: خويندنه وهى قورئان به خيرايبى، له گه ل ره چا و گرتنى ياساكانى (تجويد) و (اعراب). ئه م جۆره ش مه زه به بى (ابن كثير) و (ابو جعفر) و (ابو عمرو) و (يعقوب) ه.
- ۳- التدوير: حاله تى مام ناوه ند، كه په سه ند كراوه له لايه ن زۆرينه ي زانايان و خوينه رانه وه .

هه ر سى جۆره كه ش له دى ريك شيعردا كۆكراونه ته وه:

حدر و تدوير و تحقيق ترى جميعها مراتبا لمن قرا.

خويندنه وه ش به هه ر كام له م سى جۆره دروسته و، له ژيتر ئايه تى ﴿ وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْجِيلاً ﴾^{۲۷} جيبى ده بيته وه .

رهوشت و ئادابه كانى قورئان خوئين

۱- نياز پاكى بو خواى تاكو ته نها و دوور كه و تنه وه له روپامايى و شوهرت.

پينغه مبه رى خوا ﴿﴾ ده فه رمويت : « من قرأ القرآن فليسأل الله به فإنه سيحيي أقرام يقرؤون القرآن يسألون به الناس »^{۲۸}

^{۲۷} المزل: (۴۰)

^{۲۸} رواه الترمذي (۲۹۱۷)، وأحمد (۱۹۹۴۴)، وابن أبي شيبة، والطبراني، والبيهقي عن عمران بن حصين، وصححه الألباني في السلسلة الصحيحة: (۲۵۷)

واته: هر كه سيك قورئانی خویند با داوای پیبكات له خوا، چونكه له داها توودا خه لكانيك پهیدا ده بن قورئان ده خوینن و به هویه وه داوا له خه لکی ده كهن.

ههروه ها ده فهرمویت : (اقرؤوا القرآن ولا تغلوا فيه ولا تجفوا عنه ولا تأكلوا به ولا تستكثروا به)^{۲۹}

واته: قورئان بخوینن و زیده پرهوی و شلگیری تیدا مه كهن و، به هویه وه مه خوئن و مالی پی زیاد مه كهن.

ههروه ها (عبادة) كوپری (الصامت) ده ئی: پیغه مبهری خوا (ﷺ) زۆربه ی كات سه رقالبوو كاتیك كوچه رییه ك خوئی ده گه یانده لای، ده یدایه ده ست پیاویك تاكو قورئانی فیركات ، جاریکیان پیاویکی دایه ده ست من له ماله وه له لام ده مایه وه و ئیواران له خواردنی ماله وه خواردنم پییده داو قورئانم فیرده كرت، داوی گه پانه وه ی بۆلای كه سووکاری كه وانیکى به خه لات بۆ ناردم ، تانیسته له و كه وانه چاكترو جوانترم نه بینیبوو، منیش پۆشتم بۆ لای پیغه مبهری خوا (ﷺ) وتم : فقلت ما ترى يا رسول الله (ﷺ) فيها ؟

فقال : (جمره بين كتفك تقلدتها أو تعلقتها)^{۳۰}

واته: سكلنیکه له نیوان ههردوو شانته دایه ، له ملی ده كه یت یان هه ئی ده واسیت.

^{۲۹} رواه أحمد ، والطبرانی ، والحاكم ، والبيهقي عن عبادة بن الصامت و قال ابن حجر في الفتح : سنده قوي ، وصححه الألباني (السلسلة الصحيحة : ۲۶۰)

^{۳۰} رواه أبو داود ، وأحمد وصححه الألباني في صحيح أبي داود (۲۹۱۶) ، وشيخ الأرناؤوط في مسند أحمد (۲/۳)

۲- باشتروايه له حاله تي لهش گرانى و، بى دستنويژى دا قورئان نه خوینریت.

۳- پاك و خاوينى شوین ولهش و جل و بهرگ .

۴- پاكردنه وهى دم به (سيواك).

پينغه مبهرى خوا (ﷺ) ده فهرمويت: « إِنَّ الْعِبْدَ إِذَا تَسَوَّكَ ثُمَّ قَامَ يَصَلِّيَ قَامَ الْمَلِكُ خَلْفَهُ فَمَسَعَ لِقْرَاءَتِهِ فَيَدْنُو مِنْهُ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا حَتَّى يَضَعَ فَاهُ عَلَى فِيهِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ إِلَّا صَارَ فِي جَوْفِ الْمَلِكِ فَطَهَّرُوا أَفْوَاهَكُمْ لِلْقُرْآنِ. »^{۳۱}

واته: بهراستى هه ره بنده يهك (سواك) به كار بهينى و ههستى نويز بكات، فريشته يهك له پيشتيه وه ده وهستى و گووى له خویندنى ده گريت و، لیبى نزيك ده بيته وه تا وهكو دم ده خاته ناو ده مى ، بهراستى نه و قورئانه ي كه له ده مى ديته ده ره وه ده چيته ناو سنگى فريشته كه وه، كه و ابوو ده متان پا ككه نه وه بو قورئان.

پيشه و اعلى (ﷺ) ده ليت: (إِنَّ أَفْوَاهَكُمْ طُرِقَ لِلْقُرْآنِ فَطَيَّبَهَا بِالسَّوَاكِ)^{۳۲} واته: بهراستى ده متان ريگايه بو قورئان، كه و ابوو پاكي بكه نه وه به (سيواك).

۵- سوننه ته روو له رووگه (قبله) بكریت، به لام به پيوه وه له كاتى ريكردندا و به دانيشتن و له سه ر ته نيشتن و به راکشانيش دروسته .
خوای گه وه ده فهرمويت: ﴿الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾^{۳۳}

^{۳۱} رواه البيهقي عن علي بن أبي طالب (۳۸/۱) وصححه الألباني في السلسلة الصحيحة (۱۲۱۳)

^{۳۲} رواه بن ماجه وصححه الألباني في السلسلة الصحيحة (۱۲۱۳)

^{۳۳} (آل عمران ۱۹۱)

واته: ئەو كەسانەى بە پێوەو بەدانیشتن و لەسەر تەنیشت و پاكشان يادى خوا دەكەن.

پێغه مبهرى خوا (ﷺ) دەفەرمویت: «إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ سَيِّدًا وَإِنَّ سَيِّدَ الْجَالِسِ قِبَالَةَ الْقِبْلَةِ»^{٣٤}

واته: بەراستى هەموو شتێك گەورەیهكى هەیهو، گەورەى هەموو نشتگەیه كیش بەرامبەر پرووگەیه.

٦- خویندنى (أعوذ بالله من الشيطان الرجيم)

خوای گەورە دەفەرموئ: ﴿فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾^{٣٥}
واته: جا هەركە ويستت قورئان بخوینیت، بەر لەو پەنا بگره بە خوا لەشەیتانى نەفرین لى كراو.

٧- مل كەچ بوون و ئارام گرتن لەگەل هەست كردن بەگەورەى ئەو زاتەى فەرمايشتەكەى دەخوینیتەوه.

خوای گەورە دەفەرموئ: ﴿لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدَّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ لَضَرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾^{٣٦}

واته: ئەگەر ئەم قورئانەمان بۆسەر كۆیك دابەزاندايه، ئەوا دەتبینى بەكزى و لەت لەت بووى لەترسى خوا، ئیمه ئەم نمونانە لەقورئاندا چەند شێوهو وینەيك دینینەوه بۆ خەلكى بەلكو بیر بكەنەوهو تى بگەن.

خوای گەورە دەفەرموئ: ﴿وَيَجْرُونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا﴾^{٣٧}

^{٣٤} رواه الطبراني عن أبي هريرة ، وحسنه الألباني في صحيح الترغيب والترهيب. (١٠٧/٢)

^{٣٥} (النحل ٩٨)

^{٣٦} (الحشر ٢١)

^{٣٧} (الإسراء ١٠٩)

واته: ههركات قورئانيان بو بخوينرئتهوه جهناكه نهوى دهكهه ودهگرين و ئيمانين زياتر دهبيت.

۸- ورد بوونهوهو بيركردهوه له ئايهتهكانى .

خوای گهوره دهفهرموى: ﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا﴾^{۳۸}

واته: ئايا ئهوانه بو له ئايهتهكانى قورئان رانامينن و بير ناكهنهوه، بهلكو ئهوانه قوفل لهسهه دئيان دراه .

ههروهها دهفهرموى:

﴿كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ﴾^{۳۹}

واته: ئهههكتيبيكى پيروزه، دامان بهزاندوه بوئوهى محمد(ﷺ) تا ئهوانه له ئايهتهكانى رابمينن، ژيرو هوشيارهكانيش ناموزگارى ليوهرگن.

پيشهوا(على) يش (ﷺ) دهئيت: لا خير في عبادة لا فقه فيها، ولا في قراءة لا تدبر فيها.^{۴۰}

واته: خير لهو بهندايهتبهدا نى يه كه تيگهشتنى تيدا نهبيت و، ههروهها ئهه خوئيندنهوهش ورد بوونهوهى تيدا نهبيت.

(ابن عباس) يش (ﷺ) دهئيت: لأن أقرأ البقرة في ليلة فادبرها وأرتلها أحب إلي من أن أقرأ القرآن أجمع هذرمة.^{۴۱}

واته: بهراستى ئهگهه سورتهى (البقرة) لهشهويكدا بهتيگهشتنهوه و بهجوانى و لهسههرخويى بخوينمهوه پيم خوشره لهوهى ههموو قورئان بهيهله بخوينمهوه.

^{۳۸} محمد (۲۴)

^{۳۹} (ص ۲۹)

^{۴۰} إحياء علوم الدين، بتخريج الحافظ العراقي (۲ / ۴۲)

^{۴۱} لفضائل القرآن، لابن كثير: ۱۵۷.

۹- خویندنه‌وهی قورئان به له‌سه‌رخویی و بی‌په‌له‌کردن و خه‌تم نه‌کردنی له‌ماوه‌ی سی‌شه‌و که‌متردا.

خوای گه‌وره ده‌فه‌رموی: ﴿ وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً ﴾^{۴۲}

واته: زۆر به‌جوانی و له‌سه‌ر خویی قورئان بخویننه‌روه .

پیغه‌مبه‌ری خوایش (ﷺ) ده‌فه‌رمویت:

لا يفقه من قرأ القرآن في أقل من ثلاث.^{۴۳}

واته: تیناگات له‌قورئان که‌سینک له‌ماوه‌ی سی‌رۆژ که‌متردا بیخویننیه‌وه.

۱۰- داوا کردنی به‌زه‌یی له‌خوا له‌کاتی خویندنی ئایه‌ته‌کانی به‌زه‌یی و په‌نا

گرتن به‌خوا له‌سزاکانی له‌کاتی ئایه‌ته‌کانی سزادا .

عن عوف بن مالك الأشجعي قال : قلت مع رسول الله (ﷺ) ليلة فقام فقرأ سورة البقرة لا يمر بآية رحمة إلا وقف فسأل ولا يمر بآية عذاب إلا وقف فتعوذ.^{۴۴}

واته: شه‌ویکیان له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ری خوادا (ﷺ) نويژم کرد، سوره‌تی (البقرة)ی

خویند، کاتیک ده‌گه‌شته ئایه‌تیک له‌ئایه‌ته‌کانی به‌زه‌یی ده‌وستاو داوای

به‌زه‌یی ده‌کرد و کاتیکیش ده‌گه‌شته ئایه‌تیک له‌ئایه‌ته‌کانی سزا ده‌وستاو

په‌نای به‌خوا ده‌گرت.

۱۱- خویندن به‌ئاوازو ده‌نگیکی خوشه‌وه، وه‌ک پیشت‌ر باس‌مان لیوه‌کرد

۱۲- وه‌ستان له‌کو‌تایی ئایه‌ته‌کاندا .

^{۴۲} (المزمل ۴)

^{۴۳} رواه أحمد وأبو داود والترمذي وابن ماجه وصححه الألباني في صحيح أبي داود (۱۳۹۰) .

^{۴۴} رواه أحمد وأبو داود والسنائي ، برواهه: (صحيح أبي داود للألباني : ۷۷۶)

سه بارهت به چوئیتی قورئان خوئندنی پیغه مبهری خوا (ﷺ) پرسیار کرا له (ام سلمة) - خوی لى رازیبت - شهویش فهرموی: کان یقطع قراءته آیه آیه {الحمد لله رب العالمین} ثم یقف {الرحمن الرحیم} ثم یقف.^{۴۵}

واته: پیغه مبهری خوا (ﷺ) له کوئایی نایه ته کانداه وهستا. {الحمد لله رب العالمین} ده خوئند پاشان ده وهستا {الرحمن الرحیم} ده خوئندو پاشان ده وهستا.

۱۲- کار کردن به فرمانه کانی قورئان و دوورکه وتنه وه له قه ده غه کرا وه کانی. (ابن عمر رضی الله عنه) ده لیت: إن أحدنا لیؤتی الإیمان قبل القرآن، وتزل السورة علی محمد (ﷺ)، فتعلم حلالها وحرامها، وما ینبغی أن یوقف عنده منها.^{۴۶}

واته: هه ریه کی که له نیمه فیری خوا په رستی ده بوو پییش شه وهی فیری قورئان بیت، کاتیک سووره تیک بو محمد (ﷺ) ده هاته خواره وه فیری حه لال و حه رامی ده بووین و له شوینی پیویستدا ده وهستاین و تیده فکراین.

(ابن مسعود رضی الله عنه) ده لیت: کان الرجل منا إذا تعلم عشر آیات لم یتجاوزهن حتی یعرف معانیهن والعمل بمن.^{۴۷}

واته: هه رپیاوی که له نیمه ده نایه تی له قورئانی له بهر کردایه به سه ریدا تینه ده په ری تاره کو مانای نه زانیبایه و کاری پینه کردبایه.

^{۴۵} أخرجه أبو داود برقم (۴۰۰۱). وأحد في المسند (۶ / ۳۰۲)، برواه: صحیح الجامع الصغیر للألبان رقم: (۵۰۰۰)

^{۴۶} راه أبو جعفر النحاس في القطع والانتاف: ۸۷، والحاكم في المستدرک: ۱ / ۳۵ وقال: صحیح علی شرط الشيخین، ووافقه الذهبي.

^{۴۷} أخرجه الطبري في التفسیر وصححه ۱/۷۴، ۸۳، والحاكم في المستدرک ۱/۵۵۷، وصححه ووافقه الذهبي، وله شاهد عند أحمد في المسند ۵/۴۱۰ وغيره.

۱۴- گوی گرتن و بیدنگ بوون بۇ خویندنه‌وهی قورئان .

خوای گه‌وره ده‌فهرمویت : ﴿وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾^{۴۸}

واته: ئەگەر قورئان خوینرا گوئی بۇ بگرن و بیدنگ بن به‌لکو خوا به‌زه‌یی پیتانا بیته‌وه .

۱۵- نه‌بچراندنی خویندن مه‌گەر پیویست کات .

جابر ده‌لئیت : له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ری خوادا (ﷺ) چووینه ده‌روه بو‌غه‌زای(ذات الرقاع) له‌وی پیاویک ژنی یه‌کیک له‌بیباوه‌ره‌کان ده‌کوژئیت، بیباوه‌ره‌که‌ش سویند ده‌خوات که واز نه‌هینئیت تا خوینی یه‌کیک له‌هاوه‌لانی محمد (ﷺ) نه‌پرژئیت، ده‌روا به‌شوینیانداو، پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) له‌شوینیکدا داده‌به‌زئیت و ده‌فهرمویت : (من رجل یکلؤنا)؟

واته: کی‌ی پاسه‌وانیمان ده‌کات؟ پیاویک له‌کوچه‌ره‌کان پیاویکی‌ش له‌پشتیوانان هه‌ستان و، پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) فهرمووی : (کونا بغم الشعب) واته : له‌به‌رزاییه‌که‌دا بن، کاتی‌ک گه‌شتنه‌هوی : کوچه‌ریه‌که‌راکشاو هاوریکه‌ی ده‌ستی کرد به‌نوئیز کردن، بیباوه‌ره‌که‌ش هات و کاتی‌ک زانی نه‌وانن: تیریکی تیگرت و پیکای، نه‌ویش تیره‌که‌ی ده‌ره‌یناو نوئیزه‌که‌ی نه‌بری تا سی‌تیری لیدا، پاشان چه‌مایه‌وه‌و کړنوشی برد: پاشان هاوه‌له‌که‌ی بیدار بوویه‌وه، کاتی‌ک بیباوه‌ره‌که‌ دنیا بوو که‌ناسیویانه‌ته‌وه هه‌له‌ات و، کوچه‌ریه‌که‌ش به‌هاوریکه‌ی گوت: سبحان الله بۆچی بیدارت نه‌کردمه‌وه؟

وتی : له‌سوره‌تیکدا بووم چه‌زم نه‌کرد بیبرم.^{۴۹}

^{۴۸} (الأعراف ۲۰۴).

^{۴۹} رواه أبو داود وحسنه الألبانی فی صحیح أبي داود (۲۷۶/۱) برقم : (۱۸۲)

۱۶- کړنوش بردن له کاتی خویند، یا بیستنی نایه تی
کړنوش (سجده) دا.

ابو رافع دهلی: له گهل (ابو هريرة) نوږزی شیوانم کرد، (إذا السماء
انشقت) ی خویندو کړنوشی تیدا برد، منیش پیم وت : نهم کړنوشه
چییه ؟ فه رموی : له پشت (ابو القاسم) وه نهمم کړنوشه م بردوه،
به رده وام نهم کړنوشه ده به م تاده گم به خزمه تی.^{۵۰}

نهم (سجده) یه له نوږزو له دهره وهی نوږزا فهرزنی یه به لکو سوننه ته،
چونکه (زید) ی کورپی (ثابت) ﷺ دهلی : سوره تی (والنجم) م بو پیغه مبه ر
(ﷺ) خویندو کړنوشی تیدا نه برد.^{۵۱}

پیشه وا (عمر) یش ﷺ دهلی : فمن سجد فقد أصاب ومن لم يسجد فلا إثم
عليه، إن الله لم يفرض السجود إلا أن نشاء^{۵۲}

واته: هر که سی کړنوش بیات پیکاویتی و هر که سی کیش کړنوش
نه بات تاوانی له سر نییه، خوی گوره فهرزی نه کردوه و ویستی
خومانه.

وله سر پای به هیزی زانایان پیویستی به دست نوږزو پوو له (قبلة)
کردن و سلام دانه وه نی یه چونکه نوږزی یه، نه وه شی ده لیت نوږزه
به لگهی به دست وه نی یه.^{۵۳}

^{۵۰} رواه البخاري [۷۳۴ ، ۱۰۲۴ ، ۱۰۲۸] ، ومسلم ۵۷۸ .

^{۵۱} رواه البخاري (۱۰۲۳) ، ومسلم (۵۷۷) .

^{۵۲} رواه البخاري (۱۰۲۷) .

^{۵۳} برواته: (الحلی لابن حزم: ۱۱۱/۵) ، (تمام ائمة للألبانی: ۱/۲۷۰) ، (مجموع فتاوی ومقالات، بن باز: ۴۰۶/۱۱)

ژماره‌شيان (١٥) (سجدة) به :

- ١- الأعراف (٢٠٦)
- ٢- الرعد (١٥)
- ٣- النحل (٤٩ ، ٥٠)
- ٤- الإسراء (١٠٧ - ١٠٩)
- ٥- مريم (٥٨)
- ٦- الحج (١٨)
- ٧- الحج (٧٧)
- ٨- الفرقان (٦٠)
- ٩- النمل (٢٤ ، ٢٥)
- ١٠- السجدة (١٥)
- ١١- ص (٢٤)
- ١٢- فصلت (٣٧)
- ١٣- النجم (٦٢)
- ١٤- الإنشاق (٢١)
- ١٥- العلق (١٩)

بهشی دووهم
(الإستعاذة)
په نا گرتن

خوای گه وره ده فهرموی:

﴿فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾^{۵۴}

واته: هرکه ویستت قورئان بخوینیت، بهر له وه په نا بگره به خوا
له شهیتانی نه فرین لیکراو.

شیوه کانی:

۱- أعوذُ بالله من الشيطان الرجيم .

۲- أعوذُ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم .

خوای گه وره ده فهرموی: ﴿وَمَا يَرَعَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ
هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾^{۵۵}

۳- أعوذُ بالله من الشيطان الرجيم من همزه ونفخه ونفثه .

۴- أعوذُ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم من همزه ونفخه ونفثه.^{۵۶}

(همزه) واته: شیتی و خنکاندنی و، (نفخه) واته: پوزو خو به گه وره
زانینی و، (نفثه) واته: شیعو هوئراوهی .

شوینی خویندنی: خویندنی (الإستعاذة) پیئش خویندنی قورئانی
پیرزهو، به شیکیش نیه قورئان.

^{۵۴} (النحل ۹۸).

^{۵۵} [فصلت: ۳۴- ۳۶] .

^{۵۶} رواه أبو داود والترمذي وصححه الألباني في مشكاة المصابيح (۲۷۰/۱) .

حوکمی (الإستعاذة): وتنى له لای (الجمهور) زۆریه ی زانا یان سوننه ته،
هه ندیکیش له زانا یان ده لاین (واجب) پیویسته چونکه خوای گه وره
فه رمانی پیکردوه: ﴿فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾.

به رزکردنه وه و نزم کردنه وه ی دهنگ له کاتی خویندنی (الإستعاذة) دا :

له م حاله تانه ی خواره وه دا (الإستعاذة) به دهنگی به رز ده خوینریت:

۱- نه گهر قورئان خوین به دهنگی به رز قورئان بخوینریت که سیکی
دیکه ش گوئی لی بگریت .

۲- له کاتی فیڕکردن و وتنه وه ی قورئانی پیوژدا .

۳- له دهست پیکردنی قورئان خویندنی به کومه لدا .

وه له م حاله تانه ی خواره وه شدا به دهنگی نزم ده خوینریت:

۱- له نویژکردندا، نویژی تاك بیټ یان به کومهل .

۲- که سیکی ته نها بو خوی قورئان بخوینریت، خویندنه که به دهنگی به رز
بیټ یا نزم .

۳- له کوپری قورئان خویندنی به کومه لدا، به مه رجیک یه که م خوینه ر
نه بیټ.

(البَسْمَلَة)

ناوی خوا هیئان

تهنها يهك شيوهى ههيه كه : (بسم الله الرحمن الرحيم)^{٥٦}، وپيش
قورئان خویندنه .

حوکمی خویندنی (بسم الله الرحمن الرحيم) لهنیوان سوږهتهکانی
قورئانی پیرۆزدا :

حوکمی خویندنی (بسم الله الرحمن الرحيم) بنیات دهنریت لهسەر ئه
مشت و مڤه‌ی کهلهنیو زانایاندا (رحمه‌تی خویان لیبیت) هه‌یه
سه‌باره‌ت به‌وه‌ی ئایا (بسم الله ...) ئایه‌تیکه له‌قورئان یان ئایه‌تیک
نیه، ئەمه‌ش کورته‌ی بۆچوونه‌کانیانه :

١- (بسم الله الرحمن الرحيم) به‌ئایه‌تیک له‌گشت سوږه‌ته‌کان دادهنریت
ته‌نها سوږه‌تی (التوبه) نه‌بیئت، که‌وابوو له‌سەر ئەم رایه‌ خویندنی
له‌نیوان سوږه‌ته‌کاندا (واجب) پێویسته، ئەمه‌ رای پێشه‌وا شافیعی یه
په‌حه‌تی خوی لیبیت .

٢- ئایه‌تیکى سه‌ربه‌خۆیه‌و بۆپیرۆزی و جیا کردنه‌وی سووره‌ته‌کانه
له‌یه‌کتر، له‌سەر ئەم رایه‌ خویندنی (مُستحب) چاکه، ئەمه‌ش رای پێشه‌وا
ئه‌حه‌دی کورپی حه‌نبه‌ل و عه‌بدوللای کورپی ئەلموباره‌ک و توێژه‌ره‌وانی
مه‌زه‌به‌ی ئەبو‌حه‌نیفه‌و فه‌رمووده‌ناسان و شه‌یخولئیسلام
ئیب‌ن‌وته‌یمییه‌و ئیبن بازو ئیبن عوسه‌یمیینه‌ په‌حه‌تی خویان لیبیت.^{٥٧}

^{٥٦} بڕوانه : (مجموع الفتاوى ٢٢/٤٠٦) ، تفسير العلامة محمد العثيمين (٤/٢) ، ته‌فسیری

رامان : ئەحه‌مه‌د کاکه‌ محمود ل ٦

۲- ئايه تيڭه تهنها له سوږه تي (الفاتحة) دا.

۴- ئايه تيڭ نيه له قورئاني پيروژ، ئەمەش ڤاي پيشهوا ماليك و ئەبوحنه نيفه يه رحمة تي خوايان ليبيت.

تاييني :

۱- هه موو زانايان يه كدهنگن كه (بسم الله الرحمن الرحيم) به شه ئايه تيڭه له سوږه تي (النمل)^۸ و، ئايه تيش نيه له سوږه تي (التوبة).

۲- خوئندني (بسم الله الرحمن الرحيم) له نيوان سوږه ته كاندا له ريوايه تي (حفص) له (عاصم) دوه، واته: نه وهى كه نه مږو ده خوينينه وه (واجب) پيويسته.

شيوازه كانى خوئندني (الاستعاذة) و (البسمة) له كاتي قورئان خوئندندا :

۱- جيا كردنه وهى هه رسيڭيان (الاستعاذة - البسمة - سوږه ته كه) له يه كدى .

۲- خوئندنه وهى هه رسيڭيان به سه ر يه كه وه .

۳- لكاندني يه كه م (الاستعاذة) به دووه مه وه (البسمة) و جيا كردنه وهى دووه م له سييه م (سوږه ته كه) .

۴- جيا كردنه وهى يه كه م (الاستعاذة) و لكاندني دووه م (البسمة) به سوږه ته كه وه .

ږوهه كانى خوئندني (البسمة) له نيوان سوږه ته كاندا جگه له نيوان (الأنفال) و (التوبة) سيانن:

^۸ { إِنَّ مِنْ سَلَامَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ } {النمل: ۳۰}.

۱- جياكردنهوى ههرسيكيان لهيهكدى، واته : وهستان لهسهر كۆتايى
سوپرتهكهو پاشان وهستان لهسهر (البسمة) و پاشان دهستپيكردن
بهسوپرتهى دووهم .

۲- جياكردنهوى ههرسيكيان لهيهكدى.

۳- جيا كردنهوى يهكهم و لكاندى دووهم بهسييهمهوه.

واته: وهستان لهسهر كۆتايى سوپرتهى پيشوو، پاشان لكاندى
(البسمة) بهسهرهتاي سوپرتهى داهاتوووه.

بهلام پووى چوارهم دروست نيه، واته : لكاندى كۆتايى سوپرتهى
پيشوو به (البسمة) وهو پاشان وهستان لهسهر (البسمة) و پاشان
دهستپيكردن بهسوپرتهى دووهم، چونكه شويىنى (البسمة) سهرهتاي
سوپرته نهك كۆتايى.

بهشی سیّ یه م

مخارج الحروف

شوینی دهرچوونی پیتهکان

پیناسه‌ی مه‌خره‌ج: بریتیه له‌شوینی دهرچوونی پیته‌که له‌کاتی دهربرینیدا، یا نه‌وشوینه‌ی که‌ده‌نگی پیته‌که تییدا کوتایی دیت و به‌ویه‌وه له‌پیته‌کانی جودا ده‌بیته‌وه .مه‌خره‌جه‌کانیش دوو جوړن :

- المخرجُ المَحْفَقُ : نه‌و مه‌خره‌جه‌یه که‌پشت ده‌به‌سنتیت به‌به‌شیکی دیاریکراو له‌به‌شه‌کانی (الحلق) گه‌روو یا زمان یا ه‌ردو لیو یا (الخشوم) که‌پوو .

- المخرج المَقْدَرُ : بریتیه له‌و هه‌وایه‌ی که‌له نیوان گه‌روو و دم دایه‌و، که‌مه‌خره‌جی هه‌رسی پیته‌کانی مه‌ده .

چوئیتی دوزینه‌وه‌ی مه‌خره‌ج

بۇ دوزینه‌وه‌ی مه‌خره‌جی هه‌ر پیتیک له‌پیته‌کان (سکون) زه‌ننه‌یه‌ک بده به‌پیته‌که‌و له‌پاش هه‌مزیه‌کی جوولأو (متحرک) هه‌و بیخوینه‌ره‌وه، له‌هه‌ر شوینیکدا پیته‌که کوتایی هات نه‌وه مه‌خره‌جی پیته‌که‌یه .

نمونه : بۇ دوزینه‌وه‌ی مه‌خره‌جی پیتی (ب) ده‌لینین : (أب)، که‌واته مه‌خره‌جی پیتی (ب) هه‌ردوو لیوه .

ژماره‌ی مه‌خره‌جه‌کان

به‌سه‌ر پای زۆرینه‌ی خوینه‌رانی قورئان (جمهور القراء) مه‌خره‌جی پیته‌کان چه‌قده مه‌خره‌جن که‌پییان ده‌گوترئت: (مه‌خره‌جه تایبه‌ته‌کان)، ئەم بۆچوونه‌ش په‌سه‌ند کراوه له‌لایه‌ن (خلیل) ی کورپی (احمد) ی (الفراهیدی) و هه‌روه‌ها (ابن الجزري) یش (په‌حمه‌تی خوای نبیّت) له‌مه‌تنه‌که‌یدا ده‌ئیت:

محارج الحروف سبعة عشرَ على الذي يختارُه من اختبرَ.

جا خوینه‌ری به‌پریز ئەم چه‌قده مه‌خره‌جه تایبه‌تانه دابه‌ش ده‌بن به‌سه‌ر پینج مه‌خره‌جی گشتیدا که ئەمانه‌ن:

- ۱- (الجوف) بۆشایی نیوان گه‌روو و ده‌م (یه‌ک مه‌خره‌ج).
- ۲- (الحلق) گه‌روو (سی مه‌خره‌ج)
- ۳- (اللسان) زمان (ده مه‌خره‌ج)
- ۴- (الشفتان) هه‌ردوو لیو (دوو مه‌خره‌ج)
- ۵- (الخيشوم) که‌پوو (یه‌ک مه‌خره‌ج)

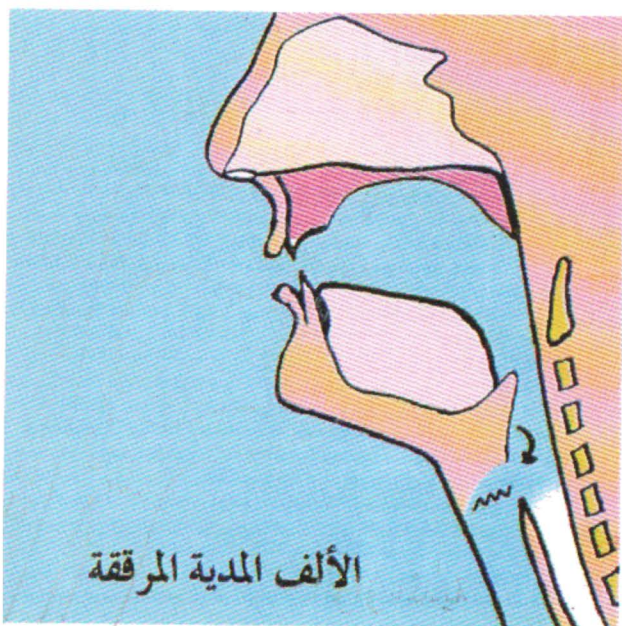
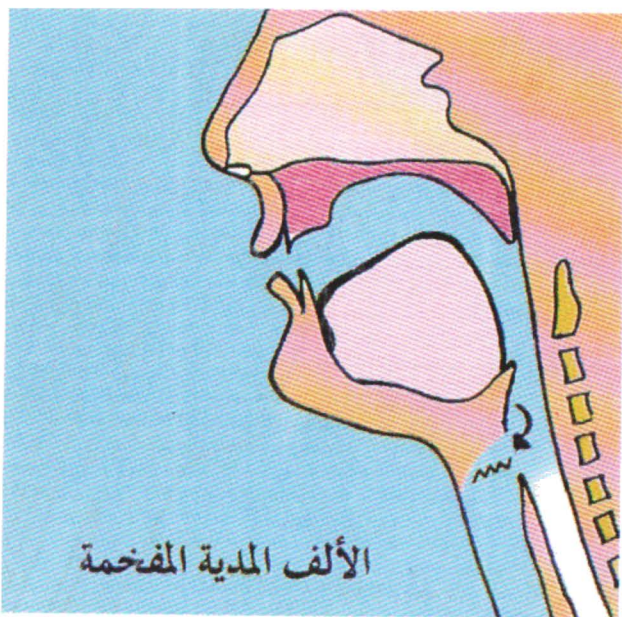
تیبینی : بیته کانی تجوید نه مانه‌ی خوارهون :

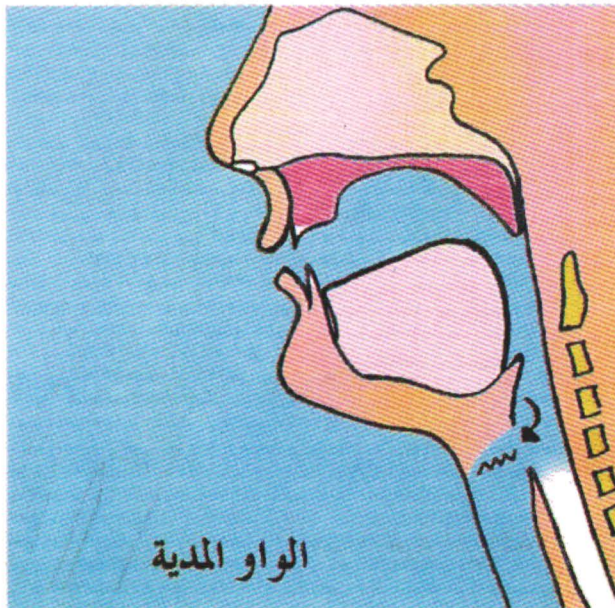
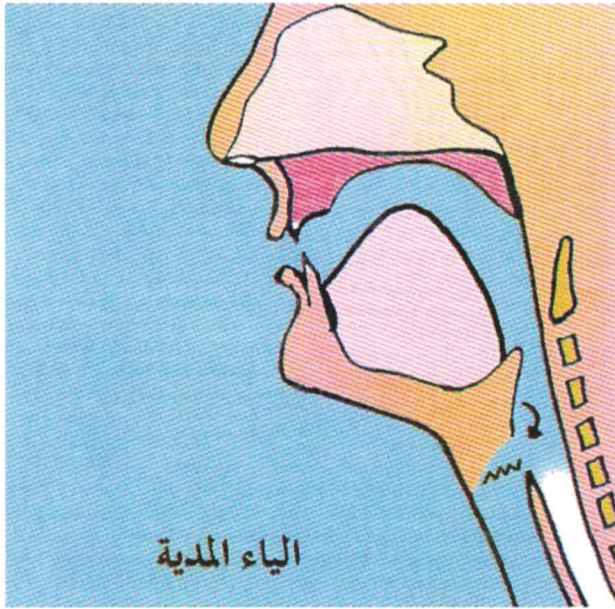
ء ، ب ، ت ، ث ، ج ، ح ، خ ، د ، ذ ، ر ، ز ،
س ، ش ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ع ، غ ، ف ، ق .
ل ، م ، ن ، ه ، و ، ی : (ل) : (و) ، (ی) .
(الغنة) مینگه .

مهخره‌جی یه‌که‌م : (الجوف) : بریتیه له‌بو‌شایی نیوان گه‌رو و دم و
بیته‌کانی (مه‌د) له‌خو‌ده‌گری‌ت که نه‌مانه‌ن :

ا- (نه‌لفی) زه‌نه‌دار که پی‌تی پی‌شه‌وه‌ی سه‌ر (فُتْحَة) ی هه‌یه، وه‌کو: (قال)
ب- (و او) ی‌کی زه‌نه‌دار که پی‌تی پی‌شه‌وه‌ی بو‌ر (ضَمَّة) ی هه‌یه، وه‌کو: (یقول)
ج- (ی) ی زه‌نه‌دار که پی‌تی پی‌شه‌وه‌ی ژیر (كَسْرَة) ی هه‌یه، وه‌کو: (قيل)

نهم سی‌ پیته‌ش له‌ وشه‌ی (نوحیها) کو‌ بو‌وه‌ته‌وه : ﴿ تِلْكَ مِنْ آيَاتِ الْغَيْبِ
نُوحِيهَا إِلَيْكَ ﴾ [هود : ٤٩] ، نهم مه‌خره‌جه‌ش (تقدیری)
مه‌زنده‌کراوه‌و شوینیکی دیاری‌کراوی نیه‌و له‌نیوان گه‌رو و دم‌دایه‌و
کو‌تایی دیت به‌کو‌تایی هاتنی ده‌نگه‌که له‌ه‌وادا، هر له‌به‌ر نه‌مه‌شه‌ که
پی‌یان ده‌گوتری‌ت (الحروف الهوائية) پیته‌ هه‌واییه‌کان .

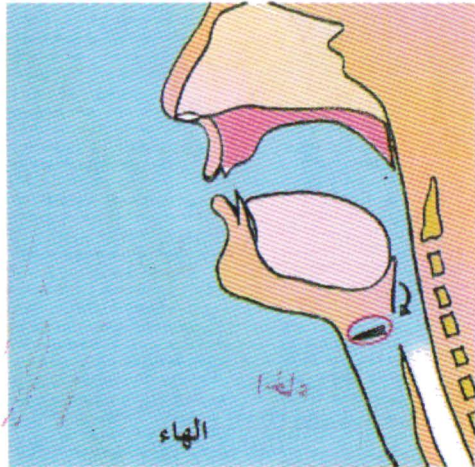
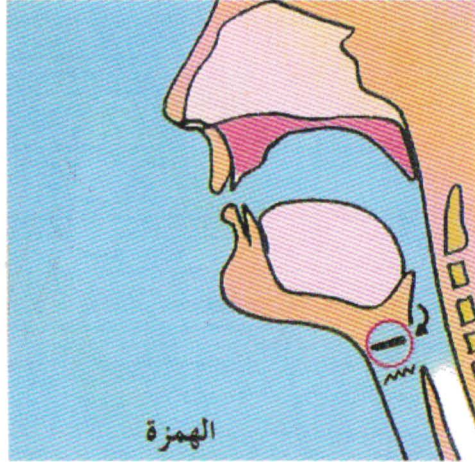
مهخره جي دووهم : (الحلق) گهرو

له گهروودا سڀ مهخره جي بڻ شهش پيت هميه :

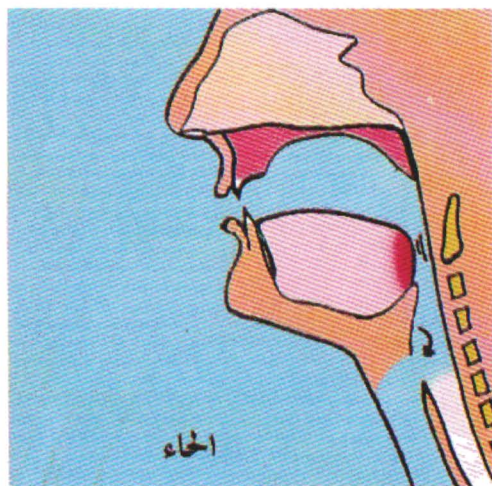
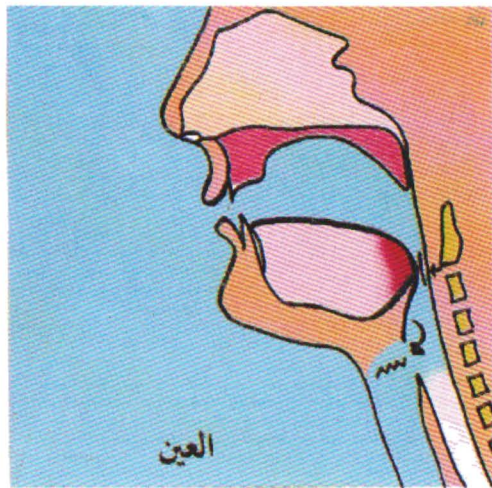
۱- (اقصى الحلق) سهرووي گهروو: (ڪله سنڱهوه نزيڪه) و ههردوو

پيتي (الهمزة : ء) و (ه) ي ليوه دهرده چيٽ، به لام

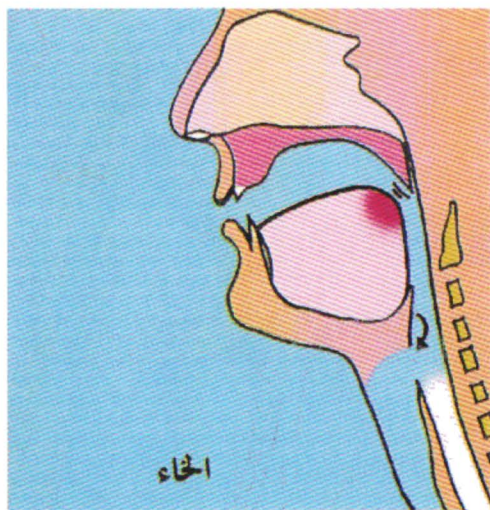
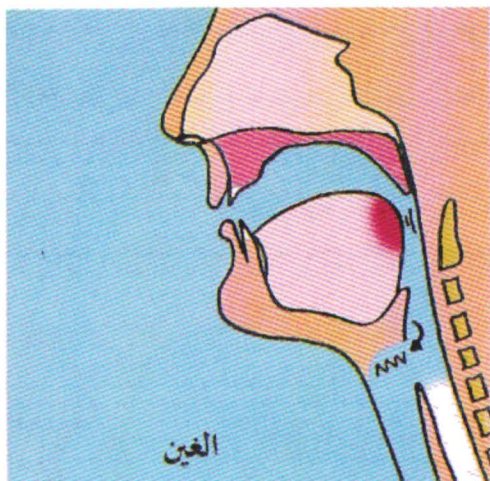
مهخره جي (ء) دورتره له مهخره جي (ه) .

۲- (وسط الحلق) ناوہ پراستی گہروو : کہہ ر دوو پیتی (ع) و (ح) ی
لیوہ دہر دہ چیت ، بہ لآم مہ خرہ جی (ع) دوور ترہ لہ (ح) .

۳- (ادنی الحلق) خوارووی گهروو : (کهلهدمهوه نزیکه) و ههردوو پیتی (غ) و (خ) ی لیوه دهردهچیت، بهلام مهخرهجی (خ) نزیکتره له دهمهوه لهمهخرهجی (غ) .

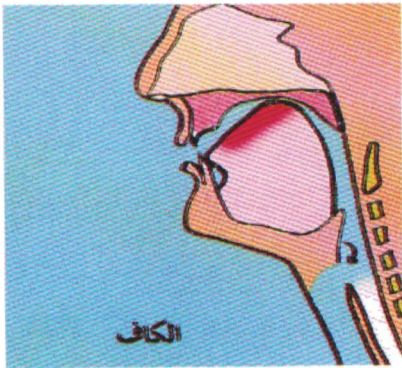
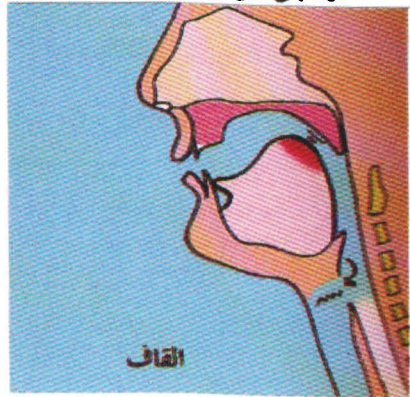

مه خره جی سینه م : اللسان (زمان)

له زماندا (ده) مه خره ج بۆ (مه ژده) پیت ههیه :

۱- (اقصى اللسان) کۆتایی زمان : (که له گهروهوه نزیکه) له گه ل
ئهوبه شهی که بهرام بهریه تی له ناسمانه ی ده م، ئەم مه خره ج ه ش پیتی
(ق) لیوه دهرده چیت .

۲- (اقصى اللسان) که میك پیش مه خره جی (ق) له گه ل ئهوبه شهی
بهرام بهریه تی له ناسمانه ی ده م، ئەم مه خره ج ه ش پیتی (ک) ی لیوه
دهرده چیت، که وابوو مه خره جی (ک) نزیک تره له ده مه وه وه ک
له مه خره جی (ق) .

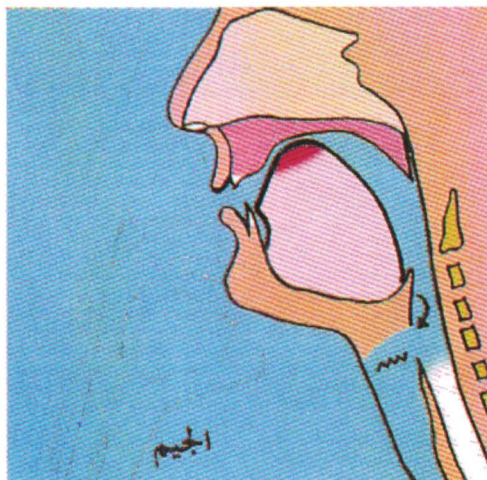

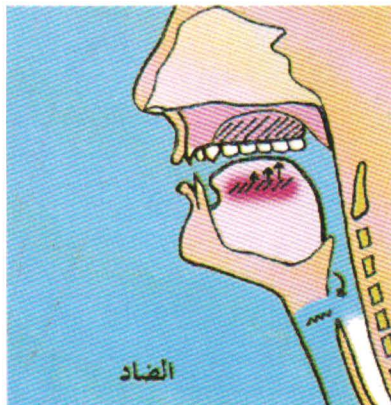
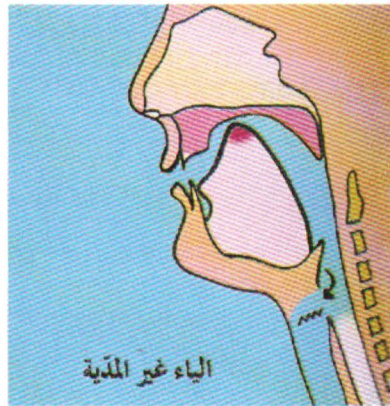
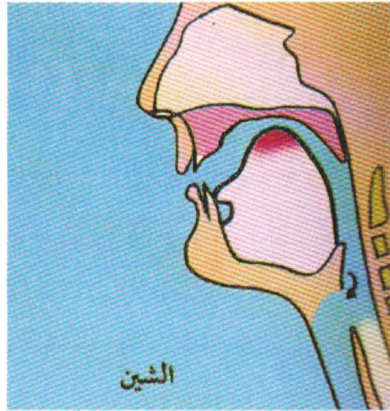
۳- ناوہ پراستی زمان له گهل ئه و به شهی بهرام به ریه تی له ئاسمانه ی ده م،
 نه م مه خره جه ش سی پیتی لیوه دهرده چیت (ج) و (ش) و (ی).

تییینی :

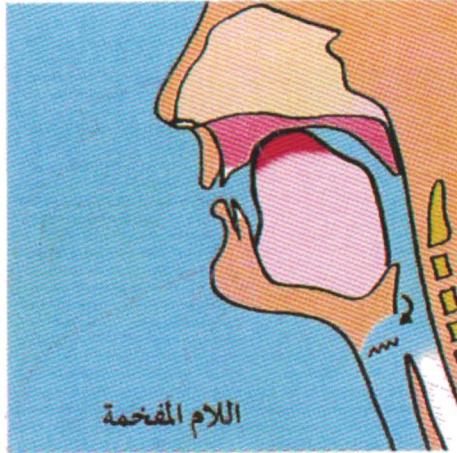
یه که م: مه به ست له پیتی (ی) لی ره دا : پیتی مه د نه بی ت، به لکو بزواو
 (متحرك) ، یا (ساکن) زه نه دار بی ت و پی شه وه ی (کسرة) ژیری هه بی ت.
 دو وه م: له کاتی دهر برینی پیتی (ج) دا پیویسته ناو ه پراستی زمان
 بنوسی ت به به شی سه ره وه ی پووک، به لام بو پیتی (ش.ی) زمان
 نانوسی ت به پووکدا و ته نها لی ی نزیك ده بی ته وه .

۴- یه کیک له لیواره کانی زمان له گهل دانه خرپکانی به شی سه ره وه
 (الأضراس العلیا)، که ههستیاترین پیته کانی زمانی عه ره بی لیوه
 دهرده چیت ئه ویش پیتی (ض) ده، به لام لیواری چه پی زمان له گهل
 دانه خری کانی لاته نیشتی زیاتر به کار ده هیتریت و ئاسانتریشه.

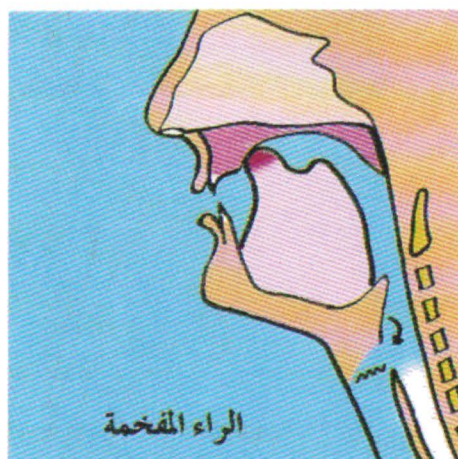
۵- یه کیك له لیواره کانی زمان (یا ههردووکیان) له گه لّ پووکى
ددانه کانی سهروهه (دوو دانى - الضواحك- وکه لّ بهو ته نیشته برهرو
برهرو) که پیتی (ل) ی لیوه دهرده چیت .

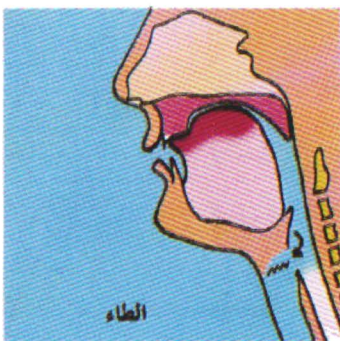
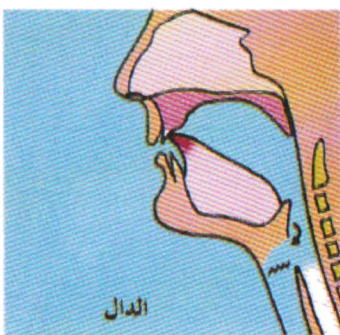
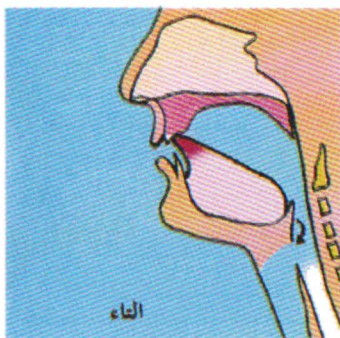
۶- پيشهوهی زمان له گهل ټه و به شهی که بهرام به ریه تی له پووکى
دانه کانی سه ره وه، که پیتی (ن) ی لیوه دهرده چیت .

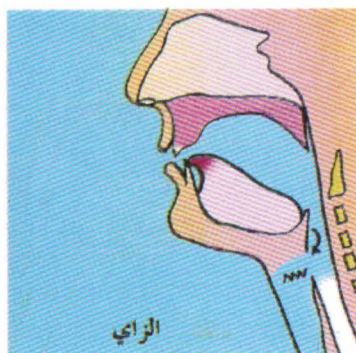
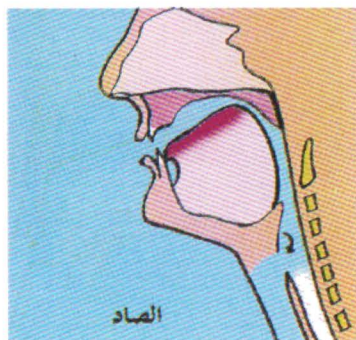
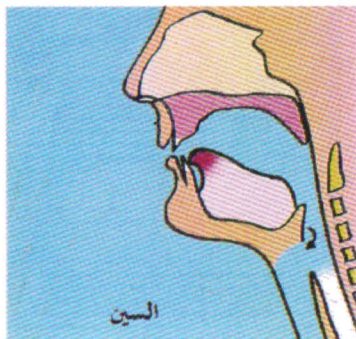
۷- پيشهوهی زمان وبه شيکی کهميش له پشتي زمان له گهل نهو به شهی که به رامبه ريه تي له پووکی دانه کانی سه ره وه، پيتی (ر) ی ليوه در ده چييت .

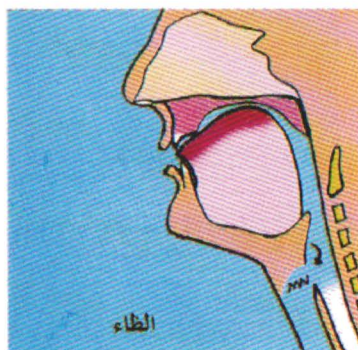
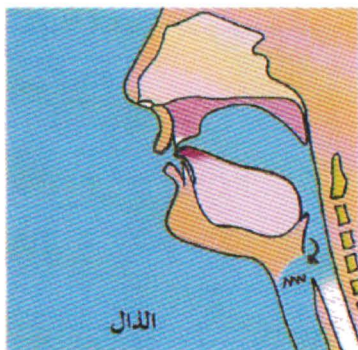
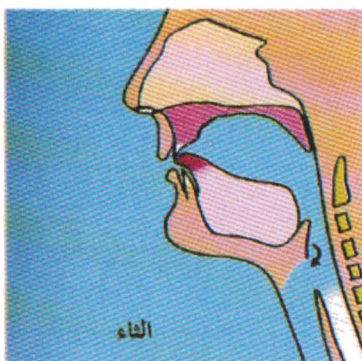
۸- پیشه‌وهی زمان له‌گه‌ل پووک‌ی بره‌ری سه‌روه هه‌رسی پیتی (ط، د، ت) ی لیوه ده‌رده‌چن، به‌لام مه‌خره‌جی (ط) دوورترینانه له بره‌رو پاشان (د) و پاشانیش (ت) .

۹- پيشه‌وهی زمان له‌گه‌ل به‌شی سه‌ره‌وهی ددانه‌کانی بره‌ری
 خواره‌وه. له‌گه‌ل هيشتنه‌وهی بوشاييه‌کی ته‌سک بو‌راکردنه دهره‌وهی
 هه‌وا، ئەم مه‌خره‌جه‌ش هه‌رسی پیتی (س ، ص ، ز) یه .

۱۰- پیشه‌وهی زمان و به‌شی خواره‌وهی بره‌په‌کانی سه‌روه که
ه‌رسی پیتی (ث ، ن ، ظ) ی لیوه ده‌ده‌چیت.

تیبینی یه کی گرنگ : مروّخه خاوهنی (۳۲) ددانه :

(الثنايا) برهړ: چوار ددانه که ی پيشته وه دوو له سه ره وه و دوانيش له خواره وه .

(الرباعيات) ته نيشته برهړ: نه ميش چوار ددانه دوو له سه ره وه و دوانيش له خواره وه .

(الأنياب) که لبه: نه ميش چوار ددانه به هه مان شيوه .

(الأضراس) نه ميش بيست ددانه و، ده کړيت به سي به شه وه :

یه کهم: (الضواحك) نه و ددانان هی له کاتی پیکه نیندا درده که ون، ژماره یان چوار دانه یه له دوا ی که لبه کان .

دووه م: (الطواحن) هارپ، دوا زده ددانی سه رو خواره وه ی لاشه ویلگه کان. له هر لایه که سی ددان .

سییه م: (النواجذ) چوار ددانی ژیری و عاقلی .

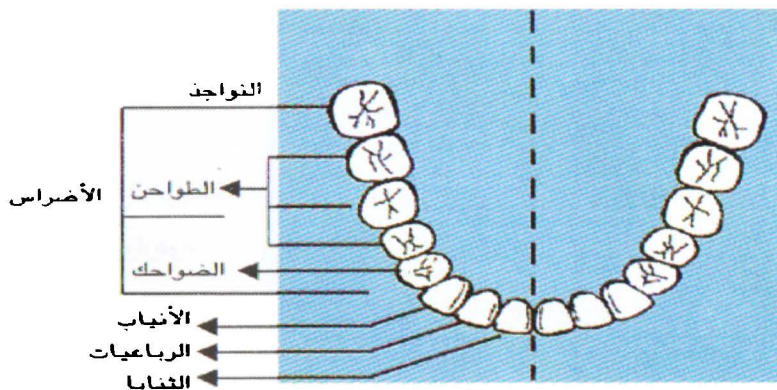
هه ندی له زمانایان به هونراوه پرونیان کردوته وه :

للإنسان أسنان ثنایا رباعیه

وأنیاب کل كالضواحك أربع

طواحن ضعف الست أربعة آخر

نواجذ فاعلمها إذ العلم أرفع

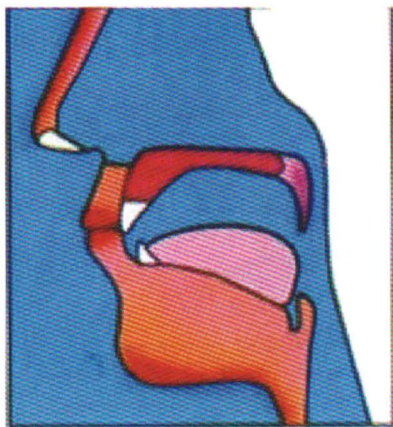

مەخرەجى چوارەم : ھەردوو لىئو

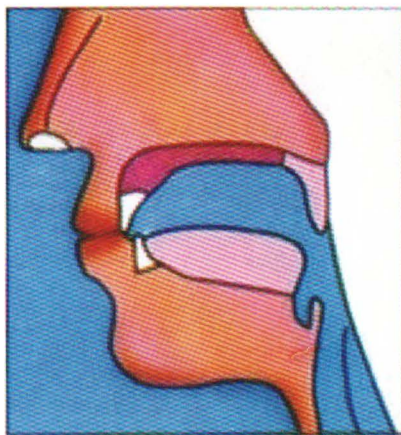
ئەم مەخرەجە گىشتىش دوو مەخرەجى تايبەت بۇ چوار پىت لەخۇ دەگرىت:

۱- نىوان ھەردوو لىئو كەئەم پىتانەى لىئو دەردەچىت :

- ھەردوو پىتى (ب . م) ئەویش بەداخستنى ھەردوو لىئو، بەلام داخستنى ھەردوو لىئو لەپىتى (ب) دا زياتره .

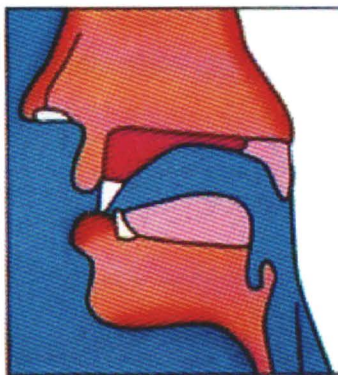

(م)

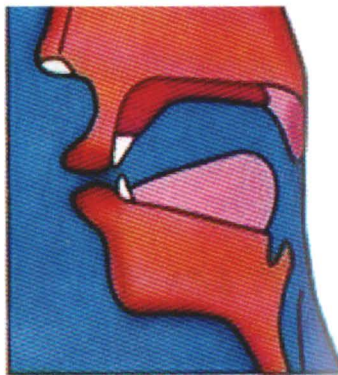

(ب)

- پیتی (و) گهر پیتی مه‌دد نه‌بیّت، واته: بزواو (متحرك) یا زهننه‌دار (ساكن) بیّت یا پیتی پیشه‌وهی سهر (فتحة) دار بیّت .
- ۲- به‌شی ناوه‌وهی لیوی خواره‌وه له‌گه‌ل پیشه‌وهی بره‌په‌کانی سه‌ره‌وه، نه‌ویش پیتی (ف) لیوه دهرده‌چیّت .

(ف)

(و)

مهخره جی پینجه م : که پوو (الخیشوم)

که پوو (الخیشوم) : ئەو کونیه که لووت دهگه یه نیت به گه روو، ئەم مهخره جهش مینگه (الغنة) ی لیوه دهرده چیت .

مینگه (الغنة) : دهنگیکی خوشه، هاوه لایه تی ههردوو پیتی (م . ن) دهکات، به لام مینگه ی پیتی (م) له پیتی (ن) زیاتره .

قورنان خوینی به ریز، مینگه ش له پرووی به هیزی و پروونییه وه ده بیت به پینج پله وه :

۱- ئەگه ههردوو پیتی (م.ن) (شدة) دار بوون، وهك : (وَأَنَا) و(لَمَّا) و(أَمَّنًا) لهم نایه ته دا:

﴿ وَأَنَا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَىٰ آمَنَّا بِهِ فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا ﴾ (الجن ۱۳)

۲- ئەگه ههردوو پیتی (ن) تیهه لکیش (ادغام) کرابیت به مینگه، وهك (فَمَنْ يُؤْمِنُ) له نایه تی پیشوودا .

۳- ئەگه ههردوو پیتی (م) و (ن) له حاله تی شارده وه (إخفاء) یا هه لگه راندنه وه (إقلا ب) دا بن، وهك (كُنْتُمْ بِهِ) له نایه تی :

﴿ هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكذَّبُونَ ﴾ (الصفات ۲۱).

۴- ئەگه ههردوو پیتی (م.ن) زهننه دار (ساکن) و ناشکرابن .

۵- ئەگه ههردوو کیان بزواو (متحرك) بن .

که وات مینگه سیفه تیکی وابه سسته یه به پیتی (م) و (ن) هوه . به لام له دووشیوه ی کو تاییدا دهرناکه ویت و له ههرسی شیوه ی سه ره تادا پیویسته دهر بخریت و ئەندازه ی دوو (حركة) دریز بکرته وه . پشت به خوا له داهاتوودا باسی دهکین .

بهشی چوارهم

ألقاب الحروف

نازناوی پیتهکان

پیتهکانی زمانی عهدهبی نازناویان پید راوه بهگویرهی شوینی درچوونیان لهدمهوه، یهکم کهسیش نازناوی بو پیتهکان دانا خهلیلی کوپی نهحمهدی نهلفهپراهیدی بوو لهکتیبهکهیدا بهناوی (العین)، کهنهمانن :

۱- الحروف الجوفية الهوائية المدية : بههریهکیک لهسی پیتهکهی مهدد (أ ، و ، ی) دهگوتریت .

۲- الحروف الخلقية : بههریهکیک لهپیتهکانی (ء ، ه ، ع ، ح ، غ ، خ) دهگوتریت، چونکه لهگهرووهوه دردهچن .

۳- الحروف اللهوية : بههریهکیک لهپیتهکانی (ك ، ق) دهگوتریت، چونکه مهخرهجیان نزیکه لهزمانه بچکولهوه (اللهة) .

۴- الحروف الشجرية : بههریهکیک لهپیتهکانی (ج ، ش ، ض ، ي) دهگوتریت، چونکه دراونهته پال کهلینی نیوان ههردوو شهویلگهوه (شجر الفم) .

۵- الحروف الذلعية : بههریهکیک لهپیتهکانی (ل ، ن ، ر) دهگوتریت، چونکه مهخرهجیان سهری زمانه (ذلق اللسان)

۶- الحروف الطعية : بههریهکیک لهپیتهکانی (ط ت د) دهگوتریت، چونکه مهخرهجیان پیشهوهی ناسمانهی دم یا مهلاشوو (نطح الحنك) .

۷- الحروف الأَسْلِيَّة: بههريه كيك له پيته كاني (ص ، ز ، س)
دهگوتريت، چونكه مهخره جيان باريكايي زمانه (أسلة اللسان) .

۸- الحروف اللّثوية: بههريه كيك له پيته كاني (ظ ، ذ ، ث) دهگوتريت،
چونكه له نزيك پووكه وه دهرده چن .

۹- الحروف الشفوية: بههريه كيك له پيته كاني (ف ، و ، ب ، م)
دهگوتريت، چونكه مهخره جيان ههردوو ليوه .

سيفه تي پيته كان

سيفه تي پيته كان: بريتيه له ونيشانه و تاييه تمه نديانه ي كه بههويه وه
پيته كاني پيده ناسرته وه له يه كدي جيا ده كرتنه وه .

سوودي زائيني سيفه ته كان :

۱- جيا كرده وه ي نه و پيتانه ي كه له مهخره جدا هاو به شن، بو نمونه:
هه رسي پيتي (ث ، ذ ، ظ) كه مهخره جيان پيشه وه ي زمان و به شي
خواره وه ي بره ره كاني سه ره وه .

۲- چاك دهر بريني پيته كان .

۳- ناسيني پيته بههيزو لاوازه كان .

جوړي سيفه ته كان :

يه كه م : سيفه ته هوگره كان (الصفات اللازمة): نه و سيفه تانه ن كه به شي كن
له پيته كه وه هه رگيز لي ي جيا نابنه وه، ژماره شيان له سه راي به ناو بانگي
زانايان حه قده سيفه ته .

دووم : سيفهته توشهاتوووهكان (الصفات العارضة): ئهو سيفهتانهن كهتهواو كهري پيتهكهن و لهههندي حالهتي دياريكراودا توشى دهن و كاريگهرييان لهسهر خودى پيتهكه نيه لهكاتى جيابوونهوياندا، وهك: إخفاء و إدغام و تفخيم و هتد ...

پشت بهخوای گهوره دواتر باسيان ليوه دهكهن .

يهكهم : سيفهته هوگرهكان (الصفات اللازمة)

ئهم سيفهتانهش دهن بهدوو بهشهوه :

۱- سيفهته دژ يهكهكان (الصفات المتضادة): پينچ كومهلن و لههر كومهلهيهكدا دوو سيفهتي دژ بهيهك ههيه نهگر يهكيك لهو دوانه لهپيتيكد ا بهديكرا ئيدي نهوى تريانى تيذا بهديناكرتت. بهلام پيوسته ههموو پيتيكي يهكيكيانى تيذا بهديبكرتت .

پينچ كومهلهكesh نهمانه:

الهمس والجهر

الهمس

له زمانهوانيدا: دهنگى نزم و نهسپايى .

لهزاراوهشدا: ريكردننى ههناسه لهكاتى دهربرينى پيتهكهدا، لهبهر لاوازييان ناتوانن پشت بهمهخرهجهكانيان بهستن .

پيتهكاني : (۱۰) پيتن و ئيبنولجهزهري لهم وتهيهدا كۆي كروونهتهوه: (فحته شخص سكت) .

الجهر

له زمانه وانیدا : دهنګ بهرزی .

لهزاراوه شدا : ریښه کړدن و گیرانی هه ناسه له کاتی دهر پړینی پیته کاند،
له بهر به هیزی پشت به ستنی به مه خره جه که یه وه .

پیته کانی : نۆزده پیته کای تری زمانی عه ره بی ده گرتته وه (جگه
له پیته کانی الهمس) که له م و ته یه دا کۆکراونه ته وه (عَظْمٌ وَزَنْ قَارِي ذِي
غَضٍّ جَدِّ طَلَبِ).

واته: پله و پایه ی بهرزه نه و قورنن خوینه ی چاوی له حه پام ده پاریزیت
و کۆشش ده کات بۆ وه ده ست هینانی زانست .

الشدة والرّخاوة

الشدة

له زمانه وانيدا: به هيّزي .

لهزاراوه شدا : گيران يان ريّنه كردني دهنگ له کاتي دهربريني پيته که دا
له بهر ته واوي پشت به ستنی به مه خره جه وه .

پيته کانی: (۸) پیتن له م رسته يه دا ئيبنولجه زهري کوی کردرونه ته وه
(أجد قط بکت) .

الرّخاوة

له زمانه وانيدا : نه رم ونيانی .

لهزاراوه شدا: ريّ کردني دهنگ له کاتي دهربرين پيته که دا .

پيته کانی: هه مو پيته کانی تری زمانی عه رهبی ده گريته وه که ژماره يان
(۱۶) پيته:

(ث ح خ ذ ز س ش ص ض ظ غ ف ه و ي ا)

وله نيوان (الشدة) و (الرّخاوة) دا سيفه تي مام ناوه ند (التوسط) يش
هه يه که دهنگ تيياندا به ته واوي ناگيريّت و به ته واويش ريّناکات .

پيته کانی: (پينج) پیتن و له م رسته يه دا کوکراونه ته وه : (لنّ عُمر) .

تيبيني : نه و پيتانه ي که هه ردوو سيفه تي (الشدة) و (الجهر) پيکه وه

کو ده که نه وه شهش پیتن : (قطب جد ، الهمة)

واته : له کاتي دهربرينياندا دهنگ و هه ناسه راده گيريّت .

الأستعلاء والإستفال

الأستعلاء

له زمانه وانيدا: بهرزی .

لهزاراوه شدا: بهر زکردنه وهی کو تایی زمان به رهو ناسمانه ی دهم .

پیته کانی (۷) پیتن و ئیبنولجه زهری له م وتهیه دا کوی کروونه ته وه:
(خُصُّ صَفَطٍ قِظ)

الإستفال

له زمانه وانيدا: نزمی .

لهزاراوه شدا: نزم کردنه وهی کو تایی زمان له کاتی دهر برینی پیته که دا .

پیته کانی: (بیست و دو) پیته که ی تری زمانی عه ره بین:

(ء ب ت ث ج ح د ذ ر ز س ش ع ف ك ل م ن ه و ي ا) .

الإطباق والإنتفاح

الإطباق

له زمانه وانيدا: لکاندن .

لهزاراوه شدا: لکاندن زۆرینه ی زمان به ناسمانه ی دهم وه له کاتی

دهر بریندا .

پیته کانی: (چوار) پیتن (ص ض ط ظ). ئەم پیتانه ش به هیز ترین و

قه له وترین پیتن .

تییبنی: سیفته ی (إطباق) تاییه تره له سیفته ی (إستعلاء) واته هه موو

پیته کانی (إطباق) سیفته ی (إستعلاء) یان تیدایه، به لأم مه رج نیه هه موو

پیتیکی (إستعلاء) سیفته ی (إطباق) ی تیدا بیّت .

الإفتاح

له زمانه وانیدا: دوورکه وتنه وه .

لهزاراوه شدا: دوورخستنه وهی زمان یان زۆرینهی لهئاسمانه ی دەم
لهکاتی دهربریندا.

پیتهکانی : (۲۵) پیتهکە ی ترن (جگه له پیتهکانی الإطباق) که له م
وتهیه دا کۆکراوته ته وه :
(من أخذ وجد سعة فزکا حق له شرب غیث)

الإذلاق والإصمات

الإذلاق

له زمانه وانیدا: خیرایی و سووکی .

لهزاراوه شدا: دهربرینی پیتهکان به خیرایی له بهر دهرچوونیان
له پیشه وهی زمان یان ههردوو لیو.

پیتهکانی : (شهش) پیتن، (ل ، ن ، ر) مهخره جیان پیشه وهی زمانه و،
(ف م ب) مهخره جیان ههردوولێوه .

ئینبولجه زه ریش له وتهی (فرّ من لُبّ) دا کۆی کردوونه ته وه .

وه له بهر سووکی ئەم پیتانه پیویسته قورئان خوین ناگای لی یان بیت .

الإصمات

له زمانه وانيدا : ريگرتن .

لهزاراوه شدا: قورس دهربريني پيته كان .

پيته كاني: (بيست و سى) پيته كهى ترن ، لهم وته يه دا كوگراونه ته وه
(جز غش ساخط صيد ثقة إذ وعظه يحضك) .

واته: له فيلبازو حهق نه ويست خوټ به دورر بگروه به شويى مروقى
خاوهن متمانه دا بگهري، چونكه ناموزگار يه كاني هانت ددهن بو چاكه
کردن .

بويه بهم پيتانهش دهگوتريت (الإصمات) چونكه پيته كاني له وشهى
چوار پيتى نه سللى و پينچ پيتيدا به تنها كونابنه وه ، خو نه گهر
كو بوونه وه نه وا وشه كه نه عجه ميبه (هينراوه ته ناو زمانى عهره بيه وه)،
وهك وشهى (عسجد) واته : نالتون .

۲- سيفه ته بى دژه كان

الصفير

له زمانه وانيدا: دهنگى تيز، دهنگى بالنده ، فيكه .

لهزاراوه شدا: دهنگي كه له دهنگى بالنده دهچيټ، له كاتى دهربريني
پيته كه دا ديته دهره وه .

پيته كاني : (٣) پيتن (ص زس) نه م دهنگهش له كاتى زهنه دارى
پيته كاندا به هيژ تره .

وهك: ﴿الَّذِي يُوسِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ﴾ (الناس ٥)

القلقلة

له زمانه وانیدا : جووله، بزوتن .

لهزاراوه شدا دهرخستنی دهنگیکی بههیز له کاتی زهنه داری پیته کانیدا .
پیته کانی : (۵) پیتن و ئیبنولجه زری لهه پرسته یه کدا کوی کردرونه ته وه
(قطب جد) .

ئههه پینج پیته سیفته تی (شِدَّة) و (جَهْر) یان تیدا یه و نایبیت له کاتی
دهر بریندا دهنگ و هه ناسه له گه لیا نندا بیته ده ری، له بهر ئه وه
پیو یستی یان به (قلقلة) ده بیته تا وه کو دهنگی پیته کان دهر که ون .

به شه کانی (قلقلة) :

۱- (قلقلة) ی گه وره : ئه گهر پیته که (شِدَّة) دارو له کو تایی وشه داو
له حاله تی وه ستان (وقف) دا بیته .

وه کو : ووشه ی (الحج) له نایه تی ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ
لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ﴾ (البقرة ۱۸۹)

الحق ﴿قَالُوا الْآنَ جِئْتِ بِالْحَقِّ﴾ (البقرة ۷۱)

۲- (قلقلة) ی مام ناوه ند : ئه گهر پیته که زهنه دارو له کو تایی وشه داو
له حاله تی وه ستان (وقف) دا بیته و (شِدَّة) دار نه بیته .

وهك: الفلق، قريب، أحد، محيط...

۳- (قلقلة) ی بچوک : ئه گهر پیته که زهنه دار و لهه ناوه پر است یان
له کو تایی وشه دا بیته و له حاله تی وه ستان (وقف) دا نه بیته .

وهك: أفتطمعون، صدق، مقتد، فاستجبنا، ویدعوننا، أستجب لكم.

اللين

له زمانه وانیدا : ئاسانی .

له زار اوه شدا دهرچوونی پیته که له مه خره جه که یه وه به ئاسانی .

پیته کانی : دوو پیتن (و ، ی) که زهنه دار بن و پیشه وه یان سه ر

(فتحة) بیته (واته پیته مه دد نه بن) .

وهك : خَوْفٌ، هَيْتٌ، بَيْتٌ.

الإحرف

له زمانه وانیدا : لادان .

له زار اوه شدا : حه زو لادانی پیته له مه خره جه که یه وه به ره و مه خره جی

پیته کی تر .

پیته کانی : ته نه دوو پیته (ل ، ر)

پیته (ل) لادانی تی دایه به ره و پیشه وه ی زمان و ، پیته (ر) یش لادانی

تی دایه به ره و پشته ی زمان و حه زیکی که میش به ره و مه خره جی

پیته (ل) .

التفسي

له زمانه وانیدا : بلاو بوونه وه .

له زار اوه شدا : بلاو بوونه وه ی هه وا له ناو ده مدا له کاتی دهر برینی

پیته که دا .

پیته کانی : ته نه پیته (ش) نه .

التكرير

له زمانه وانيدا: دووباره بوونه وه .

لهزاراوه شدا: له رينه وهى سهر زمان له كاتى دهر پيرى پيته كه دا .

پيته كانى : تهنه پيتى (ر) يه .

مه به ستيش له باسكردنى نهم سيفه ته خو پاراستن و دور كه وتنه وه يه

لى نهك جيبه جيكردى به تايبه ت نه گهر پيتى (ر) (شَدَّة) دار بوو،

وهك: ﴿الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾ (الفاتحة ۳) .

الإستطالة

له زمانه وانيدا: دريژ كردنه وه .

لهزاراوه شدا: دريژ كردنه وهى مه خره ج له سه ره تاى قه راخى زمانه وه تا

كو تاى به شيويه كه هه موو ناسمانه ي دم بگريته وه .

پيته كانى : تهنه پيتى (ض) ده. وه كو: (المغضوب) و (الضَّالِّين) و

﴿وَالضُّحَى﴾

تبينى : نابيت هيج كام له پيته كان كه متر له پينج سيفه له سيفه ته

دژبه يه كه كانى تيدا بيت و، زياتر له جهوت سيفه تى تيدا بيت، (پينج

له دژه كان و دوانيش له بى دژه كان) .

سیفہ تہ بہ ہیژو بی ہیژہ کان

دہ توانریت سیفہ تہ لازمہ کان لہ پرووی بہ ہیژی و بی ہیژییہ وہ بکریت
بہ سی بہ شہوہ :

- ۱- سیفہ تہ بہ ہیژہ کان: (جہر) و (شدّة) و (إستعلاء) و (إطباق) و (قلقلة) و (صغیر) و (إخراف) و (تفشی).
- ۲- سیفہ تہ بی ہیژہ کان: (همس) و (رخاوة) و (إستفال) و (إنفتاح) و (لین) و (خفاء).
- ۳- سیفہ تہ ما ناوہ ندہ کان: نیوان (شدّة) و (رخاوة) و (إصمات) و (ذلاقة).

خشتہ ی سیفہ تی بیتہ کان

بیتہ کان	سیفہ تہ کان						
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
المزمة	جہری	شدید	مستقل	منفتح	مصمت		بہ ہیژ
الباء	جہری	شدید	مستقل	منفتح	مذاق	مقلقل	مام ناوند
الناء	مہموس	شدید	مستقل	منفتح	مصمت		لاواز
الناء	مہموس	رخوی	مستقل	منفتح	مصمت		لاواز
الجیم	جہری	شدید	مستقل	منفتح	مصمت	مقلقل	بہ ہیژ
الحاء	مہموس	رخوی	مستقل	منفتح	مصمت		لاواز
الحاء	مہموس	رخوی	مستقل	منفتح	مصمت		لاواز
الدال	جہری	شدید	مستقل	منفتح	مصمت	مقلقل	بہ ہیژ
الدال	جہری	رخوی	مستقل	منفتح	مصمت		لاواز
الراء	جہری	متوسط	مستقل	منفتح	مذاق	سحر	مکرر ناوند

الزاي	جهري	رخوي	مستغل	منفتح	مصمت	مغوي	مسام ناوهند
السين	مهموس	رخوي	مستغل	منفتح	مصمت	مغوي	لاواز
الشين	مهموس	رخوي	مستغل	منفتح	مصمت	منفشي	لاواز
الضاد	مهموس	رخوي	مستغل	مطبق	مصمت	مغوي	به هينز
الضاد	جهري	رخوي	مستغل	مطبق	مصمت	مستغل	به هينز
الطاء	جهري	شديد	مستغل	مطبق	مصمت	مقلقل	به هينز تريين بيته
الطاء	جهري	رخوي	مستغل	مطبق	مصمت		به هينز
العين	جهري	متوسط	مستغل	منفتح	مصمت		مسام ناوهند
العين	جهري	رخوي	مستغل	منفتح	مصمت		به هينز
الفاء	مهموس	رخوي	مستغل	منفتح	مصمت		لاواز تريين بيته
القاف	جهري	شديد	مستغل	منفتح	مصمت	مقلقل	به هينز
الكاف	مهموس	شديد	مستغل	منفتح	مصمت		لاواز
اللام	جهري	متوسط	مستغل	منفتح	مذلق	سمره	لاواز
الميم	جهري	متوسط	مستغل	منفتح	مذلق		لاواز
النون	جهري	متوسط	مستغل	منفتح	مذلق		لاواز
الهاء	مهموس	رخوي	مستغل	منفتح	مصمت		لاواز
الساو الأصلية	جهري	رخوي	مستغل	منفتح	مصمت		لاواز
الساو الأصلية	جهري	رخوي	مستغل	منفتح	مصمت		لاواز
بيته كاني مهدد	جهري	رخوي	مستغل	منفتح	مصمت		لاواز
شهردوو بيتي لين (روي)	جهري	رخوي	مستغل	منفتح	مصمت	ليان	لاواز

به‌شی پینجه‌م

الإدغام

تی‌هه‌لکیش کردن

تی‌هه‌لکیش کردن : به‌شی‌وه‌یه‌کی گشتی بریتیه له‌خویندنه‌وه‌ی دوو پیت به‌پیتیکی (شده) دار له‌کاتی ده‌رپریندا.

به‌شه‌کانی تی‌هه‌لکیش کردن (إدغام)

إدغام ده‌کریت به‌دوو به‌شی سه‌ره‌کی یه‌وه :

یه‌که‌م : تی‌هه‌لکیش (إدغام) ی‌گه‌وره : گه‌یشتنی پیتیکی بزواو (متحرك) به پیتیکی تری بزواو، به‌شی‌وه‌یه‌ک که‌بینه پیتیکی (شده) دار.

ئه‌م جو‌ره تی‌هه‌لکیش‌ه‌ش له‌جو‌ری لیک چو‌وه‌کان (المتماثلین) ه‌وله‌چه‌ند وشه‌یه‌کی که‌م له‌قورئانی پی‌روژدا له‌ریوایه‌تی (حفص) له‌(عاصم) ه‌وه‌ه‌و روویداوه.

وه‌ک:

- وشه‌ی (تَأْمَنَّا) له‌نایه‌تی ﴿قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَىٰ يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ﴾ (یوسف ۱۱) له‌ئه‌سلدا (تَأْمَنَّا) بووه .

- وشه‌ی (أَتَحَاوُّنِي) له‌نایه‌تی ﴿قَالَ أَتَحَاوُّنِي فِي اللَّهِ وَقَدْ هَدَانِ﴾ (الأنعام ۸۰) له‌ئه‌سلدا (أَتَحَاوُّنِي) بووه .

- وشه‌ی (مَا مَكَّنِي) له‌نایه‌تی ﴿مَا مَكَّنِي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ﴾ (الكهف ۹۵) له‌ئه‌سلدا (مَا مَكَّنِي) بووه .

دووهم : تی‌هه‌لکیشی بچوک : بریتی یه له تی‌هه‌لکیش کردنی پیتیکی زه‌ننه‌دار له‌گه‌ل پیتیکی بزواو (متحرك) دا به‌شی‌وه‌یه‌ک که‌ه‌ره‌دووکیان پیتیکی (شده) دار له‌ره‌گه‌زی پیتی دووهم دروست بکه‌ن .

ئەويش سى جۆرى ھەيە (دغام المماثلين، دغام المتقارين، دغام المتجانسين)
پشت بەخو ئىستە باسيان ليۆه دەكەين :

دغام المماثلين

تېھە لکيشى پیتە ليکچووه کان

بریتی یە لەو تېھە لکيشەى کە پرو دەدات لەنيوان پیتیکی زەننە دار
لەگەل ھەمان پیتدا بەشیوھى بزواو، جا ھەردوو پیتە کە لەیە ک وشە دا
کۆ ببنەوھ یە لە دوو وشە دا، وە ک :

- تېھە لکيش کردنى پیتی (ت) لە (ت) دا : ﴿فَمَا رَبِحَتْ تَجَارَتُهُمْ وَمَا
كَانُوا مُهْتَدِينَ﴾ (البقرة ۱۶) کە بەم شیوھى دەخوینریتەوھ :
رَبِحَتْ تَجَارَتُهُمْ .

- پیتی (د) لە (د) دا : ﴿وَقَدْ دَخَلُوا بِالْكَفْرِ﴾ (المائدة ۶۱) بەم شیوھى
دەخوینریتەوھ : وَقَدْ دَخَلُوا .

- پیتی (ذ) لە (ذ) دا : ﴿وَإِذَا التُّونُ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا﴾ (الأنبياء ۸۷)
بەمشيوھى دەخوینریتەوھ : إِذْ ذَهَبَ .

- پیتی (ك) لە (ك) دا : ﴿أَتَيْمًا تَكُونُوا يُذْرِكْكُمْ الْمَوْتَ﴾ (النساء ۷۸)
بەمشيوھى دەخوینریتەوھ : يُذْرِكْكُمْ .

- پیتی (ل) لە (ل) دا : ﴿قُلْ لَأَشْهَدُ﴾ (الأنعام ۱۹) .

- پیتی (ف) لە (ف) دا : ﴿فَلَا يُسْرِفْ فَيِ الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا﴾
(الإسراء ۳۳)

- پیتی (ب) لە (ب) دا : ﴿أَذْهَبَ بَكِّيَابِي هَذَا﴾ (النمل ۲۸)

- پیتی (م) لە (م) دا : ﴿قَدْ جَاءَكُمْ مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ﴾ (يونس ۵۷)

-پیتی (ن) له (ن) دا : ﴿لَنْ نَصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاحِدٍ﴾ (البقرة ۶۱)

-پیتی (و) له (و) دا : ﴿حَتَّىٰ غَفَاوْا وَقَالُوا﴾ (الأعراف ۹۵)

به لأم نه گهر پیتی یه کهم پیتی مه دد بوو إدغام پروو نادات، وهک :

- ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحَسُنَ مَا أَجْرُهُ﴾ (الرعد ۲۹)

- ﴿هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا﴾ (الرعد ۱۲)

تیبینی : نایه تی : ﴿مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيَّةٌ * هَلْكَ عَنِّي سُلْطَانِيَّةٌ﴾ (الحاقه

۲۸، ۲۹) به دوو شیوه ده خویندیتته وه :

۱- ناشکرا کردن (الإظهار)، نه ویش به وهستان (سکته) له سه ر

ووشه ی (مالیه) بی هه ناسه دان .

۲- تیته لکیش کردن (الإدغام) : بهم شیوه یه (مالیه لک)، به لأم پرای

یه کهم به هیز تره .

إدغام المتقاربین

تیته لکیش پیتته له یه کهم نزیکه کان

بریتی یه لهو تیته لکیشه ی که له به یه کهم گه یشتنی نیوان پیتی (ل) ی

زهننه دار و (ر) ی بزواو، یا له نیوان پیتی (ق) ی زهننه دار و (ک) ی

بزواودا پروو ددها، وهک :

- ﴿وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا﴾ (طه ۱۱۴)

- ﴿سَلِّ رُفْعَةَ اللَّهِ إِلَيْهِ﴾ (النساء ۱۵۸)

به لأم له نایه تی : ﴿كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ (المطففين

۱۴) تیته لکیش پروو نادات چونکه وهستان (سکته)

له سهر ووشه‌ی (بَل) پیویست (واجب) ه .

- ﴿الْم تَخْلُقْكُمْ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ﴾ (المسرات ۲۰)

وه بویه پیی دهوتری (المقاربین) چونکه نه و دوو پیته زهنه‌داره هم
له مه‌خره‌ج وهم له سیفه‌تیشدا زور له دوو پیته بزواوه‌که نزیکن.

إدغام المتجانسین

تیته‌لکیشی پیته هاوړه‌گه‌زه‌کان

بریتی یه له‌تیته‌لکیشی پیتیکی زهنه‌دار له‌گه‌ل پیتیکی بزواودا
که مه‌خره‌جیان یه‌ک بی و له سیفه‌تدا جیاوازین، نه و پیته‌ش نه‌مانه‌ن :

۱- پیته (نطعی) یه‌کان : تیته‌لکیش کردنی پیتی (ت) له (ط) داو (ط)
له (ت) دا، هه‌روه‌ها (ت) له (د) داو (د) له (ت) دا .

۲- پیته‌کانی پوک (لثة) : تیته‌لکیش کردنی پیتی (ث) له (ذ) داو (ظ)
له (ذ) .

۳- پیته‌لیوی (شفوی) یه‌کان : به تیته‌لکیش کردنی پیتی (ب) له (م) دا .
نمونه :

۱- تیته‌لکیش کردنی ته‌واوی پیتی (ت) ی زهنه‌دار له (ط) دا :
﴿وَدَّتْ طَّائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّوكُمْ﴾ (آل عمران ۶۹) به (ودطائفه)
ده‌خوینریته‌وه .

﴿إِذْ هَمَّتْ طَّائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا﴾ (آل عمران ۱۲۲)

۲- تیته‌لکیش کردنی پیتی (ط) ی زهنه‌دار له (ت) دا :

﴿لَئِن بَسَطَ إِلَٰهُ يَدَهُ لَيَمْلَأَنَّ سَمَاءَ سِدْرًا﴾ (المائدة ۲۸) ناته‌واوه به (سـ طـ تـ)
 ده‌خوینریته‌وه، تیئه‌لکیشی ناته‌واوه چونکه پیتی (ط) که نه‌ماوه به
 هردوو سیفته‌ی (استعلاء و إطباق) ی‌ماوه .
 ﴿وَمِن قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ﴾ (یوسف ۸۰)
 ﴿فَقَالَ أَحَظْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ﴾ (النمل ۲۲)

۳- تیئه‌لکیش کردنی ته‌واوی پیتی (ت) ی زهنه‌دار له (د) دا :
 ﴿فَلَمَّا أَتَقَلَّتْ دُعَوَا اللّٰهِ رَبَّهُمَا﴾ (الأعراف ۱۸۹)، به (أَنْقَلَدَعُوا)
 ده‌خوینریته‌وه .

﴿قَالَ قَدْ أُجِيتَ دَعْوَتُكُمَا﴾ (یونس ۸۹)

۱- تیئه‌لکیش کردنی ته‌واوی پیتی (د) ی زهنه‌دار له (ت) دا :
 ﴿قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾ (البقرة ۲۵۶) به (قَسَّيْنِ) ده‌خوینریته‌وه.
 ﴿وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْأَيْمَانَ﴾ (المائدة ۸۹)

۲- تیئه‌لکیش کردنی پیتی (ذ) ی زهنه‌دار له (ظ) دا که دوو جار
 له‌قورئاندا هاتوه :

﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ﴾ (الزخرف ۳۹)، به (إِظْلَمْتُمْ) ده‌خوینریته‌وه.
 ﴿وَلَنْ يَفْعَلَكُمْ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ أَنْكُم فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ﴾ (النساء ۶۴)

۳- تیئه‌لکیش کردنی پیتی (پ) ی زهنه‌دار له (ذ) دا
 ﴿يَلَهَّثَ ذَلِكَ﴾ (الأعراف ۱۷۶)

۴- تیئه‌لکیش کردنی پیتی (ب) ی زهنه‌دار له (م) دا
 ﴿يَا بَنِي آدَمَ ارْكَبْ مَعَنَا﴾ (هود ۴۲)

به‌شی شه‌شهم

ياساكانى نونى زهننه‌دار و (تنوين)

نونى ساكن : نونىكى زهننه‌داره له‌هه‌ريه‌ك له ناو (اسم) و كردار(فعل) و پيت (حرف) دا به‌دى ده‌كرت، ده‌نوسریت و ده‌خوينریت‌ه وه له‌حاله‌تى وه‌ستان (وقف) و به‌رده‌وام بوون (وصل) يشدا .

تنوين : نونىكى زهننه‌داره، ده‌كه‌ويته كو‌تايى ناو (اسم)ه‌وه، نانوسریت و ته‌نها له‌به‌يه‌ك گه‌يشتنى دوو وشه‌دا ده‌خوينرته‌وه و نيشانه‌ى دوو سه‌ر يا دوو ژير يا دوو بو‌رى بو‌ داده‌نریت .

جا له‌كاتى به‌يه‌كگه‌يشتنى نونى زهننه‌دار يا (تنوين) له‌گه‌ل پيته‌كانى زمانى عه‌ره‌بى دا ده‌كرين به‌ چوار حاله‌ته‌وه كه نه‌مانه‌ن :

١- ئاشكراکردن (الأظهار)

ئاشكراکردن و ده‌رخستننى نونى ساكن يا (تنوين) به‌ بى‌ مينگه (غنة) و بى‌ وه‌ستان له‌سه‌رى .

ئه‌م ئاشكراکردنه‌ش له‌كاتىكدايه كه نونى زهننه‌دار يا ته‌نوين له‌گه‌ل شه‌ش پيت له‌ پيته‌كانى زمانى عه‌ره‌بى به‌ يه‌ك بگه‌ن .

پيته‌كانى : ئه‌و شه‌ش پيتانه پينيان ده‌گوترى پيته‌كانى ئاشكراکردن (اظهار) يا پيته‌كانى گه‌روو (حلق) ئه‌وانيش بریتين له‌:

(ا ، ه ، ع ، ح ، غ ، خ) ، كه له‌سه‌ره‌تاي ئه‌م وشانه‌دا كو‌كراونه‌ته‌وه :
أخي هالك علما حازه غير خاسر .

ئاشكرا کردنى نونى ساكن له‌يه‌ك وشه‌دا و له‌دوو وشه‌دا دروست ده‌بيت ، به‌لام ئاشكراکردنى تنوين له‌دوو وشه‌دا نه‌بيت دروست نابيت .

بۆ زیاد و كەمى ئەو ئاشكرا كىردنە زانايانى تەجويد ئەم شەش پىتەيان
 كىردوو بە سى بەشەو، لەمە خەرجى دوو مەدا باسما نىوە كرد .
 نەوونە :

ژمارە	پىت	لەگەل نونى ساكن	لەگەل تنوين
۱	الهمزة	مَنْ آمَنَ _ يَأْتُونَ .	عَذَابُ الْيَمِّ _ مَعْتَدِ اثْمِمْ .
۲	الهاء	إِنْ هَذَا _ يَنْهَوْنَ .	سَلَامٌ هِيَ _ قَوْمِ هَادِ .
۳	العين	مَنْ عَمِلَ _ الْأَنْعَامِ .	أَجْرٌ عَظِيمٌ _ حَكِيمِ عَلِيمِ .
۴	الحاء	مَنْ حَكِيمٌ _ تَنْحَتُونَ .	غَفُورٌ حَلِيمٌ _ عَلِيمًا حَكِيمًا .
۵	الغين	مَنْ غَلَّ _ فَسَيُغْضَوْنَ .	عَفْوٌ غَفُورٌ _ حَدِيثِ غَيْرِهِ .
۶	الخاء	مَنْ خَيْرٌ _ الْمُخَنَّقَةِ .	لَطِيفٌ خَيْرٌ _ يَوْمئِذٍ خَاشِعَةٍ .

تەيىنى: بۆ ناسىنەوئى نونى ساكن لە حالەتى ئاشكرا كىردندا نىشانەى
 (سكون) لەسەر نونەكە دانراو، وەك : أَلْعَمْتُ.

بۆ (تنوين) یش لەهەمان حالەتدا نىشانەى $\frac{ـ}{ـ}$ دانراو.

۲- تىهە ئكىش كىردن (الإدغام)

بىرىتەلە بەيەكگە یشتنى نونى زەننەدار یا (تنوين) لەگەل شەش پىتى
 تىرى زمانى عەرەبى .

پىتەکانى : (ی ، ر ، م ، ل ، و ، ن)، لە ووشەى (یرملون) دا
 كۆكراونەتەو .

بەشەکانى (الإدغام)

(إدغام) دوو جۆرە :

۱- تیهه لکیش کردنی مینگهدار (إدغام بغنة)

بریتی یه له به یه کگه یشتنی نونی زه نهدار یا تنوین له گه ل (چوار) له و
شه ش پیته که له ووشه ی (ینمو) دا کۆده بنه وه .
ئه میش دوو جوره:

أ- تیهه لکیشی تهواوی مینگهدار (إدغام کامل بغنة)

دوو پیتی هه یه : (ن ، م)، ئه مینگه یه ی که ماوه ته وه سیفته به بۆ پیتی
دووم (المدغم فيه)، بۆیه پینی ده گوتریت تیهه لکیشی تهواو (إدغام
کامل) .

نمونه:

پیتی إدغام	له وای نونی ساکن	له وای تنوین	مه رجی إدغام
النون المیم	من نشاء من مال	یومئذ ناعمة درجات من	مه رجه له دوو ووشه دا بیت

ب- تیهه لکیشی نا تهواوی مینگهدار (إدغام ناقص بغنة)

ئه میش دوو پیتی هه یه : (و ، ی) به لام له م دوو پیتهدا ئه و مینگه یه ی
ده مینیتته وه سیفته به بۆ پیتی یه که م (المدغم)، بۆیه پینی ده گوتریت
تیهه لکیشی نا تهواو .

تیبینی: نه اندازه ی دریز کردنه وه ی مینگه دوو جو له (حركة) یه، پشت
به خوا له به شی مه ده کاندای پرونی ده که یه وه .

نمونه :

پیتی إدغام	له‌دوای نونی ساکن	له‌دوای تنوین	مهرجی إدغام
الواو الیاء	من ورق من یؤمن	بناءً وانزل قوم یؤمنون	مهرجه له‌دوو وشه‌دا بیئت

۲- تیّه‌لکیشی بی مینگه (إدغام بلا غنه)

بریتیه له به‌یه‌گه‌یشتنی نونی زهنه‌دار یا (تنوین) له‌گه‌ل دوو پیته‌که‌ی تردا که (ل، ر، یه. وه لی‌ره‌دا مینگه دروست نابی چونکه هیچ سیفه‌تیکی نونه‌که نامینی.

نمونه :

پیتی إدغام	له‌دوای نونی ساکن	له‌دوای تنوین	مهرجی إدغام
اللام الیاء	فإن لم من رزق الله	سلام لك اخذة رابیة	مهرجه له‌دوو وشه‌دا بیئت

تیبینی :

۱- تیّه‌لکیش کردن له‌دوو ووشه‌دا پوو ده‌دات ، به‌لام نه‌گه‌ر له‌یه‌ک ووشه‌دا بوو ده‌بیئت ناشکرا (إظهار) بکریت و، له‌وکاته‌دا یپنی ده‌گوتریت

ناشکرا کردنی په‌ها (إظهارٌ مطلق) و له‌قورئاندا له‌جوار شویندا ئه‌وه
روویداوه که‌نه‌مانه‌ن : (دنيا، صنوان، قنوان، بنیان) .

۲- له‌م دوو نایه‌ته‌ه پیرۆزه‌دا تیه‌ه‌لکیش‌پوو نادات به‌لکو نونه‌زهنه‌دار
(ساکن) ه‌که‌ ناشکرا ده‌کریت :

﴿ یس وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ﴾ (یس ۱-۲)

﴿ ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴾ (القلم ۱)

۳- له‌ ووشه‌ی ﴿طسم﴾ ی سوپه‌تی (الشعراء) و (القصص) تیه‌ه‌لکیش
کردنی نونی زهنه‌دار له‌ پیتی میم‌دا پیویسته .

۴- له‌نایه‌تی : ﴿ وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ ﴾ (المطففين ۱۴) تیه‌ه‌لکیش‌پوو نادات
چونکه‌ وه‌ستان (سکته) له‌سه‌ر ووشه‌ی (مَنْ) پیویست (واجب) ه .

۵- له‌حاله‌تی وه‌ستان (وقف) له‌سه‌ر نونی زهنه‌دار پیویست (واجب) ه
ناشکرا بکریت .

۲- هه‌لگه‌راندنه‌وه (الإقلاب)

بریتی یه‌ له‌ گۆرینی نونی زهنه‌دار یا ته‌نوین به‌میمیکی شاراهه
به‌مینگه‌وه، له‌کاتی گه‌یشتنی به‌ پیتی (ب) دا، ئه‌ویش به‌هیشتنه‌وه‌ی
بو‌شاییه‌کی زۆر که‌م له‌نیوان هه‌ردوو لیودا، له‌دوای هه‌لگه‌رانه‌وه‌که‌ش
دریژکردنه‌وه‌ی مینگه‌ به‌نه‌ندازه‌ی دوو (حرکة) . هه‌لگه‌راندنه‌وه (إقلاب)
له‌یه‌ک ووشه‌و له‌دوو ووشه‌ده‌دا پوو ده‌دات .

نمونه :

-﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَأِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى ﴾ (البقرة ۲۴۶) .

-﴿ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنبُلَةٍ مِئَةٌ حَبَّةٍ ﴾ (البقرة ۲۶۱) .

- ﴿ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ﴾ (آل عمران ۴۴) .
- ﴿وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِالْعِبَادِ﴾ (آل عمران ۱۵) .
- ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ﴾ (البقرة ۲۴۶) .
- ﴿كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ﴾ (العلق ۱۵))

تیبینی :

له (مصحف) دا بؤحالته تی (إقلاب) ی نونی زه‌ننه‌دار میمیکی بچوکی
له‌سه‌ر دانراوه : مِنْ بَعْدِ مُوسَى .

وه‌بو (تنوین)یش : (حركة) یه‌کی لابراره‌و به‌دویدا میمیکی بچوک
دانراوه، وه‌ک : وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

۴- شارده‌وه (الإخفاء)

بریتی یه‌له‌خوینده‌وه‌ی نونی زه‌ننه‌دار یا تنوین له‌گه‌ل (پانزه) پیت
له‌پیته‌کانی زمانی عه‌ره‌بی دا، به‌شیوه‌یه‌ک که نه‌ده‌رخستن (إظهار) ی
ته‌واو بیت و نه‌تی‌ه‌ل‌کیش کردن (إدغام) ی ته‌واو بیت، له‌گه‌ل
هیشتنه‌وه‌ی مینگه (غنة) به‌نه‌دازه‌ی دوو جو‌له (حركة) بو‌پیته
شاراوه‌که .

پیته‌کانی : (ث ، ج ، ذ ، ز ، س ، ص ، ض ، ظ ، ف ، ش ، ط ، د ، ت ،
ق ، ک ،)، له‌سه‌ره‌تای ووشه‌کانی ئەم دیره‌ شیعره‌دا کوکراونه‌ته‌وه‌:
صف ذا ثنا کم جاد شخص قد سما دم طیا زد فی تفی ضع ظالما .

چونیتی شاردنه وه (الإخفاء)

خوینهری بهریز له کاتی دهربریندا ده بیت سهره تای زوبان که میک له پووکی دانه کانی سهره وه دوور خه یته وه.

تیبینی:

۱- نه گهر پییتی شاردنه وه (إخفاء) له پیته گه وره (مفخم) هکان بوو پیویسته شاردنه وه که ش گه وره بکریت، وهک :
﴿إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا﴾ (الإسراء ۳۳)

وه نه گهر پیته که ش بچووک (مرقق) بوو، پیویسته شاردنه وه که ش بچووک بکریته وه، وهک :

﴿إِنَّ لَدَيْنَا أُنْكَالًا وَجَحِيمًا﴾ (المزمل ۱۲) .

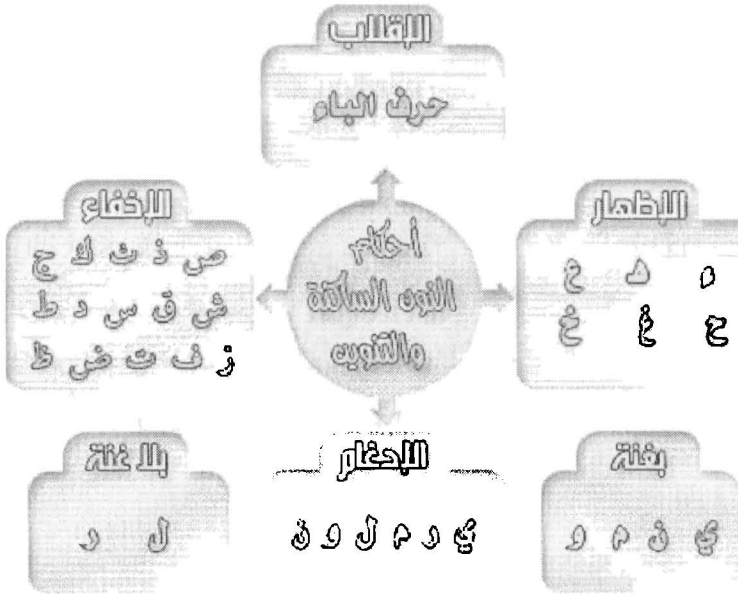
۲- شاردنه وه له یهک وشه وه له دوو وشه دا بوو ده دات .

۳- له (مصحف) دا بونونی زهنه دار له حاله تی (إخفاء) دا هیچ (حرکه) یهکی بۆدانه تراوه و بۆ (تنوین) یش ههردوو (حرکه) که به شوین یهکدا دانراون.

نموونه:

پاش تنوین	له دوو وشه دا	له یهک وشه دا	پیته کان
رَبًّا صِرَافًا	من صلح	تنصروا	الصاد
سَرَاغًا ذَلِكَ	من ذنوبکم	منذرين	الذال
جَمِيعًا ثُمَّ	من ثمره	متنورا	الطاء
شَعْبًا كَانُوا	من کل	ینکون	الکاف
فَصَبْرًا جَمِيلًا	إن جاءکم	أنجیناکم	الجیم
عَلِمَ شَيْئًا	فمن شاء	أنشأتم	الشین

پاش تنوين	له دوو وشه دا	له يهك وشه دا	پيته كان
ثُمَّ قَلِيلاً	من قبل	منقلب	القاف
عابدات سانهات	ولئن سألتهم	تسئلون	السين
فتوان دانية	من دون	أنداداً	الدال
صعيداً طيباً	من طيبات	انطلقوا	الطاء
يومئذ زرقاً	من زكاهها	مزلين	الزاي
متشابهات فاما	من فوفهم	منفكين	الفاء
جنان تجري	من تحتها	أنتم	التاء
مسجداً ضراباً	من ضل	منضود	الضاد
ظلاً ظليلاً	من ظهير	ينظرون	الظاء

به‌شی جه‌وته‌م

یاساگان‌ی میعی زهننه‌دار (ساکن)

میعی زهننه‌دار له‌گه‌ل پیته‌کان‌ی زمانی عه‌ره‌بیدا سیّ حاله‌تی هه‌یه :

۱- تییه‌ل‌کیش کردنی لیوی (الإدغام الشفوي)

بریتی یه له تییه‌ل‌کیش کردنی پیتی (م) ی زهننه‌دار له‌کاتی گه‌یشتنی به‌میعیکی بزواودا ، ئەم تییه‌ل‌کیشه‌ش نات‌ه‌وه‌اوه چونکه سیفه‌تی پیته‌که که مینگه‌یه ده‌مینیت‌ه‌وه . وه‌تییه‌ل‌کیشی لی‌کچوو (التمثلین) ییشی پیّ ده‌وتری .

نموونه :

﴿الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِّنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِّنْ خَوْفٍ﴾ (قريش ٤)

﴿إِنِّهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ﴾ (الهمزة ٨)

﴿وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ﴾ (البروج ٢٠)

﴿أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَّبْعُوثُونَ﴾ (المطففين ٤)

﴿أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ﴾ (المرسلات ٢٠)

﴿فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا﴾ (نوح ٢٥)

﴿وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا﴾ (نوح ١٧)

﴿يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا﴾ (نوح ١١)

﴿وَالَّذِينَ هُمْ مِّنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُّشْفِقُونَ﴾ (المعارج ٢٧)

﴿أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِّنْ مَّغْرَمٍ مُّثْقَلُونَ﴾ (القلم ٤٦)

۲- شاردنهوهی لیوی (الإخفاء الشفوي)

بریتی یه لهشاردنهوهی میمی زهننه دار لهکاتی گهشتنی به پیتی (ب)
لهگه لَ پروودانی مینگه، ئهویش به داخستنی ههردوو لیو به هیواشی .
تییینی:

۱- زانایان دهفرمبون : ئەمه شاردنهوهیه پیویست (واجب) نی یه،
به لکو خوینەر سهپریشک (مخیر) له نیوان شاردنهوهو ئاشکراکردنا،
به لām شاردنهوهی باشتره.

۲- له (مصحف) دا میمی زهننه داری شاراو ه نیشانهی (سکون) ی بو
دانه نراوه.

نمونه:

﴿سَلِّمُوا إِلَيْهِمْ بِالَّذِي رَعَيْتُمْ﴾ (القلم ۴۰)

﴿فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ﴾ (النازعات ۱۴)

﴿وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ﴾ (التکویر ۲۲)

﴿ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ﴾ (المطففين ۱۷)

﴿فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ (الانشقاق ۲۴)

﴿أَلَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ﴾ (الغاشية ۲۲)

﴿فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِذُنُوبِهِمْ فَسَوَّاهَا﴾ (الشمس ۱۴)

﴿أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى﴾ (العلق ۱۴)

﴿إِن رَّبُّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ﴾ (العاديات ۱۱)

﴿تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ﴾ (الفيل ۴)

۳- ناشکرا کردنی لیوی (الإظهار الشفوي)

بریتی یه له ناشکرا کردنی میمی زهنه دار له کاتی گه یشتنی به پیته کانی تری زمانی عه ره بی (جگه له م ، ب ،)، به تایبته له گه ل هردوو پیتی (ف ، و) دا زور ناشکراتره له بهر جیا کردنه وه یان له یه کتر چونکه مه خره جه کانیان له یه که وه نزیکه.

نمونه :

﴿اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾ (البقرة ۱۵)

﴿حَتَّمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةً وَلَهُمْ عَذَابٌ

عَظِيمٌ﴾ (البقرة ۷)

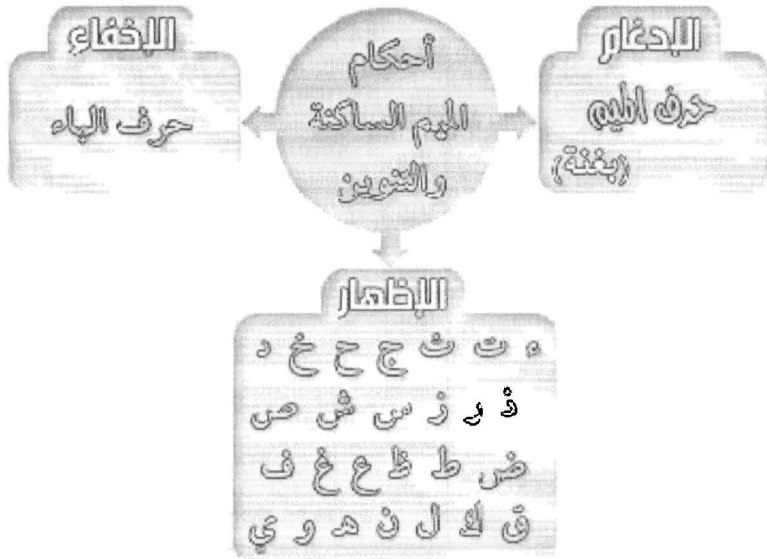
﴿مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْنَدْتُهُمْ هَوَاءً﴾ (ابراهيم ۴۳)

پیته کان	له یه ک وشه دا	له دوو وشه دا
الهمزة	الظمان	عليكم أنفسكم
الناء	أمتا	أم تأمرهم
الثاء	أمثالكم	مرجعكم ثم
الجيم	-	وما جعلناهم جسدا
الحاء	يمحق	أم حسبت
الخاء	-	أم خلقوا
الدال	وأمددناهم	عليهم دائرة السوء
الذال	-	وانتبعتم ذريتهم
الراء	أمرأ	ربكم رب السماوات
الزاي	رمزا	أم زاغت
السين	تمسون	فوفكم سبع طرائق

له دور وشهدا	له يهك وشهدا	پيته كان
لهم شراب من حميم	أمشاج	الشرين
وهم صاغرون	-	الصاد
ألقوا آباءهم ضالين	وامضوا	الضاد
مسهم طائف	وأمطرنا	الطاء
وهم ظالمون	-	الظاء
هم عن اللغو	أمعاهم	العين
فإنهم غير ملومين	-	الغين
وهم فرحون	-	الفاء
بل هم قوم يعدلون	-	القاف
إليكم كتابا	يمكث	الكاف
أم لهم	وأملى	اللام
مستهم نفحة	تمنى	النون
برهانكم هذا	يمهدون	الهاء
حسابهم وهم	أموات	الواو
أم يريدون	عميا	الياء

تبييني :

بوحالته تي ناشكرا كردني ميمي زهنه دار له (مصحف) ي پيروژدا سه ره
پيتي (ح) ي بؤدانراوه، وهك : وَالشَّمْسُ .

حوکمی میم و نونی (شدّة) دار

دهرختنی مینگه (الغنة) لهکاتی دهربرینی میم و نونی (شدّة) داردا
پیویست (واجب) ه، با لهیهک ووشهشدا بیّت.

نمونه بو نونی (شدّة) دار : (إنّ ، الجئة ، الناس)

نمونه بو میمی (شدّة) دار : (المزمل ، محمد ، أمّا ، ثمّ)

بهشی ههشتهم

لامی ناساندن (لام التعریف)

لامی ناساندن دوو جوۆری ههیه :

۱- لامی (قمری) : ئه و لامه زهننه داره یه له پێش یه کێک له چوارده

پیتته (قمری) هه کانه وه دیت و ده نووسریت و ناشکرا ده کریت .

پیتته (قمری) هه کانی ش نه مانه ن : (ا ، ب ، غ ، ح ، ج ، ک ، و ، خ ، ف ، ع ،

ق ، ی ، م ، ه) که له رسته یه کدا کوکرا و نه ته وه :

(أبغ حجك وخف عقیمه) .

نموونه :

نموونه	پیتته کان	نموونه	پیتته کان
الخلق	خ	الأرض	ء
الفتح	ف	البحر	ب
العادیات	ع	الغفور	غ
القوي	ق	الحي	ح
اليمن	ي	ذو الجلال	ج
المؤمنون	م	الكبير	ك
الهدى	هـ	الوارثون	و

۲- لامی (شمسی) : ئەو لامە زەننەدارە یە لە پێش یەکیک لە چوار دە پیتە (شمسی) هەکانەو دەیت و دەنوسریت و ناخوینریتەو ، بە لکو تێهە لکیش (ادغام) دەکریت لە پیتە (شمسی) هەدا بە بی مینگە تەنەا پیتی (ن) نەبیت مینگە ی هەیه .

پیتە (شمسی) هەکانیش ئەمانەن : (ط ، ث ، ص ، ر ، ت ، ض ، ذ ، ن ، د ، س ، ظ ، ز ، ش ، ل) لەسەرەتای ئەم ووشانەدا کۆکراونەتەو :
 طِبُّ ثُمَّ صِلْ رَحْمًا تَفْزُ ضِفْ ذَا نِعْمَ دَعِ سَوْءَ ظَنِّ زُرْ شَرِيْفًا لِّلْكَرَمِ
 نموونە :

پیتەکان	نموونە	پیتەکان	نموونە
ط	الطيب	ن	النعيم
ث	الثواب	د	الدنيا
ص	الصبر	س	السائلين
ر	الرقيب	ظ	الظالمين
ت	التائبون	ز	الزاجرات
ض	الضلال	ش	الشاكرين
ذ	الذاكرين	ل	الليل

گهوره كردن و بچووك كردن (التفتخيم والترقيق)

پيتهكانى زمانى عه‌ره‌بى له‌پرۆى گه‌وره‌و بچووكى (تفتخيم و ترقيق) هوه ده‌كرين به‌سى به‌شه‌وه :

١- ئەو پیتانه‌ی هه‌میشه به‌گه‌وره (مفخم‌ى) ده‌خوینرینه‌وه، ئەوانیشه بریتین له‌پیته‌كانى (استعلاء : خص ضغط قظ) به‌تایبه‌ت پیته‌كانى (إطباق: ص ض ط ظ).

ئهم پیتانه‌ش چوار پله‌یان هه‌یه، له‌به‌هیزه‌وه ریزه‌بند کراون:

پله‌ی یه‌که‌م: ئەگه‌ر سه‌ر (فتحة) یان ببی و به‌دواياندا پیتى ئەلیف (الألف) هاتبى.

وهك: ﴿وَلَا الضَّالِّينَ﴾ (الفاتحة ٧) ، ﴿حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ﴾ (التكاثر ٢) ، ﴿وَمَا أَذْرَاكَ مَا الطَّارِقُ﴾ (الطارق ٢) .

پله‌ی دووه‌م : ئەگه‌ر سه‌ر (فتحة) یان ببی و به‌دواياندا پیتى ئەلیف (الألف) نه‌هاتبى.

وهك: ﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾ (الإخلاص ٢) ، ﴿مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ﴾ (الفلق ٢) .

پله‌ی سێ یه‌م: ئەگه‌ر بۆر (ضمة) یان هه‌بیئت .

وهك: ﴿غُلِبَتِ الرُّومُ﴾ (الروم ٢) ، ﴿فَطَبَعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ﴾ (المنافقون ٣)

پله‌ی چواره‌م: ئەگه‌ر ژیر (كسرة) یان هه‌بوو .

وهك: ﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ وَعُيُونٍ﴾ (المرسلات ٤١) ، ﴿اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ (الفاتحة ٦)

به‌لام ئەگه‌ر پیته‌(مفخم) هه‌که:

- زهنه‌دارو پیتى پێشه‌وه‌ی سه‌ر (فتحة) ی هه‌بوو، ئەوه له‌پله‌ی

دووه‌مدايه. وهك: ﴿يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ﴾ (البلد ١٥)

- زهننه دارو پیتی پیشه وهی بؤر (ضمة) ی هه بوو له پله ی سینه مدایه .
وهك: ﴿يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ﴾ (الفجر ۲۷)

- زهننه دارو پیتی پیشه وهی ژیرا (كسرة) ی هه بوو له پله ی چواره مدایه
وهك: ﴿وَيُخْرِجِكُمْ لِإِخْرَاجِكُمْ﴾ (نوح ۱۸)

۲- ئەو پیتانهی که هه می شه به به بچووک (مرقق) ی ده خوینرینه وه،
ئه مانه ن: (ج ح د ذ ز س ش ع ف ك م ن ه و ي) .

۳- ئەو پیتانهی هه ندی جار به گه وره و هه ندی جاریش به بچووک
ده خوینرینه وه، ئە مانه ن:

((ر ، ل ، الألف ، مینگه ی شار د نه وه: غنة الإخفاء))، پشت به خوای
گه وره لیژهدا باسیان ده کهین:

پیتی (ر)

پیتی (ر) سیٰ حاله تی ههیه چونکه جاری واهیه بهگوره و جاری واش ههیه بهبچووک و جاری واش ههیه بههر دوو حاله ته که دهخوینریتته وه : پیتی (ر) له حاله تی گوره یی (تفخیم) دا :

۱- نهگهر خوئی سهر (فتحه) ی هه بوو .

وهك: ﴿ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ﴾ (الفيل ۱)

۲- نهگهر بوور (ضمه) ی هه بوو .

وهك: ﴿ كَلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأَنُوتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا ﴾ (البقرة ۲۵) .

۳- نهگهر خوئی زهننه دار بی به لام پیتی پییشه وه ی بوور (ضمه) یا سهر (فتحه) ی هه بی .

وهك: ﴿ وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا * فَالْعَاصِفَاتِ عَصْفًا * وَالنَّاشِرَاتِ نَشْرًا * فَالْفَارِقَاتِ فَرِقًا ﴾ (المرسلات ۱-۴) ﴿ فِيهَا سُرُورٌ مُرْفُوعَةٌ ﴾ (الغاشية ۱۳) .

۴- نهگهر خوئی زهننه ی هه بی و پیتی پییشه وه ی ژیر (کسره) ی (أصلي) هه بیته به لام پیتی دو وه ی یه کیك بیته له پیته کانی (إستعلاء) : خص ضغط قظ) بیته .

وهك: ﴿ إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمُرْصَادِ ﴾ (الفجر ۱۴) .

﴿ وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا فِي قِرْطَاسٍ فَلَمَسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ لَقَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴾ (الأنعام ۷)

۵- نهگهر خوئی زهننه ی هه بی و پیتی پییشه وه ی ژیر (کسره) بیته به لام ژیره که (أصلي) نه بی به لکو توش هاتوو (عارض) بیته .

وهك:

﴿وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَى﴾ (الأنبياء ٢٨) .

﴿أَفِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَمْ ارْتَابُوا﴾ (النور ٥٠) .

﴿ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً﴾ (الفجر ٢٨) .

٦- نهگر خوی زهننه‌ی (عارض‌ی) هه‌بوو واته له سه‌ری وه‌ستا بووی،

به‌لام پی‌تی پینشه‌وه‌ی زهننه‌ی هه‌بی و پی‌تی (ی) نه‌بی‌ت وه‌پی‌تی

پینشتری نه‌ویش بو‌ریا سه‌ری هه‌بی .

وهك: ﴿وَالْفَجْرِ * وَلَيَالٍ عَشْرٍ * وَالشُّعْرِ وَالْوُثْرِ﴾ (الفجر ١-٤) .

پی‌تی (ر) له‌حاله‌تی بچووک‌ی (ترقیق) دا :

١- نه‌گر خوی ژیری هه‌بی.

وهكو: ﴿إِلَّا فِيهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصِّيفِ﴾ (قريش ٢)، ﴿الْقَارِعَةُ﴾ (القارعة ١)

٢- نه‌گر خوی زهننه‌ی هه‌بی و پی‌تی پینشه‌وه‌ی ژیر (کسرة) ی

(اصلي) بی و له‌یه‌ک وشه‌دا بی‌ت، وه له دوايه‌وه پی‌تیک له‌پی‌ته‌کانی

(استعلاء) نه‌بی وه‌کو:

﴿فِرْعَوْنَ وَتَمُودَ﴾ (البروج ١٨)، ﴿لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا﴾ (المائدة ٤٨)

﴿أَلَا إِنَّهُمْ فِي مِرْيَةٍ مِّن لِّقَاءِ رَبِّهِمْ﴾ (فصلت ٥٤)

٣- نه‌گر خوی زهننه‌ی به‌هوی وه‌ستان (وقف) هوه هه‌بی و له‌پاش

(ی) یه‌کی زهننه‌داره‌وه هاتبی‌ت، جائه‌و (ی) یه پی‌تی مه‌د بی‌ت

وهكو: ﴿وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ (التغابن ٢) ، ﴿إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ

لْخَبِيرٌ﴾ (العاديات ١١)

يا پیتی (لین) بیّت، وهکو:

﴿وَقَدَرْنَا فِيهَا السَّيْرَ﴾ (سا ۱۸)

﴿فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُواكُمْ بِالْسِّنَةِ حِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ﴾ (الاحزاب ۱۹)

۴- ئەگەر له کو تایى ووشه یه کدا زهننه ی هه بوو ، پیتی پیتشه وه یشی

ژیرا (کسرة ی) (اصلی) هه بوو وه به دوایدا له ووشه یه کی تردا پیتیکی

(استعلاء) هاتبوو، ئەم حاله تهش سینجار له قورئانی پیروزدا

روویداوه:

﴿وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ﴾ (لقمان ۱۸)

﴿فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا﴾ (المعارج ۵)

﴿أَلْبِذْ قَوْمَكَ﴾ (نوح ۱)

۵- ئەگەر زهننه ی هه بوو به هو ی وهستان (وقف) هوه و به دوای پیتیکی

زهننه داریشندا هاتبوو جگه له پیتشه کانی (استعلاء) و پیتشه پیتشه

زهننه داره کهش ژیرا (کسرة ی) هه بوو .

وهکو: ﴿إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السُّحْرِ﴾ (طه ۷۳)

﴿ص وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ﴾ (ص ۱)

۶- ئەگەر دوای (ر) پیتیکی لارکراو (مُسال) هه بوو، ئەم حاله تهش

له قورئانی پیروزدا یه ک جار روویداوه :

﴿وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرَاهَا وَمُرْسَاهَا﴾ (هود ۴۱)

پیتی (ر) له نیوان ههردوو حاله‌تی گه‌وره یی (تفخیم) و بچووکی (ترقیق) دا
(جانز الوجهین)

۱- نه‌گه‌ر خۆی زهننه‌و پیتی پێشه‌وه‌یشی ژێرا کسراً اصلی) بی و
گه‌یشتبیت به پیتی (استعلاء) به‌مه‌رجیک ژێردار بی .
وه‌کو: ﴿فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطُّوْدِ الْعَظِيمِ﴾ (الشعراء ۶۳) به‌لام
خویندنه‌وه‌ی به بچووکی چاکتره .

۲- نه‌گه‌ر خۆی زهننه‌ی هه‌بوو به‌هۆی وه‌ستانه‌وه له دوا‌ی پیتیکی
زهننه‌داری (استعلاء) هاتبی و نه‌ویش له دوا‌ی پیتیکی ژێردار
هاتبی. وه‌کو:

- ﴿ادْخُلُوا مِصْرَ﴾ (یوسف ۹۹)، لی‌ره‌دا هه‌ردوو حاله‌ته‌که دروسته به‌لام
خویندنه‌وه‌ی به گه‌وره‌یی چاکتره، چونکه له‌حالته‌تی (وصل) دا سه‌ر
(فتحة) داره .

- ﴿وَأَسْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ﴾ (سبا ۱۲) لی‌ره‌شدا به‌هه‌مان شیوه به‌لام
به‌بچووکی باشتره، چونکه له‌حالته‌تی (وصل) دا ژێر (کسرة) داره،
هه‌روه‌ها نه‌م سی نمونه‌یه‌ی تریش :

- ﴿فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرِي﴾ (القمر ۱۶)

- ﴿وَاللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ﴾ (الفجر ۴)

- ﴿فَأَسْرِي﴾ و ﴿أَنْ أَسْرِي﴾

پیتی (ل)

پیتی (ل) لهم حاله تانهی خواره ودا به گه ورهیی ده خوینریتته وه :

۱- لامی وشهیی پیروزی (الله) نه گهر سهرا (فتحة) ی له پیشه وه بوو یا
هر خوئی له سهره تاوه هاتبوو .

وهکو :

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ (الإخلاص ۱) ﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾ (الإخلاص ۲)

۲- لامی وشهیی پیروزی (الله) نه گهر بوړ (ضمة) ی له پیشه وه بوو.
وهکو: ﴿نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ﴾ (الهمزة ۶)

۳- نه گهر زهننه ی له پیشه وه بوو پیش زهننه کهش سهرا (فتحة) بوو.
وهکو: ﴿وَأَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا﴾ (الجن ۴)

۴- نه گهر زهننه ی له پیشه وه بوو پیش زهننه کهش بوړ (ضمة) بوو.
وهکو: ﴿أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاثْقُوا وَأَطِيعُوا﴾ (نوح ۳) .

وه لهم حاله تانهی خواره ودا به بچوکی ده خوینریتته وه :

۱- لامی وشهیی پیروزی (الله) نه گهر ژیر (کسرة) ی (أصلي) له پیشه وه
بوو. وهکو: ﴿قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ (الزمر ۶۶)

﴿وَمَا تَنْصُرُوا إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ﴾ (الأنفال ۱۰)

۲- نه گهر ژیر (کسرة) یه کی توش هاتوی له پیشه وه بوو.

وهکو: ﴿لِمَ تَعْبُدُونَ قَوْمًا اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ﴾ (الأعراف ۱۶۴) چونکه (قَوْمًا اللَّهُ)
بهم شیوهیه ده خوینریتته وه: (قَوْمِنِ اللَّهُ) .

۳- نه گهر زهننه ی له پیشه وه بوو پیش زهننه کهش ژیر (کسرة) هه بوو.
وهکو: ﴿وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْ﴾ (الزمر ۶۱)

۴- لهه موو کاتیکی قسه کردندا چونکه پیتی (ل) یه کیکه له پیتته
بچووکه کان .

بۆ نموونه: ﴿وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ﴾ (العنکبوت ۴۶)، ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَأَمْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ﴾ (المملک ۱۵)

پیتی (الألف)

پیتی (الألف) پیش پیتی خوین دهکون له کاتی خویندنه وه دا.
ئه گهر له پیشیه وه پیتیکی گهره هاتبوو نهوا به گهره یی
ده خوینریته وه وه کو:

- ﴿وَمَا أَذْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ﴾ (القارعة ۳)

- ﴿وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ﴾ (البروج ۲۰)

- ﴿وَلَا الضَّالِّينَ﴾ (الفاتحة ۷)

وه نه گهریش له پیشیه وه پیتیکی بچوک هاتبوو نهوا به بچووکی
ده خوینریته وه .

- ﴿الْمُهَاجِرِينَ﴾ (التكاثر ۱)

- ﴿وَالْجِبَالِ أَوْتَادًا﴾ (النبأ ۷)

- ﴿وَلَا أَنَا عَبْدٌ مَّا عَبَدْتُمْ﴾ (الکافرون ۴)

مینگهی شاردنه وه (غة الإخفاء)

ئهه مینگه یه ش شوینی پیتی پاش خوئی ده که ویت له کاتی
خویندنه وهدا. نه گهر به دوای مینگه که دا پیتیکی گهره هاتبوو نه ورا به
گهره یی ده خوینریته وه وه کو :

- ﴿فَإِذَا فَرَعْتَ فَاصْبَ﴾ (الشرح ۷)

- ﴿هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ﴾ (المرسلات ۳۵)

- ﴿وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ﴾ (المطففين ۳۱)

وه نه گهر به دوای مینگه که دا پیتیکی بچووک هاتبوو نه ورا به بچووک
ده خوینریته وه وه کو :

- ﴿وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ﴾ (الشرح ۲)

- ﴿إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ مِّنْ يَخْشَاهَا﴾ (النازعات ۴۵)

- ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ (العصر ۲)

بهشی نویهم

مهددو بهشهکانی

مهدد : بریتیه لهدریژ کردنهوهی دهنگ بهیهکیک لهپیتتهکانی مهدد یا بهکیک لهپیتتهکانی (الین).

پیتتهکانی مهدد : (الف) ی زهننهدار پیتی پیشهوهی سهر (فتحة) بی.

(ی) ی زهننهدار پیتی پیشهوهی ژیر (کسرة) بی.

(و) ی زهننهدار پیتی پیشهوهی بۆر (ضمّة) بی.

کههر سیکیان له ووشه‌ی (نُوحِيهًا) کۆکراونهتهوه.

پیتتهکانی (لین) : (و) ی زهننهدار پیتی پیشهوهی سهر (فتحة) بی.

(ی) ی زهننهدار پیتی پیشهوهی سهر (فتحة) بی.

جیاوازی نیوان پیتی مهددو پیتی (الهمزة)

پیتتهکانی مهدد	(الهمزة)	پرووی بهراورد
مهخره‌جی پیتتهکانی (لین) بو‌شایی ناو ده‌م (جوف) ه.	مهخره‌جی (همزة) کۆتایی گه‌رووه.	له‌پرووی مه‌خره‌جه‌وه
لاوازن	پیتتیکی به‌هیزه	له‌پرووی به‌هیزی لاوازیه‌وه
(حركة) یان نیه	پیتتیکی (حركة) داره	له‌پرووی شیوه‌یان‌ه‌وه
پیتی (فرعی) ین	پیتتیکی (أصلي) یه	له‌پرووی بنه‌په‌تی لاره‌کی یه‌وه

به شه کانی مه دد

مه دد ده کريت به دوو به شی سهره کی یه وه :

۱- مه ددی بنه پرتی (المد الأصلي) : بریتیه له سی پیته که ی مه دد به مه رجیک به دوایاندا پیتی (همزه) یا زهنه (سکون) نه هاتبیت، نه اندازه ی دریز کردنه وه شی دوو جو له (حرکه) یه، ههروه ها پیتی دهوتری مه ددی ناسایی (طبعی) چونکه هه موو ده م و زمانیکی ساغ زیاترو که متر له و نه اندازه یه دریزی ناکاته وه.

نه اندازه ی دوو (حرکه) اش نه وه نده یه که به خیراییه کی مام ناوه ند په نجه ت دابخه ت و بیکه یته وه، یا نه اندازه ی وتنی دوو پیت به شوین یه کدا (ق ق) .

مه ددی ناسایی ده کريت به (چوار) به شه وه :

۱- مه ددی ناسایی له کاتی وه ستان و به رده وام بووندا (المد الطبيعي الثابت وصلا ووقفا).

نه گه ر دوا ی پیتی مه دد پیتیکی بزواو (متحرك) له حاله تی وه ستان (وقف) و به رده وام بوون (وصل) دا هاتبیت.

وه کو: ﴿أَلَهَا كُمْ التَّكَاتُرُ﴾ (التکاتر ۱) هه ر دوو پیتی (ک) و (ث) به دوا ی (ا) دا

هاتوون و له وه ستان و نه وه ستان بزاوون .

﴿يُؤْفُونَ بِالْتَدْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِرًّا﴾ (الإنسان ۷)

﴿فِيهَا كُتِبَ قِيمَةٌ﴾ (البينة ۳) .

﴿فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ * فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ﴾ (القارعة ۶-۷)

ب- مه ددی ناسایی ته نها له کاتی وه ستاندا (المد الطبيعي الثابت في الوقف دون الوصل).

نهم جوړه بیان ته‌نځا له‌حالته‌ی وه‌ستان (وقف) دا په‌یډا ده‌بیت، نه‌ویش له‌م حاله‌تانه‌ی خواره‌ودا :

۱- به‌دوای پیتی مه‌ددا له‌ ووشه‌یه‌کی تر‌دایپیتی‌کی زه‌ننه‌دار بیت. وه‌کو:
﴿ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ﴾ (المطففين ۱۶) .

﴿وَلِيُرْغَوْا فِي الْأَوْتَادِ﴾ (الفجر ۱۰) یاء (ذی)

﴿فَإِنْ كَانَتْ أَثْنَيْنِ فَلَهُمَا الثَّلَاثَانِ مِمَّا تَرَكَ﴾ (النساء ۱۷۶)

نه‌گه‌ر له‌سه‌ر ووشه‌ی (لَصَالُوا) و (ذی) و (كَانَتْ) و (فَلَهُمَا) بوه‌ستی ده‌بیته‌ مه‌ددی ناسایی.

۲- وه‌ستان له‌سه‌ر ناوی‌کی (مقصور) که (تنوین) ی (فتحه) ی له‌سه‌ر بی. وه‌کو:

﴿هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ﴾ (البقرة ۲) ، ﴿هَذَا هُدًى﴾ (الحاجه ۱۱) ، (ضحی) (الأعراف ۹۸)،

(قُرَى) (الحشر ۱۴) ، (طوی) (النازعات ۱۶).

۳- وه‌ستان له‌سه‌ر پیتی (الف) که (تنوین) ی (فتحه) ی له‌سه‌ر بی.

وه‌کو: ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ (الانسان ۳۰)، به‌وه‌ستان له‌سه‌ر

(عَلِيمًا) یا (حَكِيمًا)، نهم جوړه مه‌دده‌ش پیتی ده‌گوتریت مه‌ددی

گوږاو (العوض)

۴- نه‌گه‌ر پیتی مه‌دده‌که له‌بهنه‌رتدا نون بووبیت به‌لام به (تنوین)

نوسراییت. وه‌کو :

وشه‌ی (لَسْفَعًا) له‌نایه‌تی ﴿كَلَّا لَئِن لَّمْ يَنْتَه لَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ﴾ (العلق ۱۵) .

۵- نه‌گه‌ر پیتی مه‌دده‌که پیتی (الف) بوو له‌م (حه‌وت) ووشه‌یه‌ی

خواره‌ودا:

- (أَنَا) له‌نایه‌تی ﴿وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ﴾ (الکافرون ۴)

- (لَكِنَّا) له‌نایه‌تی ﴿لَكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا﴾ (الکهف ۳۸)

- (الظُّنُونُ) له نهایه تی ﴿وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونًا﴾ (الأحزاب ١٠)
 - (الرُّسُولُ) له نهایه تی ﴿يَقُولُونَ يَلْبِثُنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ﴾ (الأحزاب ٦٦)
 - (السَّبِيلُ) له نهایه تی ﴿وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكِبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلًا﴾ (الأحزاب ٦٧)
 - (قَوَارِيرًا) له نهایه تی ﴿وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِمَائِدَةٍ مِّنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرًا﴾ (الانسان ١٥)
 به لام و شاهی (قواریر)ی سوره تی (النمل ١٦) ناگریته وه چونکه پیته
 نه لیلی پیته نیه .

- (سَلَابِلًا) له نهایه تی ﴿إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَابِلًا وَأَعْلَالًا وَسَعِيرًا﴾ (الانسان ٤)
 له کاتی رهستان له سهر و شاهی (سَلَابِلًا) دهشتوانی نه لیلیه که ی لابیته و
 له سهر پیته لام بوهستی، به لام له حاله تی نه وه ستاندا (وصل) دا ده بیته
 نه لیلیه که نه خویندنه وه .

تیبینی: له (مصحف)ی پیروزدا ژماره پینج به بچوکی له سهر نه لیلی نه م
 حوت و شاهی دانه وه، واته نه خویندنه وه یان له کاتی (وصل) دا.

ج- مه ددی ناسایی ته نها له کاتی به رده وام بوون (وصل) دا (المسد الطبعی
 الثابت فی الوصل دون الوقف).

واته: جیگیر بوونی مه ددی ناسایی له حاله تی به رده وام بوون له سهر
 خویندن (وصل) دا، نه میش له حاله تانه ی خواره وه دا :

١- مه ددی (الصلة الصغری): نه و رانه وه بزواوه یه که بو تاکیکی ناماده
 نه بووی نیر به کار دیت و ده که ویتنه کو تایی و وشه وه له نیوان دوو
 پیته بزواودا به مهر جیک به دوایدا پیته (همزة) نه یته.

وه کو :

﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ (الإخلاص ٤)، بهم شیوهیه دهخوینریتتهوه: (لهو کفوا) ﴿فَأَتَرْنَ بِهِ نَعْمًا * فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا﴾ (العدايات ٤-٥) به (بھی نفعاً) و(بھی جمعا) دهخوینریتتهوه.

﴿إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا﴾ (الانشقاق ١٣)، به (إلهو) و(أهلېهې) دهخوینریتتهوه. نهندازهکشی دوو جولّه (حرکة) دریزّ دهکرتتهوه لهحالهتی بهردهوام بوون (وصل)دا.

٢- نهگهر پیتی مهدد کهوته پیش پیتی کوّتاییهوه نهوا دهبیتته مهددیکی ناسایی لهکاتی بهردهوام بوون (وصل) دا، بهلام لهحالهتی وهستان (وقف) دا دهبیتته مهددی توش هاتوو بهزننه) المد العارض للسكون). وهکو:

﴿إِنَّهُ بِعَادِهِ خَيْرٌ بَصِيرٌ﴾ (الشوری ٢٧) لهکاتی (وصل) کردنی (خَبِيرٌ) و وهستان لهسه (بَصِيرٌ).
﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ (ابراهیم ٥) به (وصل) کردنی (صَبَّارٍ) دهبیتته مهددیکی ناسایی.

د-مهددی ناسایی پیتی له سههتای ههندي لهسورهتهکان (المد الطبيعي الحرفي في هجاء فواتح بعض السور).
نهوپیتانهی لهسههتای سهههتهکاندا هاتوون (چوارده) پیتن لهم رستهیهدا کوکراونهتهوه: (نصّ حکیم قاطع له سر)
کهدهکرتن بهچهند بهشینکهوه:

١- دووپیتیهکان، ژمارهیان (پینج) پیتتهو لهم رستهیهدا کوکراونهتهوه:
(حي ظهر)، وهبهم شیوهیه دهخوینریتتهوه:

(ح، یا، طا، ها، را).

۲- ئەو سى پىتى يانەي كەناوۋە پراستىيان پىتى مەدە، كەژمارەيان (حەوت) پىتەو لەم رىستەيەدا كۆكراونە تەوۋە: (سئقص لىكم)، وە بەم شىۋەيە دەخوئىرنى تەوۋە: سىن، نون، قاف، صاد، لام، كاف، ميم.

۳- ئەو سى پىتى يانەي كەناوۋە پراستىيان پىتى (لىن) ە، تەنھا پىتى (ع) ەو، بەم شىۋەيە دەخوئىرنى تەوۋە: عىن .

۴- ئەو سى پىتى يانەي كەناوۋە پراستىيان پىتى مەدەو (لىن) نى، تەنھا پىت (ألف) ە، بەلام تەنھا جۆرى يەكەمىيان مەدەدى ئاسايى (طبعي) ەو دوو جۆلە (حرکة) درىژ دەكرىتەوۋە، وەكو:

﴿حم﴾، پىتى (ح) دوو جۆلە درىژ دەكرىتەوۋە .

﴿كهيعص﴾ (مرم ۱) ، پىتى (ه) و (ي) دوو جۆلە درىژ دەكرىتەوۋە.

﴿طه﴾ (طه ۱) ، پىتى (ط) و (ه) دوو جۆلە درىژ دەكرىتەوۋە.

﴿الر﴾ پىتى (ر) ھەرۋەھا دوو جۆلە درىژ دەكرىتەوۋە.

بەلام پىتەكانى بەشى دوو ەم و سى يەم مەدەدى لاوۋەكى (فرعي) ن و دواتر باسىيان لىۋە دەكەين .

و ە لە بەشى چوارەمىشدا ھىچ جۆرە مەدەيك نى. وەكو: ﴿الر﴾ كە بە (ألف) دەخوئىرنى تەوۋە.

۲- مەدەدى لاوۋەكى (المد الفرعي): برىتى يە لەو درىژ كەردنەوۋەيەي كەلەنەنجامى بەيەكەيشتىنى پىتەكانى مەدە لەگەل پىتى (همزة: ء) يا پىتىكى زەننەدار.

جۆرەكانى مەدەدى لاوۋەكى (المد الفرعي):

۱- ئەو مەدەدانەي بەھۆي (همزة) ەو پوۋ دەدەن.

ب- نهو مه‌دانه‌ی به هوی پیتیکی زهنه‌داره‌وه پوو دهنه .

ا- نهو مه‌دانه‌ی به هوی (همزة) وه پوو دهنه ، نهوانیش سی

جودن:

۱- مه‌دی پیوستی لكاو (المد الواجب المتصل).

كاتيك به‌دواي يه‌كيك له‌پيته‌كانی مه‌ددا پیتی (همزة) بيت له‌يه‌ك
روش‌دا. نه‌م دريژ‌کردنه‌وه پیوست (واجب) چونکه گشت خوینه‌ران
(القرء) برياريان له‌سه‌ردريژ‌کردنه‌وه‌ی داوه.

نه‌دازه‌ی دريژ‌کردنه‌وه‌ی:

چوار يا پينج جوئه‌يه، به‌لام چوار جوئه به‌ناوبانگتره. وه بويه پینی
ده‌گوتری لكاو (متصل) چونکه له‌يه‌ك وشه‌دا پوو ده‌دات.

نمونه:

﴿وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ﴾ (البينة ۴)

﴿وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ﴾ (الفجر ۲۳)

﴿وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ غَصِيبٌ﴾ (هود ۷۷)

﴿إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ﴾ (التوبة ۳۷)

﴿أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ يَتِيَةٍ مِّن رَّبِّهِ كَمَنْ زَيْنَ لَهُ سُوءَ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ﴾ (محمد ۱۴)

تيبيني: نه‌گهر پیتی (همزه) كه‌وته كوتايی وشه‌وه له‌سه‌ری وه‌ستايیت
ده‌توانی (۴) يا (۵) يا (۶) جوئه دريژی كه‌يته‌وه، چونکه ده‌بيته مه‌دی

توش هاتوو به زهنه (العارض للسكون) وه‌كو:

﴿ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ﴾ (الجمعة ۴)

﴿إِن يَتَفَقَّهُكُمْ يُكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَسْطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُم بِالسُّوءِ وَوَدُّوا

لَوْ تَكْفُرُونَ﴾ (المتحنة ۲)

﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ﴾
(غالر ۵۸)

۲- مه‌دی ریپیدراوی جیا (المد الجائر المنفصل).

کاتیڭ یه‌کیڭ له‌پیته‌کانی مه‌د له‌کو‌تایی ووشه‌یه‌کداو پی‌تی (همزة) له‌سه‌ره‌تای ووشه‌یه‌کی تر‌دا بی‌ت.

ئه‌ندازه‌ی در‌یژ‌کردنه‌وه‌ی: ده‌توانری (۲) یا (۴) یا (۵) جو‌له‌ در‌یژ‌بکری‌ته‌وه‌ به‌لام چوار به‌ناویانگتره، هر له‌به‌رنه‌وه‌شه‌ پی‌ی ده‌وتری ریپیدراو (جائر). وه‌ بویه‌ پی‌ی گوتراوه‌ جیا (منفصل) چونکه له‌دوو ووشه‌دا پوو ده‌دات.

نمونه:

﴿وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾ (الکافرون ۵)

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ (الکافرون ۱)

﴿وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ﴾ (المطففين ۳۱)

﴿انطَلِقُوا إِلَىٰ مَا كُنْتُمْ بِهِ تَكْذِبُونَ﴾ (المرسلات ۲۹)

﴿الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِّنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِّنْ خَوْفٍ﴾ (قریش ۴)

تیبینی:

ئه‌م جو‌ره مه‌ده له‌کاتی به‌رده‌وام بوون (وصل) دا دروست ده‌بی‌ت، خو‌نه‌گه‌ر له‌سه‌ر ووشه‌ی یه‌که‌م وه‌ستای له‌دوو جو‌له‌ زیاتر در‌یژ‌ناکری‌ته‌وه‌.

۲- مهددی گۆڭراو (البدل).

ئەگەر دوو (همزە) پىكەمە لەيەك ووشەدا كۆبوونەمە يەكەميان بزواو و دووميشيان زەننەدار بوو ، ئەوا دوومەميان دەگۆڭرې بۆ پىتى مەدد (ا،و،ى) ھەر لەبەر ئەوشە پىى دەوترى مەددى گۆڭراو. ئەندازەى دوو جۆلەش درىژ دەكرىتەمە .

نەمۇنە:

﴿كَيْفَ آسَى عَلَى قَوْمٍ كَافِرِينَ﴾ (الأعراف ۹۳) لەبنەرەتدا آسى: (آسى) بوومە (همزة) زەننەدارەكە گۆڭراومە بۆ (أَلِف).

ھەرەمە ووشەى: (آدم) لەبنەرەتدا (أدم) و (آتى) لەبنەرەتدا (أتى) بوومە.

﴿قَالَ هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا آمَنَ تَكُمُ عَلَى أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ﴾ (يوسف ۶۴)، لەبنەرەتدا ووشەى آمَنُكُمْ: (أَمَنُكُمْ) بوومە (همزة) زەننەدارەكە گۆڭراومە بۆ (أَلِف).

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى﴾ (النحل ۹)، لەبنەرەتدا (إيتاء): (إيتاء) بوومە (همزة) زەننەدارەكە گۆڭراومە بۆ (ي). ھەرەمە ووشەى: (إيمان): (إيمان) بوومە و (لإيلاف) يش: (لإيلاف) بوومە.

﴿وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَةُ﴾ (البينة ۴)، ووشەى (أوتوا): (أوتوا) بوومە و، (همزة) زەننەدارەكە گۆڭراومە بۆ (و).

﴿قَالُوا أُرْزِقْنَا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَأْتِيَنَا وَمِنْ بَعْدِ مَا جِئْنَا﴾ (الأعراف ۱۲۹)، ھەرەمە ووشەى (أرذينا)ش: (أرذينا) بوومە.

مه‌دی لی‌کچو به‌گؤراو (المد الشیه بالبدل)

خوینره‌ی به‌ریز، هر پیتیکی مه‌د به‌دوای (همزة) دا هاتبی زانایان

به‌پاشکوی مه‌دی (بدل) یان داناوه‌و کردوویانه به‌چهند به‌شیکه‌وه :

۱- نه‌وه‌ی له به‌رده‌وام بوون (وصل) و وه‌ستان (وقف) دا دریز

ده‌کریته‌وه، وه‌کو : وشه‌ی (بُؤرِنِی) نایه‌تی ﴿بُؤرِنِی بَعْلِمِ اِنْ كُنْتُمْ

صَادِقِیْنَ﴾ (الانعام ۱۴۳)، نه‌ندازه‌که‌شی (۲) جو له‌یه له‌هر دوو حاله‌تی

(وصل) و (وقف) دا.

۲- نه‌وه‌ی ته‌نها له (وصل) دا دریز ده‌کریته‌وه، وه‌کو: وشه‌ی

(تَشَاوُرُنَّی نایه‌تی ﴿وَمَا تَشَاوُرْنَ اِلَّا اَنْ یَّشَاءَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِیْنَ﴾ (الکویر ۲۹)

که‌پیویسته له‌حالته‌تی (وصل) دا (۲) جو له دریز بکریته‌وه، به‌لام

له‌حالته‌تی (وقف) دا (۶) جو له دریز ده‌کریته‌وه چونکه ده‌بیته

مه‌دی توش هاتوو به‌زه‌ننه (المد العارض للکون).

هر وه‌ها نه‌م وشانه‌ش: (مَآبِ)، (بُرَاؤُونَ)، (لِیُؤُوسَ).

۳- نه‌وه‌ی ته‌نها له‌سه‌ره‌تاوه دریز ده‌کریته‌وه ، وه‌کو: وشه‌ی (اِنْتُونِی) نایه‌تی

﴿اَمْ لَهُمْ شِرْکٌ فِی السَّمَاوَاتِ اِنْتُونِی بِکِتَابٍ مِّنْ قَبْلِ هَذَا﴾ (الاحقاف ۴)،

واته له‌کاتی (وصل) دا به (السماوات‌ستونی) ده‌خوینریته‌وه به‌بی مه‌د.

به‌لام نه‌گه‌ر له‌سه‌ر وشه‌ی (السَّمَاوَاتِ) وه‌ستایت و پاشان ده‌ست

کرده‌وه به‌خویندنی (اِنْتُونِی) به (اِیْتُونِی) ده‌خوینریته‌وه (۲)

جو له دریزی ده‌که‌یته‌وه وه‌کو مه‌دی (بدل)، هر وه‌ها وشه‌ی :

(اَنْذَنَ) له‌نایه‌تی ﴿وَمِنْهُمْ مَّنْ یَقُولُ اَنْذَنُ لِيْ وَلَا تُفْتِنِی﴾ (التوبة ۴۹)

گه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه خوینرایه‌وه به (ایذن لی) ده‌خوینریته‌وه.

(اَيْتًا) ی نایه تی ﴿وَقَالُوا يَا صَالِحُ ائْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا﴾ (الأعراف ۷۷) گهر
لهسه ره تاوه خوینرایه وه به (ایتا) ده خوینرته وه.

(اِؤْتِمِنَ) ی نایه تی ﴿الَّذِي اِؤْتِمِنَ﴾ (البقرة ۲۸۳) گهر لهسه ره تاوه
خوینرایه وه به (اؤتمن) ده خوینرته وه.

ب- ئەو مه ددانە ی به هۆی پیتیکی زهنه داره وه روو ده دن، ئەوانیش
دوو جوئن:

۱- مه ددی پیویست (المد اللازم).

۲- مه ددی توش هاتوو به زهنه (المد العارض للسكون).

۱- مه ددی پیویست (المد اللازم).

بریتی یه له به یه کگه یشتنی یه کیك له پیته کانی مه دد له گه ل
زهنه (سکون) یکی هه میشه یی، یا پیتیکی (شدة) داردا، (چونکه هه موو
پیتیکی (شدة) دا له بنه رته دا دوو پیته یه که میان زهنه دارو ئەوی
تریشیان بزواوه.

ئه ندازه ی دريژ کردنه وه ی : خوینه ران (القرءاء) یه ک دهنگن له سه ره ته واو
دریژ کردنه وه ی تاوه کو (٦) جو له.

وه بویه پی ی دهوتری لازم چونکه دریژ کردنه وه ی تا ئەو ئەندازه یه
پیویست (لازم) ه .

ئەم مه ددهش ده کریت به دوو به شه وه:

أ- مه ددی پیویستی وشه یی (المد اللازم الکلمی)

ئەگه ره مه دده که له یه ک وشه (کلمة) دا بیئت، ئەمیش ده بیئت به دوو
به شه وه:

- قورس (مثل): ئەگه ره له دوا ی پیتی مه دده وه پیتیکی (شدة) دار
هاتبی. وه کو:

﴿وَلَا الضَّالِّينَ﴾ (الفاتحة ۷)

﴿الْحَاقَّةُ﴾ (الحاقة ۱)

﴿قُلْ اللَّهُ أَذِنَ لَكُمْ أَمْ عَلَى اللَّهِ تَفْتَرُونَ﴾ (يونس ۵۹)

﴿قُلْ الذَّكْرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنثَيَيْنِ أَمَا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنثَيَيْنِ﴾ (الأنعام ۱۴۳)

- سووک (محفف) : نه گهر له دواى پیته مهده که پیتیکی زهنه دارى
همیشه ی بی (شده) هاتین.

نمونه: له قورئانی پیروزدا تهنه ووشه ی (آلان) ه هیهو دوو جار
له سوپه تی (یونس) دا هاتوه :

﴿آلَانَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَفْجِلُونَ﴾ (یونس ۵۱).

﴿آلَانَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ﴾ (یونس ۹۱)

مهده دی جیاگردنه وه (مد الفرق)

ئهم جوره مهده ش زانایان بهبه شیک له مهده دی پیویستی ووشه یی (المد
اللازم الکلمی) داده نین، وه بویه وای پی دهوتری، چونکه (خبر) و
(استفهام) له یهک جیا دهکاته وه، تهنه له شهش شوین له قورئاندا
هاتوه: له دوو شوینی سوپه تی (الأنعام) دا: ﴿قُلْ الذَّكْرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنثَيَيْنِ
(۱۴۳)﴾. یهک جاریش له سوپه تی (یونس) دا: ﴿قُلْ اللَّهُ أَذِنَ لَكُمْ أَمْ عَلَى
اللَّهِ تَفْتَرُونَ﴾ [۵۹]

جاریکیش له سوپه تی (النمل) دا: ﴿اللَّهُ خَيْرٌ أَمَا يُشْرِكُونَ﴾ (۵۹).

دوو جاریش له سوپه تی (یونس) دا: ﴿آلَانَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَفْجِلُونَ﴾
(۵۱)، ﴿آلَانَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ﴾ (۹۱).

ب- مهددی پیویستی پیتی (الذال لازم الحرفی)

کاتیک مهدهکه له یه کیک له وپیتانه دا پروی داییت که له سه ره تای هندی له سوره ته کانداهیه و به سی پیت ده خویندرینه وه و پیتی ناوهراستیان مهده یا (لین) بییت، واته پیته کانی رسته ی (نقص عسکم).

نه میش ده کړیت به دوو به وشه وه :

- قورس: نه گهر دوا ی پیتی مهده پیتیکی تیه لکیش کراو (مدغم) هاتبی. وه کو :

﴿الم﴾ (البقرة ۱)، (ألف لام میم) ده بیینی پیتی (م) که زهنه داره و ده گات به میم (ادغام) دروست نه کا، جا که پیتی (ا) نه گات بهم (ادغام) ده بی (۶) جو له دریز بکریته وه بو مه دیک ی لازم.
﴿طسم﴾ (الشعراء ۱)، = (طا سین میم) .

- سووک: نه گهر دوا ی پیتی مهده پیتیکی زهنه داری تیه لکیش نه کراو هاتبی. وه کو:

﴿ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ﴾ (ق ۱) ، به (قاف) ده خوینریته وه .
﴿ص وَالْقُرْآنِ ذِي الذُّكْرِ﴾ (ص ۱) ، به (صاد) ده خوینریته وه .
﴿الم﴾ به (ألف لام میم) ده خوینریته وه، که واته پیتی (لام) لازمی قورسه و، پیتی (میم) لازمی سوکه .

لهم خشته یه ی خواره وه دا پیته کان و نه اندازه ی دریز کړدنه ویان پروون کراوه ته وه :

پیتھکان	ئەندازەى دريژکردنەوہيان	
یەكەم	دریژکردنەوہى نیە	الألف (ا)
دووەم	مەددى پيويست (لازم) (٦) جوڵە	الكاف (ك)
	" " " " "	الميم (م)
	" " " " "	العين (ع)
	" " " " "	السين (س)
	" " " " "	اللام (ل)
	" " " " "	النون (ن)
	" " " " "	القاف (ق)
	" " " " "	الصاد (ص)
سێیەم	مەددى ناسايى (طبيعي) (٢) جوڵە	الحاء (ح)
	" " " " "	الياء (يا)
	" " " " "	الطاء (طا)
	" " " " "	الهاء (ها)
	" " " " "	الراء (ر)

تَبِينِي : پیتی (ع: عین) له سه ره تای سو په تی مریم ﴿كَهَيْعَص﴾ و سه ره تای سو په تی الشوری ﴿عَسَق﴾ دا ده توانری (٦) شهش جولہ دریژ بکریته وه چونکه مه ددی لازمه و، دهشتوانری (٤) جولہ دریژ بکریته وه و به مه ددی (لین) حیسابی بو بکریت.

٢- مه ددی توش هاتوو به زه ننه (المد العارض للسكون).

بریتی یه له و مه ددی به هوئی گه یشتنی یه کیک له پیته کانی مه دد به پیتیک که به هوئی وه ستانه وه له سه ری زه ننه دار (ساکن) بووبی، و اته له بنه په تدا زه ننه دار نیه.

نه میش ده کریت به چند به شیکه وه:

١- مه ددی توش هاتوو به زه ننه که له بنه په تدا مه ددی ناسایی یه، ده توانری له حاله تی وه ستان (وقف) دا (٢) یا (٤) یا (٦) جولہ دریژ کریته وه. وه کو:

(الْأَوْتَادِ) له نایه تی ﴿وَفُرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ﴾ (الفجر ١٠)

(بِالَّذِينَ) له نایه تی ﴿كَلَّا بَلْ تُكذَّبُونَ بِالَّذِينَ﴾ (الانفطار ٩)

(تَفْعَلُونَ) له نایه تی ﴿يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ﴾ (الانفطار ١٢)

ب- مه ددی توش هاتوو به زه ننه که له بنه په تدا مه ددی (لین) وه، ده توانری له حاله تی وه ستان (وقف) دا (٢) یا (٤) یا (٦) جولہ دریژ کریته وه. وه کو:

(وَالصَّيْفِ) له نایه تی ﴿إِذَا فِيهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ﴾ (قریش ٢)

(الْبَيْتِ) له نایه تی ﴿فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ﴾ (قریش ٣)

(خَوْفٍ) له نایه تی ﴿الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ﴾ (قریش ٤).

ج- مهددی توش هاتوو به زهننه که له بنه پرتدا مه ددی گوزاو (بدل) وه، ده ستوانرئ له حاله تی وه ستان (وقف) دا (۲) یا (۴) یا (۶) جو له دریز کریته وه. وه کو:

(الْمَابِ) له نایه تی ﴿وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ﴾ (آل عمران ۱۴)

(خَاطِبِينَ) له نایه تی ﴿إِنْ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِبِينَ﴾ (القصص ۸)

(يُرَاؤُونَ) له نایه تی ﴿الَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُونَ﴾ (الماعون ۶)

د - مهددی توش هاتوو به زهننه که له بنه پرتدا مه ددی پیویستی لکاو (الواجب المتصل) ه کاتیک (همزة) که ی که وتبیته کوتاییه وه، له حاله تی وه ستان (وقف) دا دروسته (۴) یا (۵) یا (۶) جو له دریز کریته وه. وه کو وه ستان له سهر وشه ی:

(يَشَاءُ) له نایه تی ﴿ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ﴾ (الجمعة ۴).

(بِالسُّوءِ) له نایه تی ﴿إِنْ يَتَّقُوا لَكُمْ أَغْدَاءَ وَيَسْطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُم بِالسُّوءِ﴾ (المتحنة ۲).

(الْمُسِيءِ) له نایه تی ﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ﴾ (غافر ۵۸).

تیبینی: سه باره ت به دریز کر دنه وه ی توشهاتوو به زهننه باشتروایه (۴) یا (۶) جو له دریز کریته وه.

مه ددی (صلة)

بریتی یه له (ه) ی راناو که بو تاکی ناماده نه بووی نیر به کاربیت، وه کو: عنده، کمثله، بعده.

حوکمی دريژکردنه وهی: له پرووی دريژکردنه وه وه دوو حالته تی هه یه:
یه که م: حالته تی دريژ نه کردنه وه (القصر): (ه) ی پاناو له م حالته تانه ی
خواره وه دا دريژ نا کریتته وه:

ا- نه گهر که وته نیوان دوو پیتی زهنه داره وه، وه کو:
﴿وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ﴾ (البلد ۱۰)

﴿وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ﴾ (البقرة ۱۹۷)

ب- نه گهر پیشه وه ی بزواو (متحرك) و دواوه ی زهنه بوو، وه کو:
﴿فِيَعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ﴾ (الغاشية ۲۴)

ج- نه گهر پیشه وه ی زهنه و دواوه ی بزواو بوو، وه کو:
﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ﴾ (القدر ۱)

تیبینی: له یه ک شوینی قورئاندا (ه) ی پاناو پیشه وه ی زهنه دارو
دواوه ی بزواوه و دوو جو له ش دريژ ده کریتته وه:
﴿وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا﴾ (الفرقان ۶۹)، له لای (حفص) به (فیه ی مهانا)
ده خوینریتته وه.

دووم: حالته تی دريژ کردنه وه (المد): نه گهر (ه) ی پاناو که وته نیوان
دوو پیتی بزواو (متحرك) وه، نه میش دوو جوړه:
ا- مه ددی (صلة) ی بچوک: نه گهر پیتی (همزه) ی به دواوه نه بوو، نه وه
مه ددی ناسایی (طبعی) یه و دوو جو له دريژ ده کریتته وه، واته نه گهر ژیری
هه بوو نه اندازه ی (ی) وه نه گهر بووری هه بوو نه اندازه ی (و) دريژ
ده کریتته وه. وه کو:
﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ (الإحلاص ۴)

وهله (مصحف) دا (و) يَكِي بچووك يا (ى) يهكى بچووكى بۆ دانراوه،

وهكو: ﴿إِنَّهُ بَعِيدٌ وَأَخِيرٌ يَصِيرُ﴾

ب - مهددى (صلة) ى گهوره : نهگهر پیتی (همزة) ى بهدواوه بوو.

نه اندازه ى دريژ كړدنه وهى : ههر وهك مهددى (منفصل) وايه (ع) يا (ه) جو له.

نمونه:

﴿وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى﴾ (الليل ۱۱)، كه بهم شيويه ده خوښيږته وه:

(ماهو إذا)

﴿أَيَحْسَبُ أَنْ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ﴾ (البلد ۷)

﴿وَمَا يَكْذِبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ﴾ (المطففين ۱۲)

﴿وَمَا يَكْذِبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ﴾ (المطففين ۱۲)

تېبيني:

۱- لهسى شوينى قورئانى پيروزدا (ه) ى پاناو كه وتوته نيوان دوو

پیتی بزواو به لام دريژ نا كړيته وه، كه نه مانه ن:

﴿وَأَنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ﴾ (الزمر ۷).

﴿أَذْهَبَ بِكُتَابِي هَذَا فَأَلْقِيهِ إِلَيْهِمْ﴾ (النمل ۲۸) به زه ننه (سكون)

ده خوښيږته وه.

﴿قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ﴾ (الأعراف ۱۱۱) (النساء ۳۶) ليړه شدا ههر به زه ننه

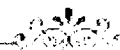
ده خوښيږته وه.

۲- (ه) ى (إِسْمُ الإِشَارَةِ) هه مان حوكمى (ه) ى پاناوى هه يه:

﴿إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ﴾ (الانسان ۲۹)، (۲) جو له دريژ ده كړيته وه چونكه پیتی

(همزة) له دوايه وه نه هاتوه .

﴿وَإِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ﴾ (المؤمنون ٥٢)، (٤) یا (٥) جو لہ دریتز دکریته وه چونکه پیتی (همزة) له دوايه وه هاتوره .
 ﴿هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ﴾ (الطور ١٤)، لیره دا هیچ دریتز ناکریته وه چونکه دواوهی پیتیکی زهنه داره .

بهشی دهیه م

وهستان و بهشه گانی

وهستان (الوقف) و دهست پیگردن (الإبلاء) بهیه کیک له بهشه گرنه گانی زانستی (تجوید) داده نریت چونکه بههوی زانین و جیبه جیکردنیه وه واتای نایه ته کان پوون و ناشکرا ده بییت بو خوینره رو بیسه ر .
 پیشه و (علی) خوای لی رازیبییت له راقهی نایه تی ﴿وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً﴾ (المزل ٤) ده فه رمویت: هو تجوید الحروف، و معرفة الوقوف.^{٩٩} واته: چاک خویندنه وهی پیته کان و زانینی وه ستانه کانه .

پیناسه ی وهستان (الوقف): بریتی یه له بچراندنی دنگ و وهستان له سه ر کو تایی و وشه یه ک، به و مهرجه ی هه ناسه وه رگری و نیازی ده ستی یکردنه وهی هه بییت .

وهستان ده کریت به (دوو) بهشی سه ره کیه وه :

یه کم : وهستانی ناچاری (وقف اضطراري) : بریتی یه له وهستانی خوینره بههوی هه ناسه ته واو بوونه وه یا تنگه نه فه سیه وه یا پژمه و کو که و هه رشتیکی تر له و بابا به تانه .

^{٩٩} الإقتان في علوم القرآن للسيوطي (٢٢١/١)

ئەم جۆرە ۋەستانەش لە ھەموو كاتێكدا دروستە، بەلام چاكتر وایە كە خوینەر تابۆی دەكری ووشەى گونجاو ھەلبژێرى بۆ ۋەستانەكەى. لەكاتى دەستپێكردنە ۋەشدا ئەگەر ووشەى دواى ۋەستانەكە گونجاو بوو لەوى ۋە دەست پێدەكاتە ۋە ئەگەر نا دەگەریتە ۋە بۆ ئەو شوینەى گونجاو ۋە دەست پێكردنە ۋە.

دووم : ۋەستانى ئارەزوو (اختیاری) : بریتىە لە ۋەستانى خوینەر بەویست و ئارەزووى خۆى، ئەمیش دەكریت بەدوو بەشە ۋە :

۱- ۋەستانى ئارەزووى دروست (اختیاری جانز) ئەمیش چوار جۆرە :

۱- ۋەستانى پێویست لازم : ۋەستانى پوونکردنە ۋە (البیان) یشى پى دەوترى، ئەمیش ۋەستانە لەسەر ووشەىك ئەگەر بگەینە نرى بە ۋەى دواى خۆى ماناى نایەتە كە لاى خوینەر دەشیوى، بۆیە لەسەرى پێویستە. نمونە :

– ۋەستان لەسەر ووشەى (قَوْلُهُمْ) لە نایەتى ﴿وَلَا يَحْزُنكَ قَوْلُهُمْ . إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ (یونس ۶۵)

– ۋەستان لەسەر ووشەى (عَنْهُمْ) لە نایەتى ﴿قَتُولَ عَنْهُمْ . يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ لُّكْرٍ﴾ (القمر ۶)

لە (مصحف) یشدا نیشانەى بۆ دانراو ە پیتی (م) بەبچووکی :

قَتُولَ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ لُّكْرٍ

۲- ۋەستانى تەواو (تام) : ۋەستان لەسەر ووشەىك كە ماناى تەواو بیست ۋە هیچ پەیوەندى نەبى بە ۋەى بەدواى دا دیت نە لە ۋەى مانا ۋە نە لە ۋەى (إعراب) ەو . ەكو ۋەستان لەسەر كۆتایى سۆرەتەكان یا كۆتایى چیرۆكەكان یا كۆتایى سیفاتى ئیمانداران یا بیباوەران

یاجیاکردنه وهی ئایهتی سزا له ئایهتی بهزهیی یاته و او بوونی باسی بههشت یا دوزخ یا له کاتی ته و او بونی هه ربا به تیک و دهست پیکردن به باب به تیکی تر، ئەم جوره وهستانی هه ل ب ژیرا و (المختار) یشی پیده و تریت، و اباشیشه خوینەر له سه ری بوه ستیت. وهکو:

- وهستان له سه ر و وشه ی (المفلحون) ی سو ره تی (البقرة). ﴿أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ * إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ (البقرة ۵-۶) چونکه باسی سیفاتی (المتقين) ته و او ده بیته سیفاتی بیبا و هه ران دهست پیده کات.

- وهستان له سه ر و وشه ی (للكافرين) ی ئایه تی ﴿فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ﴾ (البقرة ۲۴) چونکه باسی دوزخ ته و او ده بیته باسی بههشت دهست پیده کات.

- وهستان له سه ر و وشه ی (الثواب) ی ئایه تی ﴿وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ * لَا يَغْرُوكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ﴾ (آل عمران ۱۹۵-۱۹۶)، چونکه ئەم دو ئایه ته هه یچ په یوه ندی هه له نیوانیاندا نی یه نه له پرووی مانا و نه له پرووی (إعراب) هوه .

۱- وهستانی (کافی): وهستانه له سه ر و وشه ی هه ته نها له پرووی (إعراب) هوه په یوه ندی هه یه به وهی به دوایدا دیته .

حوکمی ئەم وهستانه : وهستان و دهست کردنه وه به خویندنیش له وشه ی دوا ی وهستان په سه ندراره، وهکو :
 وهستان له سه ر و وشه ی (الْبَيْتِ) له ئایه تی ﴿فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ * الَّذِي أَطْعَمَهُم مِّنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِّنْ خَوْفٍ﴾ (قریش ۳-۴)

۲- وهستانی باش (حسن): وهستانه لهسهر ووشهیهك مانای تهواوینت بهلام لهپرووی ماناو (إعراب) یشهوه پهیوهندی هیه بهوهی بهدوایدا دیت، حوکمی ئەم وهستانه: وهستان لهسهری باشته، بهلام باش وایه بهوهی کهبهدوا وهستانهکهدا دی دەست پی نهکهینهوه، بهلام نهگه کۆتایی نایهت بوو ئاساییه . وهکو:

وهستان لهسهر (الْحَمْدُ لِلَّهِ) سورهتی (الفاتحة) کهوهستانیکی باشه، بهلام دهست پی کردنهوه به (رَبِّ الْعَالَمِينَ) باش نی یه. وهستانی ئارهزوی قهدهغه (إختیاری منوع)

وهستانی خوینهر بهویستی خوئی لهسهر ووشهیهك کهمانای تهواوینی یه، چونکه لهپرووی ماناو (إعراب) یشهوه پهیوهندی هیه بهوهی بهدوایدا دیت .

حوکمی ئەم وهستانه : دروست نی یه لهکاتی ناچاریدا نهبی، وهك : کۆکهو پژمهو ههناسهتوندی، لهم حالهتهشدا پیویست (واجب) ه لهکاتی دهست پیکردنهوهدا بگهڕیتهوه بو پیش وهستانهکه بوئهو شوینهی مانای تهواو دهبهخشی .

ئەمیش چەند پلەیهکی هیه :

- ههندیکی دهقهکه پیروزهکه والی دهکن کههیچ واتایهك نهبهخشی، وهکو :

وهستان لهسهر (وَهْلُ أَتَاكَ) نایهتی ﴿وَهْلُ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى﴾ (طه ۹)

وهستان لهسهر (اسم) نایهتی ﴿سَبَّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ (الأعلى ۱)

- لهویش خراپتر ئهوهیه واتاکه پیچهوانه بکاتهوه، وهکو:

وهستان له سهر (والموتى) نايه تى ﴿إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتَى يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ﴾ (الأنعام ٣٦)

وهستان له سهر (الصلاة) نايه تى ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرُبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ﴾ (النساء ٤٣)

- لهه موو نه مانه خراپتر نه ويه وهستانه كه واتايه ك بگه يه نى
كه پيچه وانه ي بيرو با وه پرى ئيسلامى بيت، وه كو:

وهستان له سهر (بهدي) نايه تى ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ (المنافقون ٦)
وهستان له سهر (يستحي) نايه تى ﴿وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ﴾ (الأحزاب ٥٣)

السكت

السكت : واته بى دهنك بوون يا بچراندى دهنك بى هه ناسه وهر گرتن .
شويته كانى (السكت) له قورئانى پيروژدا له ريوايه تى (حفص) له
(عاصم) وه چوار (سكتة) له قورئاندا هه يه كه زانايان له سهرى يه كده نكن،
كه نه مانه ن:

١- (سكتة) بى نيوان هه ردوو ووشه ي (عوجا) و(قيما) له نايه تى ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ
الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا * قِيَمًا لِيُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا
مِن لَدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ (الكهف ١-٢)، واته: وهستان بى هه ناسه
وهر گرتن له سهر (عوجا) هه روه ها به بى (تنوين)

٢- (سكتة) بى نيوان هه ردوو ووشه ي (مرفدنا) و(هدا) في قوله تعالى ﴿قَالُوا يَا
وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ﴾ (يس ٥٢)،
ليردها وهستانى ته واو (الوقف التام) ييش دروسته .

۳- (سکته) ای نیوان هەردوو ووشەى (مَنْ) و(رَأَى) في قوله تعالى ﴿وَقِيلَ مَنْ رَأَى﴾ (القيامة ۲۷)

۴- (سکته) ای نیوان هەردوو ووشەى (بَلْ) و(رَأَى) في قوله تعالى ﴿كَلَّا بَلْ رَأَى عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ (المطففين ۱۴)

لەم چوار شوێنەدا نیشانهیهك بۆ (سکته) دانراوه، ئەویش پیتی (س)ە بەبچوکی وەکو **وَقِيلَ مَنْ رَأَى**

دوو(سکته)ی تریش لەقورئاندا هەیه بەلام لەنیوان زانایاندا مشت و مری لەسەرە:

۱- نیوان هەردوو سوپەتی (الأنفال) و(التوبة) : ﴿إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ * بَرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ (الأنفال ۷۵ - التوبة ۱) لێرەدا وەستانی تەواو هەروها (سکت) لەسەر کۆتایی سوپەتەکه دروستە.

دەشتوانی کۆتایی سوپەتەکه بگەیهنی بەسەرەتای سوپەتی (التوبة) واتە بە (إقلاّب) ی(تنوین)، بەلام وەستانی تەواو رای بەهیزترە .

۲- نیوان هەردوو ووشەى (مَالِيَةً) و(هَلْكَ) في قوله تعالى ﴿مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيَةٌ * هَلْكَ عَنِّي سُلْطَانِيَةٌ﴾ (الحاقة ۲۸-۲۹)

نیشانه‌کانی وهستان

م: نیشانه‌ی وهستانی (لازم).

لا: نیشانه‌ی وهستانی قه‌ده‌غه.

صلی: نیشانه‌ی وهستانی ریپیدراو، به‌لام بهره‌وام بوون (وصل) چاکتره.

قلی: نیشانه‌ی وهستانی ریپیدراو ، به‌لام وهستان (وقف) چاکتره.

ج: نیشانه‌ی وهستانی ریپیدراو، (وهستان و بهره‌وام بوون وهک یه‌کن).

∴ ∴. نه‌گهر له‌سه‌ر یه‌کیک له‌م دوو نیشانه‌یه بوهستی له‌سه‌ر نه‌وی

تریان ناوهستی، دهشتوانی له‌سه‌ر هیچ کامیان نه‌وهستی.

وه‌کو: ﴿ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ﴾ (البقرة ۲)

سەرچاوهكان

- ١- القرآن الكرم
- ٢- برنامج أحكام التجويد
- ٣- فنّ التجويد: عزة عبید دغاس
- ٤- البسيط في علم التجويد: بدر حنفي محمود
- ٥- طريقة تدريس القرآن الكرم :
- ٦- أحكام التلاوة: عادل نصار
- ٧- أحكام التجويد :
- ٨- متن الجزرية: شمس الدين محمد بن الجزري.
- ٩- صحيح البخاري: محمد بن إسماعيل بن إبراهيم بن المغيرة البخاري .
- ١٠- صحيح مسلم: مسلم بن الحجاج أبو الحسن القشيري النيسابوري.
- ١١- السلسلة الصحيحة: محمد ناصر الدين الألباني .
- ١٢- شرح رياض الصالحين: محمد بن صالح بن محمد العثيمين .
- ١٣- مسند أحمد بن حنبل: أحمد بن حنبل أبو عبدالله الشيباني، بتحقيق : شعيب الأرنؤوط.
- ١٤- مجموع الفتاوى : تقي الدين أبو العباس أحمد بن عبد الحلیم بن تيمية الحسراي،
بتحقيق أنور الباز و عامر الجزائر .
- ١٥- تفسير العلامة محمد العثيمين : محمد بن صالح بن محمد العثيمين .
- ١٦- الإتقان في علوم القرآن : عبد الرحمن بن الكمال جلال الدين السيوطي.
- ١٧- تهفسيري رامان : نهحمد كاكه محمود .
- ١٨- قورئانی پیرۆز چۆن بخوینینهوه؟: صلاح الدين محمد بهاءالدين
- ١٩- هونەری جوان خویندنهوهی قورئان : وەرگیڕانی عومەر خطابي
- ٢٠- نهنته رنیت.

ناومرؤك

<u>لاپه ره</u>	<u>بایه ت</u>
۴	پیشه کی :
۷	به شی یه کهم : زانستی (تجوید) :
	گرنگی ته جوید - چوئیتی و مرگرتنی نهم زانسته - حوکمی فیربوونی ته جوید
	گه ورهیی و پاداشتی فیربوونی قورنان و فیبرکردنی - دهنگ خوش کردن له کاتی
	قورنان خویندندا - گه ورهیی و پاداشتی قورنان له بهر کردن - جوره کانی
	خویندنه وهی قورنان - ردهشت و نادابه کانی قورنان خوین .
۲۷	به شی دووم : په نا گرتن (الإستعاذة) - ناوی خوا هینان (البسمة) .
۲۲	به شی سی یه : شوننی دمرچوونی پیته کان (مخارج الحروف) :
	مه خره جی یه کهم : (الجوف) - مه خره جی دووم : گه روو
	مه خره جی سی یه : زمان - مه خره جی چوارم : هه ردوو لیو
	مه خره جی پینجه م : که پوو (الخیشوم) .
۵۳	به شی چوارم : نازناوی پیته کان - سیفه تی پیته کان :
	سوودی زانینی سیفه ته کان - سیفه ته هوگرده کان : الهمس والجهر
	الشدّة والرّخاوة- الاستملاء والاستفال - الإطباق والإنفتاح - الإذلاق والإصمات .
	سیفه ته بی دژده کان : الصفیر - القلقلة - اللین - الإنحراف - التفشي -
	التکریر - الإستطالة
	سیفه ته به هیزو بی هیزده کان - خشته ی سیفه تی پیته کان .
۶۶	به شی پینجه م : تیئه لکیش کردن :
	تیئه لکیشی پیته لیکیچووه کان - تیئه لکیشی پیته له یه که نزیکه کان -
	تیئه لکیشی پیته هاوړه گه زدکان .
۷۲	به شی شه شه م : یاساکانی نونی زهنه دار و (تنوین) :
	ناشکر کردن - تیئه لکیش کردن : تیئه لکیش کردنی مینگه دار :
	(تیئه لکیشی ته واوی مینگه دارو تیئه لکیشی نا ته واوی مینگه دار -
	تیئه لکیشی بی مینگه) - هه لگه راندنه وه - شاردنه وه .

- ۸۰ بهشی حەوتەم؛ یاساكانى ميمى زەننەدارا ساكن)؛
تینەه نكینش کردنى لیوی - شاردنەووی لیوی -
ناشکرا کردنى لیوی حوکمی ميم و نونى (شدە) دار.
- ۸۶ بهشی هەشتم؛ لامى ناساندن (لام التعريف)؛
لامى (قمري) و لامى (شمسي) -
گەورە کردن و بچووک کردن (التفخيم والترقيق)؛
پیتى (ر)؛ پیتى (ر) له حاله‌تى گەورەیی دا -
پیتى (ر) له حاله‌تى بچووکی دا - پیتى (ر) له نیوان هەردوو حاله‌تدا
پیتى (ل) به گەورەیی و به بچووکی - پیتى (الالف) -
مینگەى شاردنەوه (غنة الإخفاء) .
- ۹۷ بهشی نۆهه‌م؛ مەددو به‌شەکانى؛
جیاوازی نیوان پیتى مەدد و پیتى (الهمزة) - مەددى بئەره‌تى؛
له‌کاتى وەستان و بەردەوام بووندا - له‌کاتى وەستاندا -
له‌کاتى بەردەوام بوون (وصل دا) - مەددى ناسایی پیتى له سەرەتای
هەندى له‌سۆرەتەکان.
مەددى لاوه‌کى (المد الفرعي)؛ ئەو مەددانەى به‌ هۆى (همزة يوه
روو ددەن؛ مەددى پینۆستى لکاو - مەددى رېپیدراوى جیا - مەددى گۆراو
مەددى لیكچوو به‌گۆراو (المد الشبيه بالبدل) .
ئەو مەددانەى به‌ هۆى پیتىكى زەننەدارووه روو ددەن؛
مەددى پینۆست (المد اللازم) - مەددى جیاگردنەوه (مد الفرق)
مەددى پینۆستى ووشەیی (المد اللازم الكلمي) -
مەددى پینۆستى پیتى (المد اللازم الحرفي) - مەددى توش هاتوو به‌زەننە
مەددى (صلة) .
- ۱۱۵ به‌شى دەیه‌م؛ وەستان و به‌شەکانى؛
وەستانى ناچارى - وەستانى نارەزوو؛ وەستانى پینۆست (لازم) -
وەستانى تەواو (تام) وەستانى (کافی) - وەستانى باش (حسن) -
وەستانى نارەزوى قەدەغە - السکت - نیشانەکانى وەستان.
- ۱۲۲ سەرچاوه‌کان

